

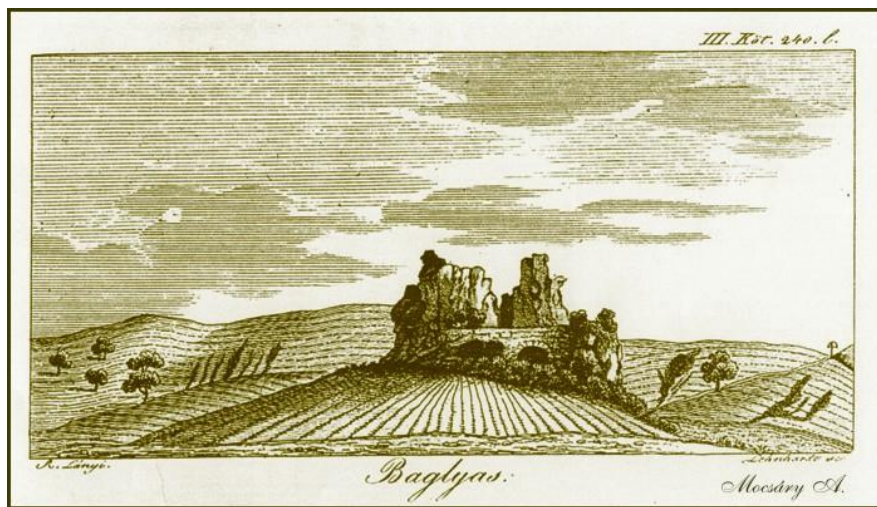
Füst Antal

Baglyaskő regéje

"Vár állott, most kőhalom"

Kölcsey Ferenc

Ajánlom unokáimnak,
Füst Natasának és
Füst Máténak,
szeretettel.

ELŐHANG

A helyet, ahová Baglyaskő vára épült, még, Illés úr nézte ki magának. Akkoriban, itt csak egy csupaszc szikla volt, egy dombtetőn, amelyet az idő vasfoga három részre darabolt. A sziklák kisebb-nagyobb barlangjaiban baglyok tanyáztak. Ezért aztán a hegyet Baglyaskőnek hívta a nép.

A régi öregek azt mesélték, hogy ez a hegy valaha, az ősidőkben, tűzhányó volt. Működött is jó darabig, aztán megunt. Utolsó erejével még megpróbálta a lávadugót kilőni magából, de csak annyira futotta, hogy megemelte kissé, a kilövéshez már nem maradt ereje. Pedig morajlott a föld, hosszú heteken át, de hiába. Aztán minden elcsendesedett, és, azóta nyugalom van. A hegynek olyan szerencsés helyen sikerült lennie, hogy aki felmászott valamelyik szikla tetejére, messzire elláthatott. Láthatta az Ipoly völgyébe vezető utat, meg azt is, amelyik a Zagyva folyó mellett kanyargott. Meg természetesen megcsodálhatta a Karancs, sűrű erdőkkel borított fenséges csúcsait, amelyek úgy magasodtak a táj fölé, mintha védeni akarnák.

Szóval, ezt a hegyet, ezzel a hármassz sziklával, az Isten is arra teremtette, hogy vár épüljön rá. A tatárok kitakarodása után olyan divat lett a várépítés, hogy nem is számított igazán gazdag embernek az, aki nem épített magának várat. A király is erre biztatott mindenkit. Azokban a zavaros időkben, amikor a világ folytonos háborúságból állt, bizony szükség is volt olyan erősségekre, ahol a gazdagok biztonságban tudták a vagyonukat, no meg a saját életüket is.

Akkoriban a béke ritka vendég volt Magyarhonban. Szakadatlanul hadakozott egymással az öreg Béla király, meg a nyughatatlan természetű fia, István. Aztán meg az ő fia László ismételte meg azt, amit, az apja csinált. De a főurak is fegyverrel védték a birtokaikat, és, hogy növeljék azokat, be – becsaptak a szomszédok területére. Az ország kiskirályságokra szakadt.

Azokban az időkben, Nógrád vármegyében, a Kacsicsok voltak a leghatalmasabb urak. Hogy eredetileg honnan jöttek, kik voltak igazán, azt meglehetősen homály fedte. Ők maguk azt terjesztették, hogy az őjük Szent László királlyal jött be Dalmáciából, amikor a magyar király megelegette a horvátországi belső viszálykodást és Zvonimir király özvegyének hívására átlépve a Drávát, majd elfoglalta Szlavóniát. A fáma szerint Zára városában csatlakozott az ő Kacsics a királyhoz. Ez még az Úr 1091. esztendejében történt. Beszélték, hogy Spalatóban is éltek Kacsicsok, de ezek meglehetősen rossz hírnévre tettek szert. Nem mintha a Magyarországra jött Kacsicsoknak olyan jó hírük lett volna, de erről, majd később.

Könyves Kálmán királyunk idejében egy Kacsics, bizonyos Szalóc, addig emelkedett a ranglétrán, hogy Nógrád vármegye ispánja lett. Mire beköszöntött a XIII. század, a Kacsicsok már annyira megsokasodtak, hogy a család négy ágát tudták megkülönböztetni. Ekkor már a nevüket urasan téessel Katsitsnak írták. Ők maguk úgy tartották, hogy a Falkos ág, a Simon ág, az Illés ág és a Leusták ágak közül a legtöbbre az Illés ág vitte. Ebből az ágból kerültek ki a leghatalmasabb urak. A leggyengébbnek a család Leusták ága bizonyult. Az ő sorsa a hatalmasabbnak való behódolás volt.

Köztudott, hogy az Úr 1213. esztendejében, szeptember 28-án, Bánk bán, Péter ispán és a Kacsics nembeli Simon, a pilisi erdőben megtámadta a királyné hintóját, és megölte Gertrudist, II. András király hitvesét. A Holicsból hazatérő király, tapasztalva a merániak iránti országos gyűlöletet, az összeesküvők közül, csak Péter ispánt húzatta karóba. Bánknak le kellett mondania a hivataláról, a Kacsics nembeli Simont, ma sem tudni miért, futni hagyta.

Illésnek három fia volt, Mihály, Péter és Simon. Közülük a legnagyobb hírnévre Péter tett szert. Péter már használta a Tarjáni nevet is. Végül ő építette fel Baglyaskő várát. Neki öt fia született, Mihály, akit Sztrahorai Mihálynak is neveztek, Péter, Leusták, Mikus és Ják, vagy Jákó. Jákót, Tarjáni Jákóként is emlegették.

Illés úr sokszor magával vitte Pétert a portyázásaira. Ilyenkor többnyire Baglyaskőt is útba ejtették. A hegy mágnesként vonzotta Illést. Egy ilyen alkalommal, mind a ketten felmáshztak a legnagyobb szikla tetejére. Amit onnan láttak, az még inkább meggyőzte őket arról, hogy ezen a hegyen várat kell építeni. Többször körülsétálták aztán a sziklát, tervezgették, hová kerülnének a falak, hol lenne a belső vár kapuja, hol magasodnának a tornyok. Abban máris egyetértettek, hogy mindhárom sziklaágra kecses tornyokat kell építeni, hogy azokból még messzebbre belátható legyen a táj. Már a külső vár kapuját is elhelyezték gondolatban, bőséges helyet hagyva a lovasságnak. Már látták lelki szemek előtt a külső vár falait is, formás tornyokkal, és körben, gyilokjáróval.

Aztán amikor Illés úr elköltözött az ősökhöz, Péter úr végleges döntést hozott: felépíti Baglyaskő várát.

A MESTER

Tarjáni Péter hosszas kérdezősködés, keresgélés után, lelte meg azt az embert, aki majd megépíti neki Baglyaskő várát. Egy távoli rokon, a stájer végekről, ajánlotta neki a mestert, aki már a Dunántúlon jó nevet szerzett magának. Itáliából jött, még évekket ezelőtt, és néhány vár már őrizte a keze nyomát. Péter úr futárt küldött a mester után. A futár azzal a paranccsal indult el, hogy a föld alól is kerítse elő Fabio Trasumennus mestert, és amint megtalálta, alázatosan kérje meg Tarjáni Péter nevében, hogy utazzon Nógrád vármegyébe és építse meg a legszebb várát, amit csak elképzelni lehet. Azt is parancsba kapta a futár, hogy akkor is hozza el a mestert, ha nem akar jönni. Az ő dolga, hogy ezt miként teszi, de arra ügyeljen, hogy azért élet maradjon benne, amikor ideérnek.

Bizony beletelt több mint egy hónap mire a mester a szíves invitálásra, megérkezett. Szerencsére jókedvében, saját akaratából jött, így Péter úrnak nem kellett magyarázkodnia. Éppen Salgó várának építését vizitálta, amikor az őrszem jelentette, hogy egy lovascsapat közeledik. Amikor a hegy alá értek, a kapuőr kürtszóval jelezte az érkezésüket. Hamarosan megérkezett a válasz. Péter úrnak felderült az arca. Megismerte a futár kürtjelét. Nyitotta azonnal a kaput, futott le a várudvarra boldogan. Azt még nem tudhatta, hogy az érkezők közül melyik a mester, mert hét ember érkezett és csak a futárt ismerte közülük.

- Áldja az Isten, kegyes nagyuram – állt elébe a futár – meghoztam a majsztrót, ahogyan parancsolta.
- Ki légyen az?
- Én uram – mutatott magára egy szikár magas ember, aki kissé törte a magyart.

A mesternek jellegzetes római orra volt. De ami a legfeltűnőbb volt benne, az a lábmérete. A csizmája orra több mint két arasznyival előbbre járt, mint ő maga.

- Isten hozta, mester – mondta nyájasan az úr, és karon fogta a taliánt – kelmed bizonyára fáradt. Ne is tiltakozzon. Itt most megpihen egy kicsit, meg is ebédelünk, beszélgetünk, meg vacsorálunk is. A munka megvár. Holnap is nap lesz.

Tarjáni Péter a lakótorony alsó szintjére vezette a vendéget. Az itteni helyiségeket már használatba vették. Menet közben még visszaszólt a futárnak:

- A többiek kik?
- Felfogadtam őket, uram, mert féltettem a mester életét.
- Helyesen tetted fiam. Legalább máris vannak katonái Baglyaskő várának – mondta mosolyogva - vár még nincs, de védői már vannak. Vidd a konyhára őket, egyetek és pihenjete.
- Fáradtságos útja volt, mester – fordult a vendég felé.
- Meglehetősen. Ma hajnalban indultunk olyan korán, hogy a Hold még fenn volt az égen.
- No, akkor most csak pihenjen, aztán holnap elmegyünk, megnézzük, hogy miért is jött.

Úgy is lett. Másnap, reggeli után lóra ültek az urak, és kísérettel lefelé lovagoltak Baglyaskő felé. Elöl két katona haladt, aztán Péter úr a mesterrel. A hátvédet szintén két katona alkotta. Oldalról egy-egy testőr adta a védelmet. Nem ártott az elővigyázatosság, mert ki tudja? Rablók voltak is, meg lesznek is.

- Mondja mester – fordult a vendéghez Péter – mennyi ideje van már Béla király országában?
- Van annak már öt éve is.
- Csak azért kérdem, mert elég jól beszéli a magyart, pedig a külhoniak szerint nem egy könnyű nyelv.

Fabio úr elmosolyodott.

- Érdekes, ezt Magyarországon gyakran megkérdezik tőlem. De nem tudok mást válaszolni rá, mint azt, hogy nekem olyannak tűnik, mintha az anyanyelvem volna.
- De, hát a latin az azért más!
- Az igen, de én Etruriából származom.
- Etruriából? Etruria nincs messze az én őseim hazájától. Az őseim Dalmáciából jöttek Magyarhonba, László király idejében. De bocsánat, folytassa mester.
- Csak azért említettem az etruszkokat, mert nekünk van saját nyelvünk. Mifelénk még sokan beszélnek. Az etruszk nyelv pedig, nagyon hasonlít a magyarra.
- Ne mondja ...
- De igen, főként a grammatika. Meg hát van több azonos szó is.
- Igen? Mondjon néhányat!
- Például a korsó az én nyelvemen: korsí. A kupa, ugyancsak kupa. Enni valamit, ahogyan a magyar mondja: falás, az nálunk: falas. És még sorolhatnám.
- Roppant érdekes.
- Ja, hogy el ne felejtsem, az ősi etruszk írás, rovásírás volt, csaknem teljesen azonos betűkkel, mint a magyar.
- Sajnos a rovást ma nem lehet használni – mondta Péter úr, elgondolkodva.
- Miért nem?
- Még István királyunk tiltotta meg hajdanán. A római hittal együtt a latin írás is kötelező lett Magyarországon, és a rovásírás használata pogány tetteknek minősült.
- És mi lett a rovással írt krónikákkal?
- Mi lett? Máglyára hányták őket.
- Már megbocsásson, nagyuram, de ez nagy hiba volt. Ha egy népnek eltörlik a múltját, a jövőjétől fosztják meg.
- Én is ezt mondom, de sajnos ezt manapság már mondani sem szabad.

Ahol a Tarján patak eléri a Salgó patakot, ott megpihentek kissé. A mester látva a néhány földbe süppedt házat, megkérdezte:

- Hogy hívják ezt a falut?
- Tarján a neve.
- Ez lenne az, amelynek a nevét nagyuram felvette.
- Úgy, ahogyan mondja, mester.

A lovasokat látva, kutyák falkája rohant feléjük. Legelől egy hatalmas komondor eszeveszett hörgéssel száguldott a lovakról leugró katonák felé. Mikor már közelebb értek, a falka megtorpant. Látva, a fegyvereseiket, a kutyák elbizonytalanodtak, és csak egyikük, az az óriási komondor nem tágitott, jött egyre közelebb. Morgott kegyetlenül, fogai kivillantak, és látszott, hogy békével nem fog odébb állni.

- Intézzétek már el! – szólt oda Péter úr a katonáknak.

A kutya már olyan közel volt, hogy egy ugrással elérhette volna a szélső katonát. De az már várta. A feléje ugró jószágot kardlappal úgy csapta fejbe, hogy az, hirtelen elterült. De csak egy pillanatra veszthette el az eszméletét. Tüstént felpattant, megrázta magát, és ismét kész volt a harcra. A katona nem várta meg a következő támadást,

- Csiba te, az anyád ...! – kiáltotta, előrelépett és a lándzsájával oldalba verte a kutyát.

Az ütés hatalmas volt, a kutya feladta. Hátrált, majd hirtelen megfordult és vinnyogva eloldalgott.

- Látja, mester, a kutyák is megtörhetőek, ugyanúgy, mint az emberek. Én nem túróm, hogy bárki is szembeszálljon velem.

A mester nem szólt. Ő, már megtanult, hallgatni.

Alig tartott tovább a pihenés egy fertály óránál, máris indultak.

- Innen már, csak egy kisebbfajta ugrás, és máris ott vagyunk – mondta Péter úr – meglátja mester, hamarosan ott állunk a sziklák alatt.

Hét ágra sütött a Nap, pedig még csak május közepe volt. Fabio úrnak kezdett melege lenni a fekete köpönyege alatt. Még szerencse, hogy a kalapja olyan széles karimájú volt, hogy árnyékot vetett a vállaira. A következő útkanyarulat után, Péter úr megbökte a mestert:

- No, odanézzon kelmed! – mutatott a hatalmas völgy közepén álló magányos hegyre.
- Az ott? – mosolyodott el Fabio úr.
- Az bizony! Most már látni a sziklákat is a tetején.
- De hiszen ezt az Isten is várhegynek teremtette.

Akkora már a hegy lábához értek. Erről az oldalról igen meredeknek látszott. Csak egy-két fa nőtt az oldalán, meg néhány bokor. A többi részen hasig ért fű. A környező hegyeket sűrű erdő borította, de az erdő szinte megtorpant, amikor elérte Baglyaskő lábát.

- Kerüljük meg jobbról! – javasolta Péter úr, onnan kényelmesen fel lehet lovagolni a szikláig.

Fabio úr szemei mindent rögzítettek, ami a vár tervezéséhez szükséges volt. Persze ez nem azt jelentette, hogy nem kell majd méréseket végezni. De azt akár ráérősen is lehet, csinálni. Aztán, amint elérték a három sziklát, a mester csak annyit mondott:

- Itt lesz a belső vár kapuja.

Péter úr mosolygott.

- Kelmed már látja a várat?
- Én már csak ilyen vagyok. Ha meglátok egy hegyet, egyből várat képzelek a tetejére.
- Szóval akkor megfelelő a hely?
- Nagyon is. Nagyuramnak jó szeme van.

Péter úrnak jól esett a dicséret, de azért becsületére legyen mondva, csak megjegyezte:

- Az atyám javasolta, Illés úr.
- Akkor Illés úrnak volt jó szeme, nagyuramnak meg jó memóriája, hogy nem felejtette el.
- Még, hogy elfelejteni? Azóta is folyamatosan azon jár az eszem, hogy ide várat építtetek.
- Akkor már tudom uram, hogy miért vagyok itt – mondta a mester, aki leszállva a lóról, fel – alá kezdett sétálni.
- Ne zavarjátok! – adta ki a parancsot Péter úr – gondolatban már építi is a várat.

Ez a nézelődés, akár napestig is eltartott volna, ha Fabio úr nem érzi meg a leves illatát, amit a kíséret készített a tábori konyhán. Meg aztán Péter úr is szólt neki, hogy jó lesz egy kicsit abbahagynia a gondolatbeli építkezést, mert üres gyomorral a gondolatok is lassabban mozognak. Abban a pillanatban, hogy ezt kimondta, a mesternek is megkordult a gyomra. A test megköveteli a magáét.

Ebéd után tovább folytatódott a szemle.

- Emberek kellene, meg kő kell, amiből a falakat felhúzzuk – mondta a mester.
- Emberek lesznek, a kő miatt meg megnyitjuk a Karancs oldalát.
- Akkor szekeresek is kellene.
- Azok is lesznek.

A majsztró elismerően bólogatott.

- És mikorra? – kérdezte.
- Ha kell, holnapra – lelkesedett Péter úr.
- Rendben. Akkor holnap kezdhetjük is?
- Akár ...
- Először nekem kellene itt építeni egy szállást, meg íróházat fából. Kellene őrség, éjjel – nappal. Ennek már neki is állhatnak holnap. Erre két nap elég. Én addig felmérem a területet.
- Kell segítség hozzá? – kérdezte Péter úr.
- Igen, két figuráns kell!
- Hát az meg kicsoda, micsoda?

- Az olyan ember, aki viszi a műszereket, meg tartja a lécet, amíg én mérek. Fontos, hogy fiatal legyen mindkettő, és munkabíró.
- Miért, ez olyan nehéz munka?
- Nehéznek nem nehéz, csak sok szaladgálással jár.

Az urak délután még szemlét tartottak a környező erdőkben, mert a várépítéshez fa is szükséges, hiszen fel kell állványozni az épülő falakat.

- Nagyuram, én összehozok egy előzetes tervet, még az éjszaka folyamán, aztán majd reggel megtekinti – mondta a mester.
- Ó, nem is gondoltam, hogy ez ilyen hamar bekövetkezi.
- Persze nem lesz részletes a terv, csak olyan előzetes, hogy tudjunk miről tárgyalni. A részletes tervekhez a terepet mindenképpen fel kell mérni.
- Értem én, de akkor, hogy haladjunk, én embereket szalajtok Tarjánba, meg Baglyásra, hogy reggelre már itt legyenek, indulhasson a munka. Jó lesz így?
- A lehető legjobb, nagyuram!

Az egyik katona egy parasztot hozott Péter úr elé.

- Bocsánat, nagyuram, de ez az ember azt mondja, hogy itt a közelben van kőfejtő, talán akkor nem kellene újat nyitni.

A paraszt ember levett süveggel álldogált a nagyúr előtt. Megszólalni nem mert, csak a süvegét gyűrögette, mintha az, valami fontos munka lenne.

- Igaz ez? – fordult hozzá Péter úr.
- Igen, uram. Mink is onnan hordjuk a követ, ha építeni akarunk valamit.
- No ez jó hír. És nagy az a bánya?
- Elég nagy, de azt mondták a hozzáértők, hogy ha kell akár bővíthető is.
- Majsztó, ugye megnézzük ezt a bányát? – bökte meg Péter úr a mestert.
- De meg ám! Jó lenne még ma, Salgóra visszafelé menet.
- Mondd csak fiam – szólt az úr a paraszthoz – mi a te becsületes neved?
- Engem a faluban - már, hogy itt Tarjában - mindenki csak Kovácsnak hív, de Lázár a becsülete nevem.
- És mondd csak fiam, Kovács Lázár, tényleg kovács vagy?
- Jelentem igen.
- No, akkor, majsztró, van már egy kovácsunk is. Értetted Kovács?
- Igenis nagyuram!
- De van máris egy feladatod. Tarjában és Baglyason kihirdeted a parancsodat, nevezetesen azt, hogy Tarjáni Péter úr parancsolatjára holnap reggel, früstök idején minden férfiember jelenjen meg itt Baglyaskő alatt, szekerstől.
- Úgy lesz, nagyuram – hajlongott a paraszt – és egyből nagy embernek érezte magát, hiszen ő most az urat képviseli a faluban.

Áldotta is Kovács Lázár az Istent, hogy ilyen szerencséje tudott lenni. Talán, ha igyekszik, udvari kovácsa is lehet majd az úrnak. De ha nem is, egy várépítés hosszú munka, évekig lesz tennivalója, és az úr biztosan megjutalmazza érte.

- Hallod-e asszony, mi lett az uradból! Udvari kovács lett belőlem.
- No, ne izéljen már kend, azt hiszi, hogy mindent elhiszek.

De már erre az egy szóra összefutottak a falu vénasszonyai és suttogva adták tovább a hírt, hogy ebből a Kovács Lázárból úr lett. Ki hitte volna. Tegnap még örült, ha lovat patkolhatott, ma meg már ő hirdeti ki Tarjáni Péter úr parancsát. Ha ez így megy, holnap már aranyos mentében járja majd a falut, és ezüstveretes lószerszáma lesz a lovának. De nem annak, amelyik most van. Arra a gebére kár volna pazarolni az olyan előkelő zablát.

ALKOT A MESTER

A mesternél még égett a mécses. Egy tölgyfa asztal mellett ült és egy kiterített papírra rajzolt. Csak úgy szabadkézzel. Az alapot a Baglyaskőn készített vázlatok képezték. Úgy gondolta, hogy először csak a felsővárat rajzolja meg. Az alsóvár ráér későbbre. A három szikla adta a lehetőséget. Ha fallal keríti a sziklákat, már majdnem megvan a felső vár. Mindegyik sziklára egy kecses tornyot képzelt, a tornyok között átjárót, meg egy bástyát a déli fal védelmére. Két torony egymáshoz viszonylag közel kerülne, a harmadik kissé távolabb. A tornyokhoz a felső vár udvaráról lépcsőn lehetne feljutni. Nem túl jó megoldás ez a feljáró, hiszen ha egy ostrom idején az ellenség már bejutott a várudvarra, nehéz lesz megakadályozni, hogy a lépcsőn feljusson. A felsővár kapuját a harmadik torony védelmében képzelte el az északnyugat - délkelet irányú falon.

A mester már fáradt volt. A szemei majdnem leragadtak. Erőltette magát. Holnap be kell mutatnia az előzetes tervet az úrnak. Hirtelen új gondolata támadt, egy újabb megoldás, amely biztos, hogy jobb lesz, mint az előbbi. Ha meghosszabbítjuk a kapu falát mindkét végén, meg a déli bástyától is indítunk egy falat keleti irányban, akkor a két fal keleten találkozni fog. A találkozási pontra téve egy bástyát, egy háromszög formájú udvar alakul ki a felső vár mellett. A déli bástyáról induló falon lehetne nyitni egy újabb kaput, meg a meghosszabbított falrészén is egy másikat. Az elsőt Déli kapunak, a másodikat Belső Északi kapunak gondolta elnevezni. Persze, így mondhatta a felületes szemlélő, hogy mi szükség van a két kapura, ha a háromszög alakú udvarról a belső kapun áthaladva újra kijutunk a várból. Ez így igaz is, ha nem képzeljük oda a külső várat is, mert ennek a belső kapunak, akkor lesz szerepe, ha az is megépül.

A mester nézegette a rajzot és csóválta a fejét. Kevesellte a bástyák számát. Kellene még egy a hosszú fal másik végére is. De így az túl közel lenne a harmadik toronyhoz. Tegyük akkor kijebb gondolta. De akkor már itt is érdemes valami belső udvart csinálni. Így is lett. De ha már lesz belső udvar, abból lehetne alagutat vájni a tornyokhoz. Az alagút bejáratát viszont védeni kell. Erre a legjobb megoldás egy újabb bástya. Ezzel ki is alakult a felső várra vonatkozó elképzelés. Egy három tornyos belső vár, négy bástya, meg az őket összekötő falak védelmében.

A mester elégedetten dőlt hátra. Még egyszer megszemlélte a rajzot, aztán úgy döntött aludni tér. Mire ezt kigondolta, az álom már rá is telepedett, és hajnalban arra eszmélt, hogy az asztalra borulva aludt el. A keze elszibbadt, a csontjai ropogtak és fájtak. A nyála meg rácsorgott a papír szélére, amíg az álmok birodalmát járta. Még benne volt az álomban, azt álmodta, hogy isteni csoda mentette meg, majdnem rádőlt egy fa az erdőn. Építéshez alkalmas fákat válogatott éppen, és amelyikre rámutatott, azt már a fejszések azonnal kezdték kivágni. Kiabáltak ugyan, hogy dől a fa, de a gondolatai már egy újabb fa körül jártak, sőt mi több már meg is pillantotta azt. Aztán a kivágott fa mellette csapódott a földbe, de neki nem lett baja. Azt már nem tudta, hogyan került az erdőbe a favágók közé, mert előtte azt a bányát vizitálta, amelyben Péter úrral jártak. Csak egy villanás volt és máris a bányából az erdőben találta magát. Aztán újabb villanás. Az asztal fölé hajol, és a vár tervét nézi. Mégsem jó a terv. Kellene egy lakótorony is. Az meg jó, ha négyszögletes. De nincs baj, itt van az északi torony, annak a helyén épülhet egy négyszögletes lakótorony is. Védheti a belső vár kapuját is, meg a nyugati belső udvart is. Már fogta is a rajzoló szemet, hogy átszerkessze a tervet, amikor felriadt. Még félig az álomban járva maga elé húzta a papírt és átrajzolt a harmadik tornyot.

- No, ezzel készen vagyok – állapította meg jóérzéssel.

Hallva a mester mozgását, a szolgálatára rendelt legény jelent meg az ajtóban.

- Hozhatom a reggelit, uram?

- Hozhatod, de előbb megmosakszom, aztán kissé megmozgatom magam. Nagyon elgémberedtem az éjjel.

Jól esett a mosakodás, meg a torna. A mester szinte újjászületett. A gyomra is azonnal jelezte, hogy ő is itt van. Hangos korgással figyelmeztette a mestert, hogy jöhetne már a reggeli.

Péter úr türelmetlenül táncoltatta a lovát a várudvaron, mire a mester is megjelent.

A baglyaskői szikla alatt már ott álltak a szekerek, velük az emberek, és várták az urat.

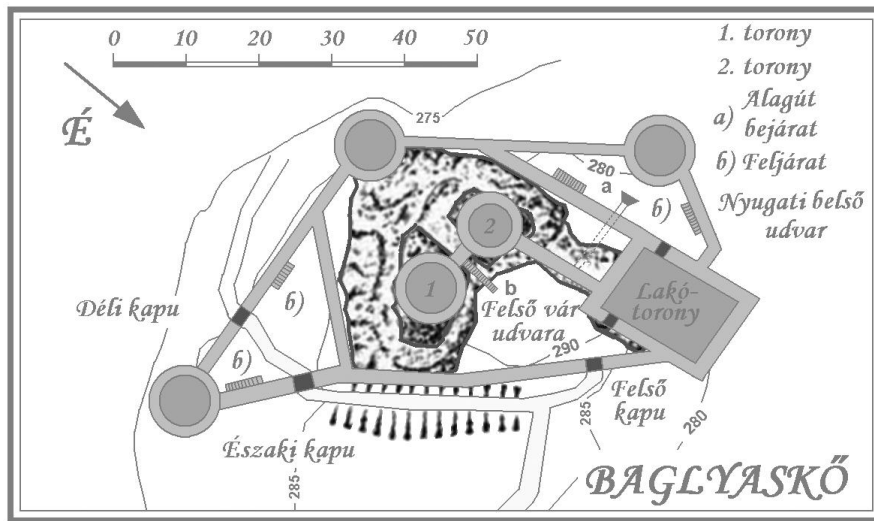
A MESEBELI VÁR

Kovács Lázár jelentette, hogy mindent megszervezett. Péter úr mosolyogva hallgatta a jelentést, és Fabio mesterre nézett.

- Mester, most kelmeden a sor, intézkedjen!

Fabio úr bólintott. Titkon ezt a mondatot várta a nagyúrtól. Ahol eddig dolgozott, ott többnyire így zajlottak a dolgok. Neki kellett parancsolnia. Ott pedig, ahol a megbízója akart dönteni minden apró-cseprő ügyben, bizony lelassult a munka. Mosolyogva reagált:

- Ezt az embert szeretném kinevezni az építkezés mindenésének. Tehetem?
- Természetesen. Most minden dologban a kelmed szava dönt.

- Köszönöm. No, figyelj, fiam, Lázár – fordult az ott ácsorgó Kovácshoz - Intézkedj, hogy két szekér menjen az erdőre, és hozzanak fát, amelyből felépítik az én íróházamat. A hajtók mellett fejszés emberek is legyenek!
- Igenis, uram! – tüsténkedett az újdonsült munkavezető.
- Várj fiam, még nem fejeztem be. A többi szekér menjen a kőbányába és szállítson követ. Forduljanak többször is, amíg a lovak bírják. A két legfiatalabb ember itt marad velem. Ők lesznek a figuránsok.
- Mik?
- Szóval ők segítenek nekem a felmérésben.
- De ezek nem értenek semmihez, uram!
- Nem baj, majd én mondom, hogy mit tegyenek. Te meg mindent jelentesz nekem, folyamatosan. Értetted?
- Igen, mester.
- No, akkor eredj!
- Nagyuram, kívánja meg szemlélni a rajzot? – fordult Péter úrhoz a majsztó.
- Még, hogy kívánom-e? Egyenesen követelem! Folyton csak az jár az eszemben, hogy mit alkotott, mester.

Valahonnan kerítettek egy kecskelábú asztalt, Fabio úr erre terítette ki a vázlatot.

- Ez már, igen – csettintett Péter és elkezdte részleteiben is tanulmányozni a rajzot.
- Ez még csak a felső vár – szerénykedett a mester – de először ezt kell megépíteni.
- A lakótoronnyal kezdenénk, majd a belső tornyok következnének a két nagy sziklán, végül pedig a felső vár falai.
- Két kapu is lesz? Illetőleg nem is kettő, hanem három.

- Egyelőre, csak egy, a lakótorony mellett – mutatott a rajzra a mester –, ennek a Felső kapu nevet adtam. Aztán a sziklákat körülvevő falak épülnének, két bástyával.
- Remek – lelkesedett – Péter úr. Akkor akár már védeni is lehet az erősséget.
- Úgy van. Az Északi kapu meg a Déli kapu falai, aztán az őket védő bástya épülne utoljára.
- És az alsó vár?
- Azt még meg kell tervezni, de már itt van – mutatott a mester a kalapja alá.

Kovács Lázár sietve jött jelenteni, hogy a szekereket eligazította, és ők elindultak. A háta mögött két ifjú ember szerénykedett.

- Ezek lennének a figuránsok? – kérdezte a majsztró.
- Igen uram.
- Csináltak már ilyen munkát? – szólt rájuk a mester.

A legények egymást bökdösték, hogy melyik szólaljon meg, de nem tudták eldönteni. A kérdésre végül Kovács Lázár válaszolt:

- Dehogy csináltak. Ezek? Ezek uram, azt se tudják mi fán terem a figuránskodás. De az egyik, az a kerek képű, akit Jóskának hívnak, dicsekedett, hogy majd eltanulja a dolgot, aztán belőle is mester lesz.

A legény belepirult a dologba. Csak állt ott, lehajtott fejjel, és legszívesebben elsüllyedt volna, nagy szégyenében. A mester is mosolygott. Szerette az ilyen törekvő embereket. Még akkor is, ha ezt csak a szájukkal teszik, mert hátha mégis lesz belőlük valaki.

- És azt a másikat, hogy hívják? – kérdezte.
- Azt?
- Ühüm.
- Őt Pistának.
- És ő nem akarja eltanulni a szakmát?
- Nem mondta, de biztosan akarja. Mert ezek mindent akarnak, végül meg semmiből nem lesz semmi.

A mester mihamarabb szeretne volna elkezdni a munkát. Péter úrhoz fordult.

- No, akkor lássunk hozzá. Nagyuram jön velünk, és megnézi, hogyan csináljuk, vagy más dolga van?
- Csinálják csak nélkülem – legyintett Péter - én kimegyek a bányába, megnézem, hogy halad a munka. Három legényt itt hagyok őrségben.
- Köszönöm, uram. Jó szemlélést kívánok.

A mester megvárta, amíg az úr eltávozik, aztán kiadta az első parancsot.

- No, fiaim, vágjatok olyan vastagságú husángokat, amelyek legalább olyan vastagok, mint a hüvelykujjatok, aztán a husángokból vágjatok egy arasznyi darabokat, és az egyik végét hegyezzétek meg. Legyen az ilyenből legalább ötven darab. Négy, legfeljebb öt fertályóra alatt legyetek készen. Addig én felkészülök a méréshez.

Kovács Lázár érdeklődéssel nézte, hogy mit tesz, a mester. Nem is gondolta volna, hogy olyan érdekességek kerülnek elő azokból a fekete zsákokból, amelyek oda voltak erősítve a nyeregkápához. Először egy háromlábú valamit szedett elő a majsztró. A három láb tetején, ott, ahol a lábak összeértek, egy kis asztalka volt. A lábakat lehetett ki-be húzogatni, így az asztal magassága változott. A mester előhúzott a zsebéből egy kis kerek szelencét. Messziről közönséges szelencének látszott, de ha közelebről nézte az ember, egy kis buborék mozgott benne. Amikor az asztalt a mester vízszintesre állította, a buborék éppen a szelence közepén volt. Aztán egy cső formájú valamit vett elő. De ez különleges cső volt, mert volt neki egy talpa, amely párhuzamos volt a talppal, ha azt egy másik csővel, ami rajta volt, vízszintesre állítják. Ezt a másik kis csövet, a mester libellának mondta. Abban is egy buborék mozgott, de ez hosszúkás volt, nem kerek, mint a szelencében. A nagyobbik csövet lehetett fölfelé is, meg lefelé is állítani.

- Tudod mi ez, fiam?

- Nem én. Most látok ilyet először.
- Nem csodálom – nézett rá sokatmondóan a mester – mert, hogy ezt, én építettem. Az egész világon csak egy van belőle.
- Igen? – kerekedett el a szeme Lázárnak – és mi a neve ennek a valaminek? – kérdezte.
- Én, látócsőnek neveztem el.
- Látócső? Aztán mit lehet benne látni?
- Mindent, ami előtte van, csak éppen nagyobbak látod, mint amilyen a valóságban.
- És ez mitől van?
- Attól, hogy lencsét raktam bele.
- Lencsét? Lencse nálunk is van otthon, az asszony főzeléket szokott főzni belőle.
- Ez nem olyan lencse – mosolygott a mester – ez üvegből van.
- Üvegből?
- Üvegből bizony. Muszáj, hogy átlátszó legyen, különben nem látnál semmit.

Lázár hitetlenkedve rázta a fejét. Nem értette, hogy minek ez a cső, mikor szabad szemmel is lát az ember. A mester mosolygott.

- Belenézel, Lázár fiam? – kérdezte.
- Ha lehet?
- Miért ne lehetne.

Lázár belekukkantott a csőbe és elfehéredett az arca. A mester észrevette a színeváltozását.

- Mi történt veled fiam, mitől ijedtél meg.
- De hiszen, de hiszen ebben a csőben minden tótágast áll. Ez ördögösség.
- Ördögösség a fenét. Ez egyszerűen optika.
- Mi, mi mi az az optika - dadogta.
- Mondtam már fiam, ebben a csőben üvegből készült lencsék vannak. És ezek a lencsék olyanok ...

És itt egy hosszú fénytani magyarázat következett, melyet Kovács Lázár igyekezett értelmes képpel hallgatni, de valójában semmit sem értett belőle. A mester látva, hogy Lázár fejében csak nem akar a dolog megvilágosodni, próbálta egy egyszerű példával szemléltetni, amit eddig mondott.

- Képzeld el Lázár fiam, hogy egy menyecske áll veled szemben, te meg ezen a csövön keresztül nézed. Mit gondolsz, a menyecske is fejjel lefelé látszik?

Lázár habozott a válasszal, végül csak kinyögte.

- Az nem lehet, hogy a menyecske is fejjel lefelé legyen.
- Miért nem lehet, te?
- Hát csak azért, mert akkor a szoknyája mind a nyakába hullana, aztán ott maradna pucéran.
- Ugyan már, a menyecskének nem kell ahhoz fejjel lefelé állni, hogy te is fejjel lefelé lásd.
- Nem?
- Nem bizony. A menyecske a talpán áll, de amikor te belenézel a csőbe, a lencse megfordítva mutatja a képet.
- De miért?
- Csak azért, mert a lencsék már csak ilyenek. Ne akarj ennél többet tudni. Legyen neked ennyi is elég.

Este, amikor Lázár elmesélte az asszonynak, hogyan járt, az szájátva hallgatta, majd kibújt belőle az asszonyi lélek, és ráripakodott a férjére.

- Bezzeg kend meg várta, hogy mikor hullik a nyakába a szoknya, mi?
- Ezt csak példának mondta a mester.
- Nem is volt ott menyecske?
- Dehogyan volt, már hogy lett volna.

- Hát, tudja mit. Hiszi a piszi. Most már tudom, hogy miért megy kend olyan lelkesen arra az építkezésre. Oszt hova valósi az a menyecske?
- Hát nem érted, hogy nem is volt ott semmiféle menyecske.

Az asszony sokatmondóan nézett, de látszott rajta, hogy egy szavát sem hiszi az úrnak.

Másnap már a faluban azt pletykálták a vénasszonyok, hogy a Lázár kovácsnak szeretője van. Nem is akárki. Olyan komédiásféle. Oszt amikor tótágast áll, nem hullik a szoknya a fejére. Ördögös dolog ez, akárki meglássa. Nem lesz ennek jó vége. Egy hét múlva a vének már azt is tudni vélték, hogy a Lázár kovács szeretőjének milyen színű az alsószoknyája, és hány darab van belőle.

A mester mos újabb csodadolgokat vett elő. Leginkább egy olyan lécféle ragadta meg Lázár érdeklődését, amit össze lehetett kicsire hajtogatni.

- Hát ez mi? – kérdezte.
- Ez a mérővessző.
- Mérővessző?
- Az!
- Én úgy tudtam eddig, hogy a vesszővel az iskolában verik a gyerek fenekét, de hogy mérnek is vele?
- Mérnek bizony, mert, hogy ilyen vessző is van. Ez egy különleges vessző.
- És az a fakalapács minek? – mutatott Lázár a mester kezében lévő tárgyra.
- Ez arra szolgál, hogy azokat a cövekeket, amiket most a Jóska gyerek, meg a Pista gyerek csinál, beverjük a földbe.

A felmérés eltartott aznap sötétedésig, de még másnapra is maradt belőle. A mester kis háromlábú asztalkáján, a ráterített papíron számok, meg kusza vonalak jelentek meg, aztán Kovács Lázár és a figuránsok legnagyobb csodálkozásra, egyszerre csak kirajzolódtott a három sziklatű, meg a hozzá vezető szekérút.

- Olyan mintha egy madár látná a levegőből – jegyezte meg Jóska.

A mester felkapta a fejét

- Ejnye te gyerek. De jó fantáziád van. Voltál már fent valamelyik szikla tetején?
- Igen uram. Onnan is majdnem így látszik.

A mester sokatmondóan nézett a gyerekekre, aztán Lázárhoz fordulva megjegyezte:

- Meglátod Lázár fiam, ebből a gyerekből még lesz valaki.

Kovács Lázár hozzáértően bólogatott. Nem hiába – gondolt – én szemeltem ki, én hoztam. A mester mintha csak megérezte volna Lázár gondolatait, folytatta:

- Neked, fiam, Lázár, jó szemed van. Ezért aztán ettől a perctől kezdve én, kinevezlek intézőnek.

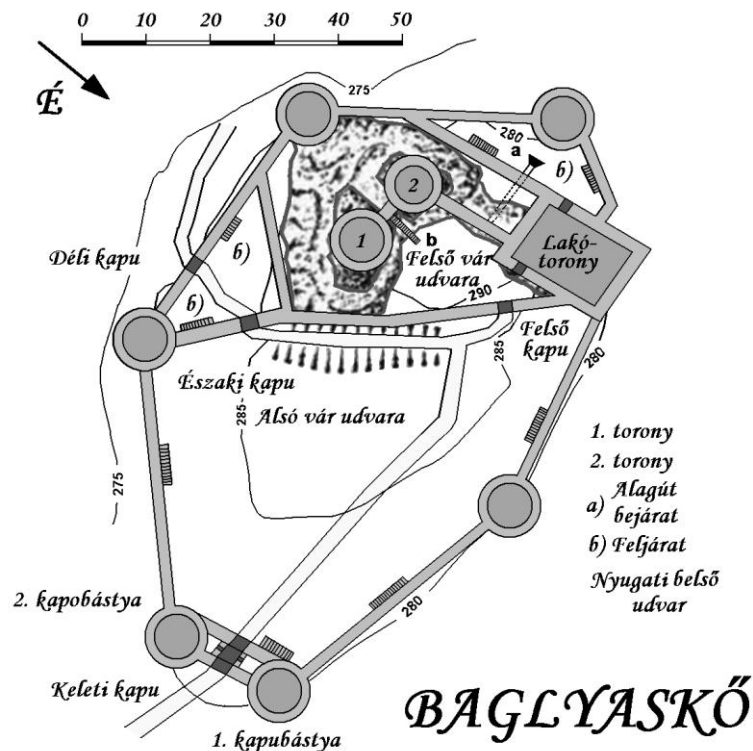
Kovács Lázár belepirult a nagy tisztességbe. Hirtelen nem is tudott megszólalni. Aztán csak kinyögött egy köszönömöt. Hogy zavarát oldja, ráripakodott az ifjakra:

- Na, mit tájtátok itt a szátokat? Menjetek a dolgotokra, egy-kettő!

ÉPÜL A VÁR

Egy hét múlva, már annyi kő gyűlt össze, hogy el lehetett kezdeni a lakótorony építését. Addigra Fabio mester már pontos rajzot készített a felmérései alapján. Azzal a csodamasinával kitűzte a lakótorony alapját, és az emberek elkezdtek ásni az árkot, ahová majd a torony alapja kerül. Az Úr 1265. éve május havának 12. napját írták akkor, amikor az első kapavágásra sor került.

Ez a hét arra is elég volt, hogy részleteiben elkészüljön a felső vár terve, meg az alsóváré is. Az alsóvárra vonatkozó terv ugyan még csak vázlatnak minősült, de arra jó volt, hogy megvitassa Tarjáni Péter úrral.

Most látszott csak, hogy miért kell az Északi kapu is meg a Déli kapu is a felsőváron. Az alsóvárra külön boltozatos kaput tervezett a mester, dupla fallal, és a falban külön szobákkal az őrség számára. Ez lesz a Keleti kapu. Két kapubástya védené. Ezen kívül még egy északi bástyát álmódott meg az alsó vár északi falára. Elképzelése szerint az alsó vár falain is gyilokjárók futnának körbe, amelyekre a várudvarról lépcsők vezetnek majd fel. Péter úr el volt ragadtatva a tervtől. De azért, hogy ő is hozzátegyen valamit, elrendelte, hogy a Keleti kapura, meg a felső vár kapujára, a Felső kapura tegyék ki az ágaskodó medvét mutató családi címet. Fabio úr is gondolt ilyesmire, de úgy vélte, a díszítések ráértek későbbre is.

- Uram! Még nem kérdeztem egy fontos dolgot.
- Mi légyen az?
- Csak annyi, hogy szoknyája legyen-e a várnak.

Tarjáni Péter nem értette, mit akar mondani a mester. Sok mindent hallott már a várakról, de azt még nem, hogy szoknyájuk is lehet.

- Hogy érti kelmed azt a szoknyát?
- Manapság divatos, hogy a függőleges falak alsó felére egy ferde lábazatot tesznek, kifelé. Ez szoknyaként veszi körbe a várat.
- Ilyet még nem láttam – mondta felélénkülve Péter.

- Magyarhonban még nincs ilyen, de a Szentföldi váraknál ezt alkalmazzák a kereszties lovagok.
- Érdekes. És mire lenne ez jó?
- Csak arra, uram, hogy a támadó nem tud teljesen a fal alá jönni. Ezen a ferde, de nagyon meredek szakaszon kell felkapaszkodnia, és a védők kényelmesen lenyilazhatják, anélkül, hogy kihajolnának a falon kívülre.
- Ez jó ötlet mester. Ilyen megoldás nekem is kellene.
- Nem kell most döntenie uram, ráérünk akkor is, ha már a falak állnak. Ezt a lábazatot úgylis utólag szokták odarakni.
- Rendben van, mester, de ne feledkezzünk meg róla. Majd szóljon, kelmed, ha aktuális lesz.

Tarjáni Péter belegondolt, hogyan fogják irigyelni őt az urak, ha neki lesz először szoknyás vára. Persze, lehet, hogy ez már az ifjak gondja lesz. Az ember sohasem tudhatja, mikor szólítja az Isten.

Amint az építkezés elkezdődött egyre több helyen kezdte felhúzni a falakat. Ehhez pedig egyre több emberre volt szükség. A munkáskezet Lázárnak kellett összeszedni. Ezért aztán a távolabbi falvakba is elment munkásokat verbuválni. Jó fizetséget ígért nekik Péter úr nevében. Az emberek hitték is, meg nem is.

- Az urak nem szoktak fizetni - jegyezte meg a Keszi bíró – mondják, mondják, aztán végül csak a munka van, fizetség meg sehol.

Fogadkozott Lázár, hogy most más lesz, de a bíró szemében továbbra is látszott a bizalmatlanság. Ennek ellenére egyre többen jöttek vármunkára. Volt, aki a családját is magával hozta. Legalább világot lát az asszony, meg a lurkók.

A falak építésére a mindenütt szokásos megoldást alkalmazta a mester. A falban a kőbányából hozott kövek közé égetett mész darabokat tettek, aztán amikor már elkészült egy falszakasz, az egészet leöntötték vízzel. Lett is ettől akkora sercegés, hogy szinte félelmetes volt. Felhő szállt fel az épülő falszakasról és furcsa szag terjengett a levegőben. A kövek meg úgy összeragadtak, amikor a mész megoltódott, hogy még szétverni is alig lehetett. Kellott is ez a szilárdság, mert egy ostrom esetén a kőhajító gépek bizony hatalmas kövekkel bombázták a falat, annak meg illett megállni a saját lábán.

KIK EZEK A NÉPEK?

Fabio úr bekopogott Tarjáni Péterhez. Vasárnap volt. Ilyenkor a várépítés is szünetelt. Csak az Úristent volt szabad tisztelni.

- Nagyuram, zavarhatok-e? – kérdezte Fabio, miután köszönésképpen maghajolt Péter előtt.
- Jöjjön kelmed! Egyáltalán nem zavar. Van kedve meginni egy pohár bort?
- Igen.
- Akkor töltök.

Az urak koccintottak.

- Szóval, miről van szó?
- Csak arról nagyuram, hogy mióta itt vagyok Nógrád vármegyében, nem tudok betelni azzal az ízes beszéddel, ami itt divat.
- Ja, igen. Nekem már fel se tűnik, hiszen gyermekkorom óta mindig ezt hallom.
- De nagyuram nem beszél így.
- Persze, hogy nem. Az én drága édesanyám, mindig rám szól, ha palócosan mondtam valamit.
- Szóval ezek palócok?
- Azok hát.
- Nekem azt mondták, hogy a tótok beszélnek így a magyart.
- Az igaz, hogy ők is így beszélnek, de attól még nem lesznek palócok. Nem tudom, megfigyelte-e kelmed, hogy a tót ember kissé énekelve mondja ugyanazt, mint a palóc.
- Valóban. Például az a Kovács Lázár nem beszél énekelve, viszont van a kovácsműhelyben egy idősebb mester, aki ugyanazt dallamosan mondja.
- Nem az, aki mindég azzal kezdi, hogy: proszim?
- De, de.
- Na látja kelmed, Kovács Lázár az palóc, az az idős mester meg tót.

Fabio úr elgondolkodott. Kortyolt egyet a borból. Péter segített neki. Aztán csak kibújt belőle a kérdés:

- Kik ezek a palócok? Mert azt hallottam, hogy kik a tótok. Azt mondják, hogy amikor már nem volt, aki tiltotta volna nekik, nem élt már Baján kagán, szépen átszivárogtak a Kárpátokon, aztán itt ragadtak.
- Ez így igaz. De a palócok még Árpád urunkkal tértek vissza a honba. Akkor még az én családom valahol Dalmáciában élt.
- Azt hallottam nagyuram. De akkor ezek a palócok, magyarok?
- Most már igen, mint ahogy én is. A baj az, hogy ők maguk sem tudják, kik ők valójában. Mondják őket poloveceknek is, akik amúgy kunok, de sokan nálunk is kun népnek tartják őket.
- Gondolom ennek ma már nincs különösebb jelentősége.
- Jelentősége valóban nincs, de ez a kun dolog is sántít egy kicsit. Amikor a tatárok bejövetele előtt Kötöny vezért megölték és a kunok nagy pusztítással kimentek az országból, a palócok maradtak.
- Érdekes. Akkor talán nem is kunok – mondta elgondolkodva Fabio úr.
- No, igyunk egyet – javasolta Péter – már egészen kiszáradt a torkom.
- Tudja nagyuram, megpróbáltam utánozni a palóc beszédet, de nekem nem megy.
- Nem csodálom, arra születni kell, mégpedig palócként születni.
- Az valami káprázatos, ahogyan az „a” meg az „e” hangot mondják. Az „a” olyan mint az 'á' csak kicsit rövidebben, meg magasabban mondva. Az „e” meg mintha az 'e' és az 'é' között lenne, de mégsem egyezik meg egyikkel sem.
- Jól látja kelmed – mosolygott Péter úr – van egy mondókájuk, amit sűrűn emlegetnek a tarjáni csapszékben is, amikor már megágyaztak a borral a kocsmáros híres babgulyásának. Ismeri?

- Nem.
- No, akkor mondom. Így hangzik:

Écsanyóm, écsanyóm
eszi a számór a fafakadósót.
Nem báj, fiam, fogj egy kapót
oszt verd agyon a marhót.

- Húha! De jól mondja, nagyuram. Mi az a fafakadós?
- Az bizony nem más, mint a tavaszi friss rügy a fán. Mert, hogy a mondóka nem palócosan úgy hangzik, hogy:

Édesanyám, édesanyám
eszi a számár a fáról a rügyet.
Nem baj fiam, fogj egy kapát
és verd agyon a marhát.

Fabio úrnak nagyon tetszett.

- És van még ilyen? – kérdezte.
- Van. Például tudja-e kelmed, mi az a kelempójszmadór.
- Nem.
- - No, hogy tudja, az a mókus. És azt tudja-e mi a különbség a 'pad' és a 'padka' között?
- Nem. Mi?
- A 'pad' az a padlás, a 'padka' pedig az a lóca, a kapu előtt, ahová a vénasszonyok estétként kiülnek pletykálni.
- Érdekes.

Péter úr még hosszú ideig mesélt a palócok világáról, de abban megegyeztek, hogy jóra való népekről van szó, akik nem szaladnak el a munka elől.

ANYAGI GONDOK, POLITIKAI BONYODALMAK

Amilyen lendülettel indult el a vár építése, olyan gyorsan elpárolgott a kezdeti akarat. Ennek pedig a fő oka, a pénz volt, illetőleg a pénz hiánya. Péter úr birtokai nem jövedelmeztek annyit, hogy egyszerre több várat is építsen. Baglyaskő mellett épült még Salgó, belekapott már Somoskőbe, meg ott volt még Hollókő, meg Sztahóra is. Igaz ennél az utóbbi kettőnél még csak előmunkálatok folytak. A várhoz vezető utat építették. Közrejátszott a dologban az is, hogy az egymást követő években, rendszeresen viharok, és jégeső pusztította el a termést. Kevesebb termett takarmányból is, így a jószág is megsínylette a dolgot, különösen a hosszú és kemény telek idején.

Szokatlanul korán, már szeptember végén jelentkeztek a fagyok, és eltartottak egészen április végéig. Az egyik esztendőben még májusban is esett hó. Ez ugyan hamar elolvadt, de a gazdaságnak nem tett jót. A fagyok idejére a várépítést is szüneteltetni kellett. Az is hátráltatta a munkát, hogy nem volt annyi munkáskéz, amely ennyi vár egyszerre történő építéséhez kellett. Salgót muszáj volt előnyben részesíteni, mert az építkezés itt már előrehaladottabb állapotban volt, mint a többi várnál. Ráadásul Somoskőt is építeni kellett, mert ha megint ide eszi a fene, a tatárokat, azok biztosan a Duklai szoroson át bejövve, észak felől támadnak.

De ennyi még nem volt elég a bajból. Béla király megorrolt a Kacsicsokra, amiatt az emlékezetes füleki skandalum miatt. Erről a szörnyűségről beszélt az egész ország. Fülel vára már a tatárdúlás előtt is komoly erősség volt. Amikor a tatárok betörték az országba a vár a Kacsicsok birtokában volt, a Kacsics nembeli Folkus uralta. Amikor a muhi csata után megindult az országban a fejvesztett menekülés, Folkusnak különös gondolata támadt. Attól nem tartott, hogy Füleket is elfoglalja a tatár. Erősebb vár volt ez annál. No meg mikor még csak a híre jött, hogy támadni fog a kán, előrelátóan hatalmas élelem mennyiséget halmozott fel a vár pincéiben. Vágóállatokat is hajtattott az alsó vár udvarába, minden eshetőségre, akár több hónapokig elhúzódó ostromra is felkészülve. Mikor aztán a menekülők áradata nem akart ritkulni, úgy gondolta, hogy a tragédiából hasznot is lehet húzni, legalább is olyan hatalmas úrnak, mint ő volt, bizonyosan. A király megfuttott, királyi sereg sehol, mindenki mentette a bőrét, ahogyan tudta. Menekülők könyörögtek a várkapu előtt, bebocsátást kérve. Folkus mosolyogva nyitotta ki a kaput, aztán amikor a menekülők betódultak az alsó vár udvarára, a katonák közrefogták őket és elszedték minden holmijukat. Aki, ellenállni mert, azt ott helyben lekaszabolták. De még talán ők jártak a legjobban, mert aki életben maradt, azokat felhajtották a felső vár északi falára, és onnan lökték le a mélybe. Folkus elégedetten dörzsölte a tenyerét. Az ötlet jól jövedelmezett. Töménytelen aranynemű gyűlt össze. Ebből Folkus részesedést ígért a katonáknak.

Amikor aztán ritkulni látszottak a menekülők, Folkus rendszeresen meghúzatta a vártemplom harangját, hátha felfigyelnek rá a hontalanok. Ezzel együtt hírvivői azt terjesztették, hogy a nagyúr bárkit befogad a várba, akár gazdag, akár olyan szegény, mint a templom egere. Az üzlet tovább virágzott. Az északi falnál már halomban heverték a holttestek. Egy ilyen zuhanást, senki sem élhette túl.

Mikor aztán a tatárok hirtelen és váratlanul, az Úr 1242. évében kitakarodtak az országból, a király is visszamerészkedett. Elszörnyedt attól, amit látott. Romok és halottak mindenütt. Az országjárás során valaki megsúgta neki, hogy nem csak a tatárok voltak kegyetlenek, hanem a Kacsicsok is. Folkus megneszelte, hogy a király Fülekre jön terepszemlét tartani. Egyik hajnalon úgy eltűnt, hogy bottal üthették a nyomát. Mesélték aztán, hogy Lengyelhonba szökött, hogy harcolhasson a tatárok ellen. Béla király látva a tetemhalmot a vár alatt, éktelen haragra gerjedt, és Fülel várát azonnal elkobozta. Akkor egy időre Fülel, királyi vár lett.

Tarjáni Péternek nem tett jót ez az eset. Mindenki csak úgy beszélt a Kacsicsokról, mintha mindegyikük elvetemült gazember lenne, aki még a szegények nyomorúságából is hasznot húz.

Folkus eltűnése után azt is beszélték, hogy a király a Kacsics nemzetség minden várát el fogja venni, még akkor is, ha csak most kezdték építeni. Voltak, akik már ennél is tovább mentek és azt híresztelték, hogy a Kacsicsokat egyenként szedeti össze a király és hamarosan mindegyikük a budai vár börtönébe kerül. Onnan aztán, ki tudja, merre visz az út?

Tarjáni Péter ettől nem tartott. Ismerte annyira a királyt, hogy különbséget tud tenni jó és rossz között. De a pletyka kétségtelenül nem használta a hírnevének. Tovább bonyolította a helyzetet az állandósult rivalizálás, amely a király és István herceg között dúlt. Péter sem tudott dönteni, hogy kinek a pártjára álljon. Megmaradt az arany középúton, ahonnan egyszerű átállni egyikhez vagy másikhöz, ahogyan az adott helyzet kívánja.

Az átmeneti pénzhiányt Péter úr úgy próbálta meg áthidalni, hogy kölcsönt vesz fel egy izmaelitától. El is kezdtek tárgyalni a dologról, de nem sikerült megegyezni. Az izmaelita Béla királynak, meg István hercegnek is kölcsönzött pénzt, ha arra volt szükségük, de a feltételei elborzasztották Pétert. Először is a kétszeresét akarta visszakapni annak, amit ad, mindezt két év alatt. Ez még önmagában nem is lett volna akkora baj, ha nem jelenti be, hogy tulajdonrészt akar az épülő várból. Sőt csak úgy lenne hajlandó átadni a pénzt, ha ezt a tulajdonjogot a királyi kancellária is bejegyzi. Ezt a dolgot szinte lehetetlen volt elintézni. Ugyan névleg Béla király volt az ország feje, tehát a jogot Budán kellene, bejegyezteti. Ugyanakkor Baglyaskő az István herceg által ellenőrzött területre esett, így a hercegi kancellárián is meg kellett volna ejteni a bejegyzést. Ráadásul egy vár tulajdonrészének átruházásához királyi engedély is kellett, ez esetben kettő.

- Hamarabb felépül a vár, mint ez megtörténik – morfondírozott Péter úr.

Aztán úgy döntött, inkább vár az építéssel, de ilyen feltételek mellett rámenne a családi vagyon a kölcsönre. Inkább lassabban épül a vár, minthogy egy izmaelita uzsoráját nyögje.

Baglyaskő vára pedig, ha nem is látványosan, de azért épülgetett.

A NÉVADÁS

Amikor a lakótoronynak elkészült a legalsó szintje, Péter úr az építkezésre kihozta legidősebb fiát, Mihályt. Mihály éppen akkor töltötte be a tizedik esztendejét. Mihály után következett Péter, majd Leusták, Mikus és végül a legifjabb, Jákó. Az első négy fiú egy-egy éves eltéréssel követte egymást. Jákóra még további egy évet kellett várni. Péter nagyon büszke volt a fiaira. Leginkább az ifjú Pétert kedvelte. Titkon már arra is gondolt, hogy ha majd az Isten neki parancsod ad a távozásra, akkor Péter fogja befejezni a vár építését. Mihály fiát a Cserhát hegységbe szándékozott küldeni, hogy gondozza a család ottani birtokait. És ha kedve tartja, építsen egy várat is magának. Erre leginkább a Hollókő közelében lévő Sztrahora hegyet látta alkalmasnak. Egy alkalommal meg is mutatta már a helyet az ifjúnak, amikor szemlét tartottak Hollókőn, ami szintén kedvező hely volt egy vár építésére.

Bár Baglyaskőn a falak még csak éppen kilátszottak a földből, az ifjú Mihály nagy kíváncsisággal nézte a munkát. Az alsóvár leendő udvarán, javában dolgoztak az ácsok. Kezük alól a fatörzsekből gerendák jöttek elő, de ők építették a falakhoz az állványzatokat is. Kovácsműhely is működött az udvaron. A mesterek szerszámokat készítettek, meg ácskapcsokat a gerendák összefogására. Kovács Lázár, Fabio mester intézője kiemelt figyelemmel kísérte a kovácsok munkáját. Sűrűn vizitálta a műhelyt, és konkrét utasításokat is adott. Például, hogy nem elég csak megpatkolni a lovat, a patáját is rendbe kell szedni, különben lesántul szegény pára.

Most, hogy az úr mellett a legidősebb fia is kijött vizitálni, a kovácsok különös figyelemmel vizsgálták végig a lovaik patkóit. Szerencsére, mindegyik rendben volt. Mihály úrfi sokáig időzött a kovácsműhelyben. Kicsit útban is volt, de nem mertek szólni neki, hogy álljon odébb. Nagyra kerekedett szemekkel nézte, hogyan készíti egy öreg mester a csigákat, amelyekkel majd a nehéz terheket emelik fel a falakra. De az is tetszett neki, amikor a láncszemeket fűzték egybe. A tüzes vas vörös színe megbabonázta az ifjút, és legszívesebben maga is odaállt volna az üllőhöz a nagykalapáccsal. Péter úr alig tudta kicipelni a lakótoronyhoz, hogy megbeszéljék a továbbépítés dolgait.

Fabio mester kitergette a tervrajzokat a kecskelábú asztalra, az urak pedig körülállták. Nézték jobbról, nézték balról. Mihály úrfi is úgy tett, mintha értene hozzá, legalább is ő úgy hitte. Nem is bírta sokáig magába szorítani a szót.

- Én úgy gondolom – mondta – hogy a lakótoronyból biztosítani kell a kijutást a tornyokhoz vetető falra, sőt úgy kell megépíteni az összekötő falat, hogy arról meg be lehessen jutni a Kettes toronyba.
- Jól látja az úrfi! – helyeselt a majsztró – én is így terveztem. De ez csak a második szinten következik be. A toronyban belső lépcső biztosítja majd a szintek közötti átjárást.

Péter úrnak tetszett az ifjú megjegyzése, különösen, hogy a mester is egyetértett vele, de az apai intelem soha nem árt, csak rászólt a gyermekre:

- Ne okoskodj már fiam, a mester bizonyára mindent végiggondolt. Gyere, inkább járjuk körül a leendő felsővárat.

Úgy is lett. A majsztró is követte az urakat. De nehezen ment a körbejárás, mert a meredek részekben bizony erősen meg kellett kapaszkodni a bokrok ágaiban.

- No, ha itt egy támadó fel akar jönni, azt megnézem magamnak – jegyezte meg Mihály úrfi.
- Figyelj fiam, Sztrahorán is ilyen meredek a hegy, szinte minden oldalon.
- Azért nézem apámuram, mert az jár a fejemben, hogy azt a várat nekem kell megépítenem.

Péter úr büszke volt a fiaira, de az elsőszülöttek mindig voltak előjogai. Így aztán hiába kedvelte második fiát, Péter úrfit a legjobban, a családban mégis Mihály lesz az, aki a nyomdokaiba lép. Annyira belemélyedt ebbe a gondolatba, hogy kis híján lecsúszott a meredek oldalon. Az utolsó pillanatban tudott megkapaszkodni egy bokorban. Fabio mester ijedten nézte. Aggódott Péter úrért, mert csak szükség van arra, hogy valaki idővel, ha a mű elkészül, kifizesse a munkáját. Csak akkor nyugodott meg, amikor visszatértek a lakótorony falainál a Felső kapu felé eső oldalra. Az urak kifújták magukat, aztán Péter úr hamiskás mosollyal a szemében, megkérdezte:

- Ha már itt vagyunk fiam, nem tartanánk keresztelőt? Mit szólnál ahhoz, ha neveket adnánk a bástyáknak és a tornyoknak?
- Jó ötlet! – jegyezte meg Mihály úrfi.
- No, akkor, mit javasolsz?

Az úrfi erősen gondolkodott, hümmögött, meg csóválta a fejét. Rámosolygott az apjára.

- Jól feladta a leckét apámuram.
- Egyszer el kell kezdeni!
- Jól van. Akkor például a lakótorony neve, legyen, apámuram után, Öreg Péter torony.

Péter úr kicsit szabadkozott, aztán beadta a derekát.

- Jól van, no! Tudom, hogy öreg vagyok, de azért jól esik, hogy a legnagyobb torony fogja viselni a nevem. No és mi legyen a többivel?

Az úrfi szinte belepirult a tisztességbe, hogy ilyen nagy feladatot bízott rá az apja, aztán a tervrajzot nézegetve újra megszólalt:

- Az egyik kapubástyát nevezzük el Péter öcsémről, a másikat meg rólam. Az egyes kapubástya kapja a Mihály bástya, a kettes meg a Péter bástya nevet. Aztán a Déli kapu keleti oldalán lévő bástya legyen Leusták bástya, a Nyugati oldali meg a Mikus bástya. Az utána következő, az Öreg Péter torony melletti legyen egyszerűen csak Nyugati bástya. Aztán az Öreg Péter torony és a Mihály bástya között, jelenleg névtelen bástyát hívjuk ezen túl Északi bástyának.

Péter úr, érdeklődéssel hallgatta a javaslatot. Ami igaz, az igaz, ő sem tudott volna jobbat mondani.

- És Jákónak nem lesz bástyája? – kérdezte.
- De hát ő még csak karonülő.
- Az igaz, de ha a többinek lesz bástyája, akkor Jákónak is dukál.
- Ez így igaz, de ez már legyen apámuram dolga.
- Rendben. Akkor én javasolom, hogy azt a bástyát, amit te egyszerűen csak Nyugati bástyának nevezted, hívjuk Jákó bástyának.
- Legyen úgy – helyeselt Mihály – de mi lesz a felső vár két kerek tornyával.

Mihály biztos volt abban, hogy szép kecses lesz az a két torony, ha megépül. Biztosan piros csúcsos tetejük lesz. Az illet nem lehet férfiebről elnevezni. Ezeknek női nevet kell adni.

- Én azt mondom, nevezzük el a jelenleg a rajzon kettes számmal jelölt tornyot, amely az Öreg Péter toronyhoz van közel, édesanyánkról. Legyen ez Mária torony.

Tarjáni Péter helyeselt. Éles esze van ennek a gyereknek – gondolta – mégis csak úgy dukál, hogy ha már rólam elneveznek egy tornyot Baglyaskő várában, akkor a nagyszszonról is kell elnevezni egyet. Ott fogunk egymás mellett állni a felsővárban és onnan nézzük a gyermekeinket, a gyermekeinkről elnevezett bástyákat, időtlen időközön át.

- De mi legyen a másik toronnyal, az egyes számúval – kérdezte.
- Annak most ne adjunk nevet, maradjon csak egyes torony - válaszolta Mihály.
- De miért?
- Hátha lesz még egy leánytestvérünk is. Azt tartsuk meg neki.

Tarjáni Péter szívét melegség öntötte el. Érezte a gyermekeiből áradó szeretetet és a vágyat, egy leánytestvér után.

- És ha nem lesz? – kérdezte.

Mihály kivágta magát:

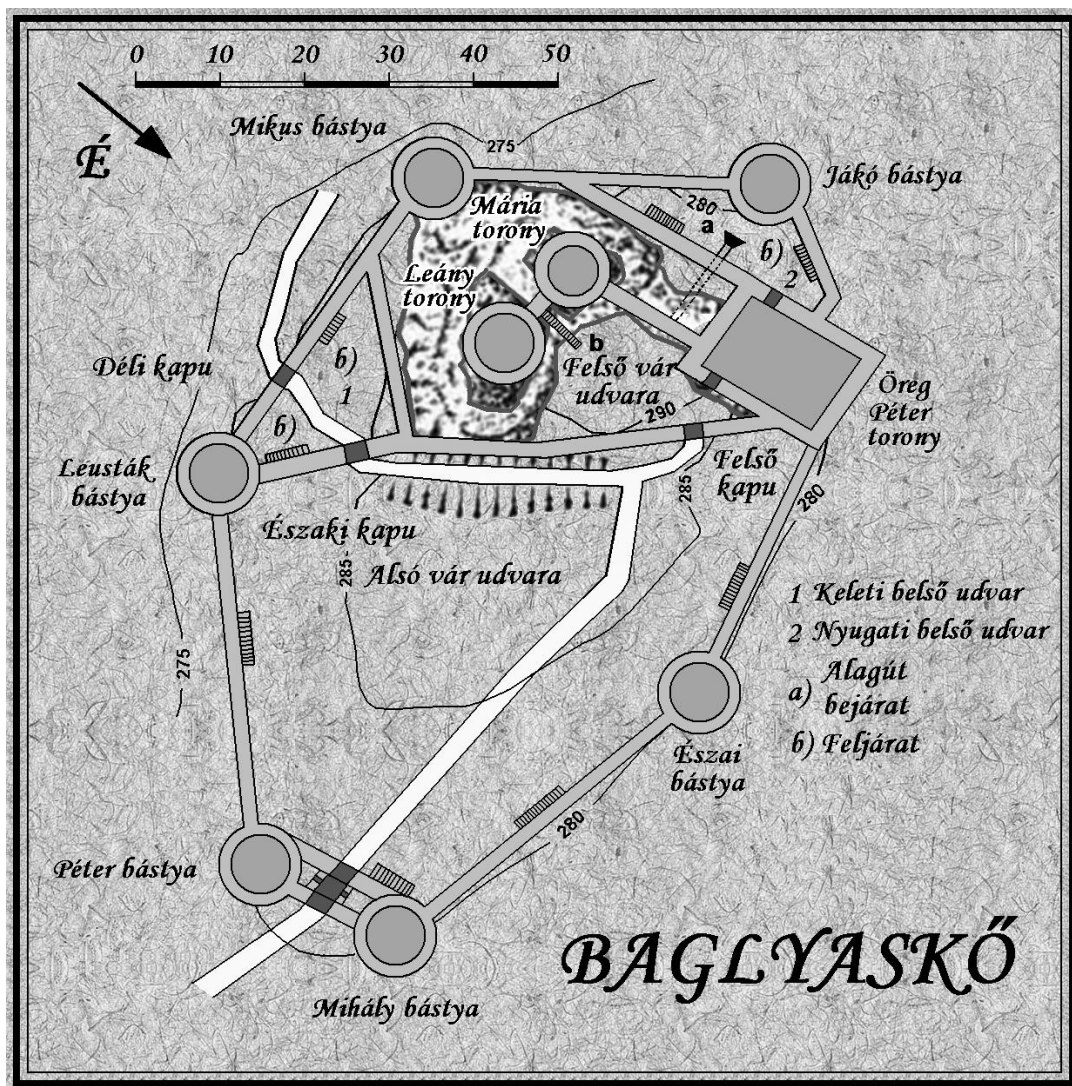
- Akkor nevezzük el az után a hölgy után, aki majd Jákó felesége lesz.
Péter úrnak tetszett az ötlet, annak ellenére, hogy legszívesebben nem halasztotta volna el bizonytalan időkre a névadást.

- Addig, legyen a neve Leány bástya – javasolta Mihály.
- Legyen úgy – zárta le a névadási ceremóniát Péter úr és büszkén nézett a fiára. Ez volt az első alkalom, hogy a fiával együtt döntött valamiben.

Fabio mester nem szólt bele a névadásba, csak figyelte a fejleményeket. Alapvetően tetszett neki, hogy a család tagjairól nevezik el a vár részeit, és nem mondjuk a királyról vagy az éppen fungáló nádorról.

- Mester – fordult hozzá Péter úr – ugye átírja ezeket az elnevezéseket.
- Természetesen, uram, holnapra meglesz.
- No azért annyira nem sürgős – mosolygott rá Péter – csak, jobb, ha egyformán nevezzük a dolgokat.
- Egyetértek, úgy lesz, uram.

A következő napon már meg is volt az új tervrajz. Kétségtelen, hogy ezekkel a nevekkel még szebb is volt, mint számozott formában.

A RIADALOM

Péter úr éppen Salgón időzött, amikor hírnök jött lélekszakadva. Alig kapott levegőt, amikor leugrott a lóról. Az éktelen kiabálásra a nagyúr is megjelent.

- Uram, megtámadták Baglyaskőt! – lihegte. Aztán amikor kifújta magát csak akkor jutott eszébe, hogy köszönés nélkül állt Péter úr elébe.

- Kik támadták meg?
- Azt nem lehet tudni. Valami martalócok.
- Martalócok?
- Azok. Olyan hirtelen törtek ránk, hogy azt sem tudtuk, mihez kapjunk. Fabio úr utasított, hogy azonnal jelentsem nagyuramnak.
- És mennyien lehetnek?
- Úgy talán tízen, többen nemigen. De a nagy kavarodásban nehezen lehetett volna megszámolni őket.

Péter úr tüstént intézkedett.

- Azonnal indulunk Baglyaskőre. Várnagy állítson ki tíz embert!

Pár perc múlva már indultak is. Péter úr mellett ott lovagolt Mihály úrfi is.

- Nem tudom elképzelni – fordult hozzá Péter – kinek lehet érdeke egy alig a földből kinőtt várat megtámadni. Hiszen nincs ott még semmi. Csak kő, meg vas, meg fagerendák.
- Majd meglátjuk apámuram – próbálta nyugtatni Mihály úrfi.

De már messziről látták, hogy baj van. Az íróházat ledöntötték, a kovácsműhely feldúlva. Még mindég égett a fű körülötte. Halottak heverték a gyepen. Élő ember meg sehol. Az épülő falakhoz nem nyúlt senki, azok ugyanúgy álltak, mint az előző napon. Péter úrnak az agyába villant: hol van a mester? Leugráltak a lovagról és kezdték vizsgálni a pata nyomokat. Az egyik halottnak látszó ember hirtelen megmozdult a fűben:

- Segítség – suttogta elhaló hangon.

Péter úr odafutott hozzá.

- De hiszen ez Kovács Lázár az intéző – kiáltotta.

A fekvő alak magánál volt, de ahhoz már nem volt ereje, hogy megmozduljon. Körülötte vértócsa. Egy kardvágás látszott a mellkasán. A vágott sebből még mindig szivárgott a vér.

- Hol a mester – kérdezte tőle az úr.
- Elvitték!
- Elvitték? Kik vitték el?
- Azt nem tudom uram. Én kaptam ezt a vágást, aztán annyit még láttam, hogy Fabio urat megkötözték, rongyot tömtek a szájába, aztán feldobták egy vezeték lóra, és már el is tűntek.

Hamarosan emberek szállingóztak elő a bokrokból, Volt, aki vérzett, de volt olyan is, aki megúszta a támadást egyetlen karcolás nélkül.

- Ki tudja, hová vitték a majsztrót? - kérdezte Péter úr.

Az emberek tanácstalanul néztek, aztán az egyikük megszólalt:

- Amikor elkapták a mestert, azt kiabálták, hogy: indulás vissza Cserteribe.
- Cserteribe? – kérdezett rá Péter úr.
- Igen, valami ilyesmit mondott.

Cserteri, cserteri – járt körbe Péter úr agyában a gondolat.

- A hasznos szó nem hangzott el? – kérdezte.
- De ezt is mondták!

Péter úr a homlokára csapott.

- Megvan! Az nem lehet más, mint a Cserteri vár, Hasznos mellett.
- Várról nem esett szó?
- Arról nem, de valami kövecsesről, vagy kövesről mintha beszéltek volna.
- Kövecses patakról?
- Azt nem tudom, de hogy valami kövesről beszéltek azt tisztán hallottam.

- No fiam – fordult Mihály úrfihoz az apja – akkor mehetünk a Cserteri várba. Csak azt nem tudom, miért oda vitték. Hiszen ott hírhedt rablólovagok az urak. Habár Béla király pártján állnak.
- Talán a várat akarják tovább építeni. Azért kell nekik Fabio úr.
- Meglehet. A vár még tényleg nincs készen, egészen. De mikor van egy vár készen? Sohasem. Igazad lehet, fiam. Azért rontottak itt le mindent, és azért vihették el a majsztrót.
- Most akkor mit teszünk, apámuram?
- Még gondolkozok. Az biztos, hogy bántani nem fogják, hiszen szükségük lehet rá.
- És ha haddal mennénk rájuk?
- Haddal? Hol van itt had? Többet ésszel, mint erővel, fiam. De sebj, holnapra biztosan eszembe jut valami megoldás. Addig is tegyünk rendet.

Péter úr magához intette az egyik embert, akin nem látszott sérülésnek nyoma.

- Fiam, te felelsz itt a rendért, amíg az intéző felépül. A sebesülteket vigyétek a faluba, és az asszonyoknak legyen gondjuk rájuk. A halottakat meg temessétek el. De a váron kívülre!
- Igenis uram – hebegte a megszólított, aki történetesen a Jóska figuráns volt.
- Aztán felépítitek újra az íróházat. Olyan legyen, mint régen volt.

Péter úr itt felemelte a kezét, hogy nyomatékokot adjon a szavainak, aztán folytatta:

- Ezután jön a kovácműhely. Tegyetek rendbe mindent.

Jóska figuráns megilletődötten hajlongott a nagy megtiszteltetéstől, mert nem minden nap fordul elő, hogy a nagyúr szóba áll egy paraszttal. Lelki szemei előtt már látta, amint Kovács Lázár helyébe lép és ő felel majd mindenért. De az sem baj, ha nem. Az úr már észrevette, hogy van, és ez már önmagában hordozza az előbbre jutás lehetőségét.

FABIO ÚR MEGKERÜL

Eltelt egy hét, eltelt kettő, de Fabio úrról semmi hír nem érkezett. Péter fürkészeket küldött a cserteri vár környékére, de ők sem tudtak meg semmit. Azt ugyan jelentették, hogy a váron nem látszik friss építés nyoma, köveket sem szállítottak fel a várba a Kövecses patak völgyéből. Egyáltalán semmi sem történt Cserteri körül. Péter úr már arra is gondolt, hogy nem is Cserteriből érkezett martalócok rabolták el a mestert, talán valaki másnak volt érdekében, hogy Baglyaskő várának építését megakassza. Ha pedig így lenne, az nagy baj lenne, mert akkor Fabio úr élete bizony veszélyben forogna.

Két hét elteltével híre jött Tarjánból, hogy Kovács Lázár már lábadozik, fel tud kelni és már saját lábán megy ki a konyhába ebédelni. Ez ugyan öröndetes hír volt, de kit érdekelt Kovács Lázár akkor, amikor minden gondolat Fabio mester körül forgott.

Tarjáni Péter már közel állt ahhoz, hogy sereget toborozzon, és a kardok erejével kényszerítse ki a majsztro visszatérését. Ekkor, egy péntekről szombatira virradó éjszakán történt, hogy valaki megkocogtatta Kovács Lázár ablakát. Lázár még ébren volt, és éppen azon morfondírozott, hogy pár nap múlva munkába áll. Az asszony összereszt a kocogtatásra, Lázár meg a gondolataiba mélyedve meg se hallotta. Az asszony oldalba bökte:

- Hallotta kend?
- Mit?
- Valaki kopogott az ablakon. De maradjon kend, én majd megnézem.

Bár felhőtlen volt az ég és az éppen újjászületett Hold mindent megvilágított, az asszony csak annyit látott, hogy egy sötét alak áll az ablak előtt. Az arcát nem látta, mert háttal állt a fénynek.

- Én vagyok, Fabio – mondta rekedtes hangon.
- Fabio? Hát az meg kicsoda? Talán valami talián kelmed?
- Az volnék. Én építem a várat Baglyaskőn.

Lázár Baglyaskő említésére úgy kipattant az ágyból, mintha teljesen egészséges lenne. Odaugrott az asszony mellé. szinte kiáltva mondta:

- Fabio úr?
- Az hát.

Lázár idegesen szólt rá az asszonyra.

- Azonnal ereszd be az urat! Nem látod, hogy ki áll az ablakban?

Az asszony már illendőségből is magára kapott egy ruhát, mert amúgy pendelyben volt és rohant ajtót nyitni.

- Jaj, Istenem, Istenem, má' meg ne haraguggyék rám az úr, hogy nem ismertem meg.
- Adj nekem szállást Lázár, ma éjszakára! - mondta a majsztro, amikor belépett a konyhába.

Kovács Lázár azonnal intézkedett. Úgy viselkedett, mintha otthon is ő lenne az intező. Pedig ez messziről sem volt igaz. De most, hogy ilyen magas vendége van, meg akarta mutatni, hogy ki az úr a házban.

- Asszony, vess ágyat az úrnak a tisztaszobában! – parancsolta.

Aztán megenyhült hangon köszöntötte a mestert.

- Hol volt ennyi ideig, Fabio úr? Már a halálhírét is keltették. Itt azonnal mindent a szájára vesz a nép. Különösen az öregebbje. Tudja, este, amikor a vénasszonyok kiülnek a padra a kapu elé, menthetetlenül elindul a pletyka.
- Hagyja már kend – szólt rá az asszony – ki kíváncsi a kend locsogására. Inkább kérdezze meg a vendéget, hogy enne-e! Mert biztosan megéhezett. Van finom szalonánk, meg foszlós kenyér – fordult mosolyogva a vendég felé – ugye nem veti meg a mi étünköt?

- Dehogy vetem, dehogy vetem – mosolygott a mester – de a lovat be kellene vinni az istállóba.
- Az is meglesz majsztró, csak előbb egyen.

Az asszony belépett az éléskamarába, a gerendáról lekasztotta a szalonnát, fogta a kenyeret meg a vágódeszkát is kivitte a konyhába. Az asztalra tiszta abroszt tett, aztán rászólt az úrára.

- Aztán kend meg szemmel tartsa a vendéget, hogy eleget eszik-e, mer', hogy nem sajnáljuk. – mosolygott rá a mesterre.
- Jól van má', jól, ne beszélj annyit, asszony, inkább kösd be az úr lovát az istállóba, aztán lökj elébe valamit.

Fabio úr kipihenten ébredt másnap reggel. Hogy honnan, honnan nem, addigra már az egész falu tudta, hogy a mester megkerült. Sőt még Tarjáni Péter úrnak is a fülébe jutott, még mielőtt a mester odaért volna hozzá. Lázár hiába kérdezte a vendéget, hogy hol volt, mit csinált. A mester mindég azzal intézte el a dolgot, hogy:

- Mindent megtudsz, ha itt lesz az ideje.

Péter úr nagy örömmel és még nagyobb kíváncsisággal fogadta a hazatért majsztrót. Ragaszkodott hozzá, hogy azonnal mondja el, mi történt vele. Fabio úr mosolygott a türelmetlenségen, mert mit számít most egy-két óra akkor, amikor hetekig távol volt.

- Nagyuram – kezdte az elbeszélést – azt, hogy kik raboltak el és miért, azt én is csak nagy sokára tudtam meg, amikor megérkeztünk az úti célunkhoz.
- Hogyhogy?
- Ezek az átkozottak még a szememet is bekötötték, így nem láthattam hol járunk. Amikor levették rólam a kötést, egy szobában találtam magam, és az ablakon át a Duna látszott. Rögtön tudtam, hogy Esztergomban vagyok, az esztergomi várban.
- És aztán mi történt?
- Elkezdtek velem nagyon udvariasan, nyájasan beszélni, megetettek, megittattak, aztán alhattam egyet. Amikor felébredtem, egy nagyobb szobába, vagy inkább terembe, vezettek, amelyben egy hosszú asztal volt. Az asztal végén ült egy ember, aki igen kedvesen fogadott és azt mondta, hogy ő Béla király katonája és a király akaratából az esztergomi vár kapitánya. Kérdeztem, hogy miért kellett elrabolni engem, mert ha szép szóval hívnak, jöttem volna magam is. Mondtam, hogy nagyságod is biztosan örült volna annak, hogy a királynak szívességet tehet.
- Ezt jól mondta mester – szólt közbe Péter úr – de folytassa csak!
- No, szóval, amikor ezt mondtam, a kapitány csak mosolygott, és ugyancsak biztatott, hogy egyek. Egy kis szilvapálinkát is hoztak, hogy étvágyam legyen. Meg kell hagyni, ugyancsak jó étvágygerjesztő volt. Tudja, az a fajta, amely simán fut le az ember torkán, de tüstént jóleső melegséget okoz.
- Jó, jó, csak most már végre azt szeretném hallani, hogy miért is történt ez az elrablás – türelmetlenkedett Péter úr.
- Azt is mondom, azonnal. A tatárdúlás óta még mindég maradt néhány seb az esztergomi váron. A király úr azt szerette volna, hogy ezek orvoslására adjak tanácsot.
- De akkor miért kellett martalócokkal elrabolni Fabio Trasumennust?
- A kapitány azt mondta, hogy ez már a nagypolitika része volt. Mert nem martalócok voltak azok, uram, hanem Béla király katonái.
- De akkor miért emlegették cserterit, meg a Kövecses patakot?
- Addig kérdezgettem, míg végre ezt is elmondta a kapitány. Cselből. A király azt szerette volna, ha a gyanú a Cserteri vár rablólovagjaira terelődik. Akkor talán az is bekövetkezik, hogy nagyságod jogos haragjában kifüstöli őket a várból. Mert, hogy nem bízik már bennük a király.
- No, ennek kis híja volt. De mondd, hogy volt tovább?

- Reggeltől estig jártam a várat, és minden javítandó helyen elmondtam, hogy én mit tennék, ha nekem kellene orvosolni a hibát. Két írnok volt beosztva hozzám, azok mindent feljegyeztek, amit mondtam. Ahogyan teltek a napok, egyre nyájasabbak lettek hozzám. A várnagy még feleséget is felajánlott, akár ideiglenest is. Úgy éreztem, hogy ezek ott akarnak tartani engem Esztergomban. Nem mondták ugyan, de szerintem erre ment ki a játék.
- És aztán?
- Aztán, a fülembé jutott, hogy Béla király ágyának esett, meg az, hogy István herceg Budára érkezett. Én magam nem láttam sem a királyt, sem a herceget, de a nagy nyüzsgésből következtetni lehetett arra, hogy valami komoly dolog történt. Végül is, azt, hogy miért van ez a felfordulás az egyik íródeák súgta meg nekem. Erre én kihasználva az alkalmat, hogy a városban vásár volt, a hatalmas tömegben úgy eltűntem lovastól, hogy magam is elcsodálkoztam az ügyességemen. Aztán, most itt vagyok.

Tarjáni Péter megdicsérte a majsztrót, hogy sikeresen visszatért.

- Nagyon jó, hogy visszatért kelmed, mert nagy szükség van a munkájára.
- Azóta történt valami Baglyaskőn? – érdeklődött Fabio úr.
- Hát, nem sok semmi. Hogy Kovács Lázár megsebesült és az ágyat nyomta, nem volt igazi lelke a munkának. No persze az volt a fő baj, hogy nem volt, aki Lázárt elirányítsa.
- Akkor minden úgy van, ahogy az elhurcolásomkor?
- Baglyaskőn, nagyjából igen, de amíg kelmed menekült, meghalt Béla király. Mesélik, hogy már el is temették.
- Akkor új királyunk lesz.
- Úgy van. De már lett is. István herceg lett a király, ha jól számolom, az Istvánok között sorban az ötödik.
- Húha. akkor megint változás lesz.
- Az, de már lassan megszokjuk.
- De azért, nagyuram, csak történt valami Baglyaskőn is, nem? Ahogyan én nagyuramat ismerem, nem igen tűri el, hogy valaki lazáljon.

Péter úr elmosolyodott.

- Valóban. Baglyaskőn sem állt meg teljesen a munka. Az egyik figuráns, az a Jóska gyerek nem sebesült meg, így őt bíztam meg, építse fel az íróházat, meg szedesse rendbe a kovácsműhelyt.
- Akkor akár holnap folytathatjuk is a munkát?
- Bizony jó lenne! De azért ma még ejtőzön kelmed. Meghívom ebédre.

Fabio úr örömmel tett eleget az invitálásnak. Másnap aztán a vár építése tovább folytatódott.

A CISZTERNA

Amikor a felső vár falán a lakótorony és a kapu közötti oldalon, a második sort kezdték rakni, meglepő dolog történt, ami nem kis pánikot váltott ki. Úgy esett, hogy amikor a sorban a következő követ elhelyezték, arra figyeltek fel, hogy a kő elkezd süllyedni. No, nem gyorsan, de a kezdeti alig észlelhető állapothoz viszonyítva egyre gyorsabban. A vége az lett, hogy a kő az alatta lévő sor kövével együtt, eltűnt. Kitört a pánik. Az emberek elugráltak a faltól, és fejvesztett menekülés kezdődött.

- Ez a pokol kapuja – kiáltotta az egyik.

A másik máris Belzebubot emlegette. A nagy ijedtségben csak a közelállók figyeltek fel arra a csobbanásra, ami a keletkezett lyukból hallatszott. Végül elsőként a Jóska gyerek lett úrrá az ijedtségén, és visszamerészkedett.

- Ha a kő, amikor leért, csobban, akkor ott víznek kell lenni – jegyezte meg tudálékos képpel.

Aztán, amikor a többiek is odamerészkedtek, és tisztos távolságot tartva, körülállták a helyet, megszületett a döntés:

- Szólni kell a majsztrónak.

Jóska magára vállalta a feladatot, jobban mondva, „majd én szólok” kiáltással ő volt, aki elsőként elrohant.

Fabio mester megdöbbsent a hírré. Pillanatok alatt számtalan gondolat futott át az agyán. Ha az emberek csobbanást hallottak, akkor ott egy üreg lehet, amiben víz van. Lehet, hogy az egy barlang? De lehet akár egy ember alkotta víztároló is, egy ciszterna.

- Talán, itt már korábban is volt vár? – futott át az agyán, aztán meg is válaszolta a kérdést:

- Bizony lehet, csak már a mai emberek nem tudnak róla.

Mikor a mester odaért a lyukhoz, a többiek is közelebb merészkedtek. Várakozóan néztek rá.

- No, emberek mit tegyünk? – kérdezte mosolyogva, de választ nem kapott.

Ha csak azt a hümmögést nem tekintjük válasznak, amivel a kérdésre reagáltak. Kovács Lázár, aki a bányából rohant ideig a hír hallatára, előrefurakodott a tömegben, aztán megszólalt, nagy okosan:

- Szerintem meg kéne nézni, hogy mi az.

A mester kapott a szón:

- Ebben igazad van fiam, de hogyan?

Lázár úgy érezte, most jött el az ő ideje. Komoly képet vágott, aztán, mint aki éppen akkor jött rá a megoldásra, újra megszólalt.

- Gyűjtsunk meg egy szövétneket, és dobjuk be a lyukba. Közben figyeljük, mit világít meg, amikor esik lefelé!

Úgy is lett. De csak a harmadik szövétneknél bizonyosodtak meg arról, hogy mi lehet az, amit láttak. A láng egy olyan valamit világított meg, mint amilyen egy torony belülről. Volt még egy furcsa dolog, hogy a víz nem magában a toronyban volt, hanem annak a padozata alatt. A torony alján egy kerek lyuk tátongott, és abban láthatták meg a víz csillogását. A mesternek nem volt több kétsége. Azt, amit láttak, emberkéz alkotta. Ekkora méretű ciszterna viszont legfeljebb egy várhoz szükséges. Itt tehát korábban vár volt, csak azt nem tudni, hogy mikor. De most nem is ez a fontos. Meg kell vizsgálni, hogy amit megtaláltak, azt fel lehet-e használni az épülő várhoz, vagy csak baj lesz vele.

- Emberek! Ki megy le egy kötélén. – kérdezte.

De nem akart jelentkezni senki. Lehajtott fejjel álltak. Még, hogy a vaksötétbe lemenni. És ha nem tudunk visszajönni? És ha elszakad a kötél? Aztán előjött a végső érv is a nemre: mi lesz, ha ezt megtudja az asszony?

- Jóska fiam, te mész le – döntött Fabio mester.
- Én e?

- Te bizony. Csinálunk neked kötélből egy széket, abba szépen beleülsz, mi meg leengedünk.

Jóska se élő, se holt nem volt a parancstól, de igyekezett úgy tenni, mintha nem izgulna. A mester intézkedett, hogy állítsanak fel egy háromlábú lyuk fölé, egy csigával. Az emberek megnyugodtak, hogy nem nekik kell lemenni a pokolba, de azért fúrta az oldalukat a kíváncsiság, hogy mi lehet odalent, abban a nagy sötétségben. Időközben a szék is elkészült, aztán elkezdték óvatosan lefelé eresztetni a legényt, aki olyan sápadt volt már, hogy se élőnek se holtak nem volt nevezhető. Úgy remegett a keze a félelemtől, hogy alig tudta kézben tartani az égő fáklyát.

- Mindig mond, hogy mit láatsz? – szólt utána a mester.

Jóska folyamatosan tudósított. Az első szavakat még elszorult torokkal mondta ki, aztán egyre jobban belejött a közvetítésbe. Most már mindegy, lesz, ami lesz.

- Egy toronyban vagyok. egy boltozatos toronyban.

A lyuk köré gyűlt emberek izgatottan hallgatták a híreket.

- Most érek le a padlóra. Látom a padlóban a lyukat. Tőlem kicsit jobbra. Leért a lábam.
- Szállj ki a székből és nézz körül óvatosan – parancsolta Fabio úr.
- Nincs semmi a torony alján, csak ez a lyuk.
- A vizet látod?
- Igen. Csaknem elérem a kezemmel.
- Lemegyek én is, várj meg ott. Húzzátok fel a széket! – döntött a mester.

Amikor a széket elkezdték felfelé húzni, Jóska csaknem összecsinálta magát, mert mi lesz, ha a mester mégsem jön le, vagy elszakad alatta a kötél, ő meg itt marad. Csak akkor nyugodott meg, amikor a lyukon át látta, hogy a majsztró beleül a székbe. Kovács Lázár ott állt a lyuk mellett, és irigykedve nézte, amint a széket kezdték lassan leeresztetni. Szeretett volna, a mester helyébe lenni, de ugyancsak kevergett benne a kíváncsiság, meg a félsz. Az egyik pillanatban vágyakozott arra, hogy ő üljön a székben, a másikban meg elborzadt a gondolattól is, hogy neki kellene leereszkedni abba a sötétségbe.

- Ha lent vagyok, és megrángatom a kötelet, akkor elkezdték lassan felfelé húzni! - adta ki a parancsot – Lázár fiam most te felügyelsz mindent.

Fabio úr a kezébe vette a frissen meggyújtott fáklyát és eltűnt a lyukban. Hamarosan ő is leért a padozatra. Első dolga volt, hogy megvizsgálja, milyen magas az a kör szelvényű építmény, amiben voltak. Nem volt túl magas, úgy hárommehernyi. Viszont a teteje nem sík volt, hanem egy szépen kialakított boltozat. A lyuk, amin bejöttek, pontosan a boltozat szélén keletkezett. A toronyszerű építmény átmérője sem volt túl nagy, a Mester úgy 20 könyöknyire becsülte.

- Ez biztos, hogy eredetileg is ciszternának épült. – állapította meg.

Akkor nézzük meg, milyen mély lehet a víz, morfondírozott magában.

- Dobjatok le egy hosszú karót! – kiabált ki.

A hangját a tér felerősítette, és kint úgy hallották, mint a mellettük szólna. Csak egy kicsit mélyebb volt a hang. Az első karó nem a padozatra esett, hanem pontosan abba a lyukba, amelyekben a víz látszott. A másodikat már sikerült elkapni. A víz nem volt mélyebb, mint egy átlagos ember magassága. Az alja egyenetlen volt, mintha természetes szikla lenne. A padozaton a lyuk, úgy négykönyöknyi átmérőjű volt, teljesen szabályos kör alakú. Fabio úr összegezte magában, amit látott. Az alul, egy természetes üreg, amely valaha barlang lehetett. Talán az egész építmény eredetileg egy víznyelő volt, amelyet az ősök saját, céljaikra kialakítva víztárolóként használtak.

Fabio úr a Jóska gyereket beleültette a kötélszékbe, aztán megrángatta a kötelet. A fáklyát kivette a kezéből. Amíg Jóskát húzták felfelé, a majsztrónak még egy komoly dilemmán járt az agya. Hogy lehet, hogy itt olyan friss a levegő, nincs áporodott szag, pedig szellőző kürtőnek sehol sincs nyoma. Talán a padozat alatt lenne? Talán! Válaszolta meg saját kérdését. De annak sem látta nyomát, hol jött be a víz a ciszternába.

Amikor kiért a napra, azonnal hírnököt menesztett Tarjáni Péter úrhoz.

- Mondd meg fiam, Péter úrnak, hogy megtaláltuk a vár ciszternáját. Hogy ki építette, azt nem lehet tudni, de, hogy használható ma is, az biztos.

Amint Tarjáni Péter megkapta az üzenetet, azonnal lóra ült és indult Baglyaskőre. Ezt a csodát neki is látnia kellett. Fabio mester meglehetősen nehezen tudta lebeszélni arról, hogy maga is leereszkedjen a lyukba.

- A tervet nem kell módosítani? – kérdezte.
- Szerencsére, alig. A fal a kör alakú torony szélére esik, így ha egy könyöknyivel előbbre hozzuk, a várfal egybe építhető a ciszterna falával.
- Remek!
- Persze csak egy kis szakaszon kell ezt megtenni, lesz a felső vár falában egy íves rész.
- Rendben van, majsztró. Folytassák, és minden nap legyen ilyen jó híre.

A vár építése pedig folytatódott tovább.

TARJÁNI PÉTERT ELÉRI A VÉGZET

Tarjáni Péter még megérhette, hogy készen lássa a baglyaskői felső várat. Az Úr 1271. esztendejét mutatta a naptár, amikor szeptember elején Fabio úr jelentette, hogy a felső vár elkészült, akár lehet költözni is. Péter, bár szinte minden nap meglátogatta az építkezést, és tudta, hogy a munkálatok befejezés előtt állnak, mégis örömmel fogadta a bejelentést. Elhatározta, hogy ebből az alkalomból nagyszabású ünnepséget rendez, ahová meghívja a teljes rokonságot, családotul. De nem csak az urakra, az építőkre is gondolt. Nekik Tarján faluban rendezett egy utómajális felét, a templom előtti téren. Az urak ünnepségének szervezésével Kovács Lázárt bízta meg. A faluban meg a figuráns Jóska gyerek volt a mindenért felelős.

Kovács Lázár, úgy tűnt, végleg búcsút mondhatott a kovácsműhelynek, mert Péter úr kaszárnak nevezte ki. Hogy mindég kéznél legyen, fel kellett költöznie a várba. Az asszony is jött vele, meg az a három gyerek is, akik, azóta születte, amióta Lázárnak így felvitte az Isten a dolgát. A nyugati várudvaron, a Jákó bástya mellett kaptak egy kis házikót. Az asszony örült is a hírnek, meg nem is. Az, hogy az urából úr lett, az tetszett neki, de aggódott, hogy a várban a sok leány cseléd körülugrálja és még valamelyik el találja szeretni tőle. Lázár ugyan szabadkozott, hogy ő amúgy is egy hűséges típus, de az asszony, azóta is, még többször felrótta neki azt a fejjel lefelé álló menyecskét, akit állítólag a majsztró kukkerében látott.

Figuráns Jóska, amolyan külső intéző lett. Neki nem kellett felköltöznie a várba, és most, hogy a vár már elkészült, olyasmi feladatköre lett, mint Kovács Lázárnak korábban volt. Áldotta is az Istent, hogy amikor az a szörnyű támadás volt, amikor Fabio urat elrabolták, pont őt látta meg Péter úr. Azóta emelkedik a csillaga.

A nagy ünnepi esemény napját szeptember 15-re, vasárnapra tűzték ki. Szerencsés volt a dátum, mert, amolyan igazi vénasszonyok nyara, idő köszöntött rájuk. Az éjszaka ugyan hideg volt, de amint elkezdett sütni a Nap, a vendégek egyre kellemesebb érezték magukat, és dél felé, már a kabátok is lekerültek mindenkiről. Annyi vendég gyűlt össze, hogy nem fértek el a felső várban. Ezért az Öreg Péter torony melletti felső kapu külső oldalára is terítettek. Az ácsok hosszú kecskelábú asztalokat ütöttek össze. Ezekhez mindét oldalukon lócák tartoztak. Egy emelvény is készült a torony északi oldalára, arra az oldalra, amelyre majd később az alsó várat fogják felépíteni.

A vár tornyain az Árpádok fehér-piros csíkos zászlói lengtek. Ezek az elmúlt években jöttek igazán divatba. Négy vörös és négy fehér, vagy ezüst csík volt rajtuk. A felső piros és fehér sáv egy kis farokként hosszabb volt és hegyben végződött. Azt mesélik az öregek, hogy Árpád atyánk is ilyen zászlók alatt jött vissza Vereckénél. Az öreg Péter toronyon egy ugyanilyen zászlót lobogtatott a szél, csak ez jóval nagyobb volt, mint a többi, és ezen még rajta volt a Kacsicsok címere is. Ez egy ágaskodó medvét mutatott, egy címerpajzson. Ugyanilyen címer díszítette a lakótorony melletti Felső kaput is. Ezt a címet a kapukeret felső részének, középre helyezték el. Jó kezű kőfaragó mester munkája lehetett, mert ilyen aprólékos munkát csak végtelen türelemmel lehet csinálni.

Péter úr elemében volt. Különösen akkor, amikor egymás után hangzottak el a pohárköszöntők, és természetesen minden alkalommal inni is kellett a felkínált egri borból. A vár keresztelője is megtörtént. A keresztanya Tarjáni Péter hitvese, Mária asszony volt.

Az ünnepséget az Öreg Péter torony második emeleti ablakaiban álló harsonások nyitották meg. A harsonaszóra az általános ünnepi zsongás elcsendesedett. Két apród jött ki a várkapun, lóháton, kezükben a Tarjáni család címeres zászlójával. A kék címerpajzson ugyanaz az ágaskodó medve látszott, mint az öregtorony zászlóján. Újra megszólaltak a harsonák. Erre a két apród beállt az Öreg Péter torony északi oldalának két sarkára, az

emelvény mellé. Egy herold érkezett az Északi kapun át, a Felső kapuhoz. Mellvértjén ugyancsak a medvés címert viselte, de ágaskodó medve látszott a pajzsán is. A herold hangos szóval jelentette, hogy Mária asszony közeleg. Utána, újabb harsonaszóra három lovag jött, mindhárom hollófekete, táncos lábú paripákon. A lovak szőre vakítóan csillogott a napfényben. Őket követte három leány, a nagyasszony komornái közül, fehér lovakon, asszonyosan oldalt ülve a nyeregben, majd maga Mária asszony. A menetet három újabb lovag zárta. A lovagok lóháton beálltak az emelvény két oldalára. Az ünneplő sokaság megélt a nagyasszonyt, aki kecses főhajtással köszönte meg az ünneplést. A hölgyek leszálltak lovaikról és felmentek a pódiumra. Újra megszólaltak a harsonák. Egy lovag nagyméretű serleget nyújtott át Máriának, amelyben vélhetően bor volt. A pillanatnyi csendben, jól hallhatóak voltak a nagyasszony keresztelő szavai:

- Én, Mária, Tarjáni Péter hitvese, megköszönöm az Úristennek, hogy megengedte ennek a csodálatos várnak a felépítését. Bízva abban, hogy oltalmát továbbra is kiterjeszti ránk és őrökölök fölöttünk, ezennel az új várnak a Baglyaskő vára nevet adom. Ezt a döntésemet azzal erősítem meg, hogy a falát jelképesen e borral megöntözöm. Így kívánok örömet és gazdagságot a Kacsics nemzetségnek és benne a Tarjáni családnak.

Az ajkához emelte a serleget, ivott belőle egy kortyot, majd a maradékot a torony falára lötytintette. Erre a mozdulatra kitört a vivátozás, és szünni nem akaró jókedvvel ünnepelte a vendégsereg az új erősséget.

Ezzel azonban még nem lett vége a ceremóniának, mert most következett a várkapitány beiktatása. Még mielőtt erre sor kerülhetett volna, a vendégek körében suttogva terjedt a pletyka, hogy az ifjú Péter, Tarjáni Péter úr második legidősebb fia lesz a vár kapitánya. Csak suttogva merték kérdezni egymástól, hogy miért nem Mihály, a legidősebb úrfi? Tarjáni Péter fiai, Mihály, Leusták, Mikus és Jákó, ott nyüzsögtek az apjuk körül, az öreg Péter nagy örömeire. Csak az ifjú Péter hiányzott. Az ő szerepe most következett. Péter úrfi szintén harsonaszóra érkezett az északi kapu felől. Mögötte egy idősebb ember lovagolt. Őt a vendégek közül nem ismerte senki. Mindketten felmentek a pódiumra. Ott már Tarjáni Péter várta őket. Mikor elcsendesedett az ünneplő sokaság, Péter úr megszólalt:

- Én téged, Péter fiam, ezennel kinevezlek Baglyaskő vára kapitányának. Ne kérdezd, hogy miért nem Mihály bátyádat éri ez a megtiszteltetés – utalt az azóta fülebe jutott, gyorsan terjedő pletykára - őrá Sztrahórárt és Hollókört bízom. A te feladatod ennek a várnak a befejezése. A dolgod, hogy megvédd, minden támadástól, és felépítsd az alsóvárat, úgy, mint ahogyan azt Fabio mester megálmodta.

Az ifjú Péter belepirult a nagy tisztességbe, és csak nehezen jött a szájára, hogy:

- Köszönöm apámuram.

Erre persze kitört újra a vivátozás, Péter úrfi pedig, nagy zavarában, még pirosabb lett. Mikor elült a zaj, Péter úr folytatta:

- Most pedig, tisztelt vendégeim bemutatnom nektek Komoróczy Dávid urat, István urunk hadnagyát, aki ezen túl a vár vicekapitánya lesz. Komoróczy uram ereiben lengyel vér is csordogál, de van benne magyar is bőven. Maga István herceg, jobban mondva most már király öfelsége ajánlotta őt ere a posztra.

Komoróczy uram néma főhajtással köszönte meg a megtiszteltetést. A gáláns mozdulatra, újra felharsant a vivát. Azt azért mindenki sejtette, hogy az ifjú Péter csak névleg lesz a vár kapitánya. Komoróczy uramat azért rendelte az apja a fia mellé, mert az ifjú nem bővelkedett hadi tapasztalatokban, sőt nyugodtan mondjuk ki, semmilyen hadi tapasztalata nem volt. Megtanulta ugyan a nyilazás tudományát, helyből és lóhátról egyaránt, vívóleckét is vett, no meg a lándzsa használatában is jeleskedett. De más dolog vívóleckét venni, és más ténylegesen kardra menni olyannal, aki nem vigyáz arra, hogy meg ne sebesítse, hanem inkább a halálát akarja.

Tarjáni Péter csendet intett a kezével.

- De van még egy kötelességem – folytatta -, meg akarom köszönni Fabio Trasmennus mesternek, hogy megtervezte ezt a várat és irányította a felső vár megépítését. Nem volt egyszerű dolga, az bizonyos. Gondolatok csak arra a skandalumra, amikor Béla király martalócai elrabolták. De most István urunk szólította magához, hogy a barcasági várak építését felügyelje. Ezért én most e csekély ajándékkal megköszönöm a majszró munkáját, és útjára bocsátom.

Ezzel egy közepes méretű pénzeszsákot nyújtott át a szerényen álldogáló mesternek, aki azt hajlongva köszönte meg.

- Természetesen – folytatta Péter úr -, utazását a Barcaságba én finanszírozom, és gondoskodom arról is, hogy biztonságát az én katonáim őrizzék.

Miként az várható volt, az urak viváttal honorálták Péter úr nagylelkűségét.

Az újabb vivatózást harsonák hangja szakította meg. Előlépett a herold és bejelentette, hogy délután, a vár előtti réten lovagi tornára kerül sor. Most már jöhetett az ebéd.

Természetesen az étek elfogyasztása jelentősen elhúzódott, így a lovagi torna is később kezdődhetett el. Tarjáni Péter, dacára a vendégek jókedvének, szokatlanul szótlan volt és fejfájásra panaszkodott. A tornát így Mihály úrfi nyitotta meg. Mária asszony vizes ruhát tett Péter homlokára, de a fájdalom nem akart múlni. Alig telt el egy fertály óra, Péter már annyira rosszul érezte magát, hogy segítséggel a lakótorony legalsó szobájába vonult vissza. Pár perc múlva hányinger kapta el, és visszaadta az egész ebédet. Tüstént ágyba fektették, de nem bírt nyugton maradni, mert úgy érezte forog vele a világ.

- Hozzatok doktort! – adta ki a parancsot Mária asszony.

A fiúk már mind ott voltak az ágya körül. Szerencsére a doktor a meghívottak között volt, így pillanatok alatt előkerítették. De addigra már csak nehezen lehetett érteni, hogy mit mond az úr. A szavak egymással összefonódva jöttek ki a szájából. A doktor rosszat sejtett.

- Kérem, mindenki menjen ki a szobából, ön is asszonyom! – rendelkezett.

A doktor nekikezdet a vizsgálatnak. Tarjáni Péter pupillái óriásira tágultak. A doktor kitapintotta a pulzusát. Péter szíve sebesebben vert, mint kellett volna.

- Nagyuram, emelje fel a jobb kezét! – kérte. Tarjáni Péter megtette. – most emelje fel a bal kezét!

A balkéz nem mozdult.

- Most a bal lábát!

A balláb sem mozdult. A doktor összecsípte a bőrt a beteg balkezén.

- Érzi, nagyuram?

Tarjáni Péter már csak a feje mozgásával tudott nemet inteni.

A doktor kiszólt az ajtón:

- Kérem asszonyom, szíveskedjék befáradni!

Mária asszony sápadtan lépte át a küszöböt, és kérdően nézett.

- Gutaütés! – mondta a doktor.
- Mi a javallata?
- Hagyok itt egy teafüvet, asszonyom. Libapimpó, mezei zsurló és somkóró van benne. Ebből készítsenek teát és naponta ötször itassák meg a beteggel. A lényeg, hogy csend legyen körülötte, hagyják pihenni. Időnként szagoltassanak vele egy kis levendula virágot. Az élénkíti az érzékszerveket. Aztán, engedelmével, minden nap feljövök a várba, ha nem bánja.
- Dehogyan bánom, hogy mondhat ilyet.
- Ja - szólott vissza az ajtóból a doktor -, a beteg állandó felügyeletet igényel.

Néhány nap múlva Tarjáni Péter, csak a szeme mozgásával tudta jelezni, hogy érti, amit mondanak neki. Ha meg is szólalt néha, a beszéde már annyira érthetetlen egybefüggő makogás volt, hogy bárki hiába próbálta megérteni, nem sikerült neki.

A legidősebb fiú, apja helyett kezébe vette az irányítást. Erre ugyan nem kérte senki, se az apja, se az anyja, de mégis megtette. Hiába próbálta Mária asszony jobb belátásra bírni, hiszen őneki kellene parancsolni az ura helyett. Mihály nem engedte. Ezzel olyan tulajdonsága jött elő az elsőszülött fiúnak, amilyennel eddig még nem találkoztak a családban. Mihály úgy érezte, eljött az ő ideje. Nem csak az édesanyjával, de a testvéreivel is olyan durván bánt, mintha ő lenne a mostoha apjuk. Ez még talán nem lett volna akkora baj, ha nem teszi meg azt a lépést, amelyre végképp nem számítottak. Átvitette az apját egy kisebb hátsó szobába, mert neki pont az a szoba kellett, ahol Tarjáni Péter betegágya volt. Hiába tiltakozott a doktor is, Mihályt nem hatotta meg. Hiába mondta, hogy az apjának világosság kell, meg friss levegő, Mihály hajthatatlan volt.

Ez a hátsó szoba, amolyan cselédszoba féle volt, egyetlen apró ablakkal, amely valójában egy lőrés volt. Az áttelepítést követő napon, Mihály meglátogatta az apját. Illetőleg meg szeretne volna látogatni, mert a küszöbnél nem jutott beljebb. Amikor Tarjáni Péter meglátta, minden erejét összeszedve, üvöltöni kezdett. Azt megint nem lehetett érteni, hogy mit mond, csak az látszott, hogy egyre vörösebb az arca, és majd szétveti a düh. A kiabálásra Mária asszony is odafutott. És akkor csoda történt. Péter felemelte a jobb kezét, és intett, hogy Mihály tünjön el a szeme elől. De Mihály nem tágtított. Sőt rákiáltott az apjára.

- Most már én parancsolok apám, neked is. Elegem van már a zsarnokságodból.

Mária asszony zokogni kezdett.

- Ne mondj ilyeneket, fiam! – próbálta csitítani, de az lerázta magáról az anyja kezét.
- Ott fogsz megdöglenni, ahol vagy – üvöltötte – az Isten ezzel büntet.

A kiáltásra a többi testvér is összefutott. Mihály rájuk ripakodott:

- Menjetek a dolgatokra! Hagyjátok apánkat pihenni! Ez már nem épül fel soha – fordult az anyjához.
- Édes fiam, neked az apád csak ez? Szégyellheted magad!
- Jobb lesz, anyám, ha nem rikácsol. Elegem van már mindenkiből. Magából is.

Ezzel becsapta az ajtót, és eltűnt. Mária asszony még órákig sírdogált. Közben lopva bebenézett az urához. Úgy tűnt neki, hogy Péter alszik.

Valaki riaszthatta a doktort, mert váratlanul megjelent. Vélhetően Mihály volt, talán felébredt benne a lelkiismeret.

- Hallom asszonyom, hogy az úr rosszul van.
- Rosszul, igen, nagyon rosszul.
- Hallom, hogy kitért a hitéből, úgy kiabált.
- Igen, de nem lehetett érteni belőle most se semmit.
- Az nem lenne baj asszonyom, mert ha megjött a hangja az a gyógyulás jele.

De gyógyulás ide, gyógyulás, oda, Tarjáni Péter másnap reggel már nem nyitotta ki a szemét. Most a nagyasszonyhoz kellett hívni a doktort. Fulladozott a sírástól.

- Meg vannak átkozva a Kacsicsok, meg van átkozva ez a vár – kiáltotta – meglátjátok, itt még szörnyű dolgok fognak történni.
- Nyugodjon édesanyám, csitítgatta az ifjú Péter – mindig csak rémeket lát.

Nem lehetett tudni, hol van Mihály, tegnap óta senki sem látta.

- Majd csak haza eszi a fene. – mondta Péter úrfi.
- Ne mondj ilyet a bátyádra. Majd meglátod, ő jó ember.

A doktor levendula olajat szagoltatott Mária asszonnyal. Ettől kissé megnyugodott. Legálább is abbahagyta a sírást. Estére Mihály is előkerült.

- No, mi van az öreggel? – kérdezte.
- Ne beszélj így az apádról, fiam – kérlette a nagyasszony – ő már a mennyországban van.

- No, ez jó hír. Most már nem tud üvöltöni velem.
- Ejnye, fiam. Hiszen fölneveltünk téged, tisztességgel. Hálátlan vagy.

Mihály, mintha meg se hallotta volna a korholást, tovább folytatta:

- Most majd én leszek a családfő, és nem ez az ember, aki mióta az eszemet tudom, csak folytonosan megalázott engem.
- Nevelt, fiam! Nevelt.
- Nevelt? Az talán nevelés, hogy folytonosan a könyveket kellett bújnom? Ráadásul még ki is kérdezte őket. Ha meg nem tudtam valamit, akkor kinevetett. Utálom a könyveket.
- Ez így volt. És így volt helyes. Ezt hívják nevelésnek, fiam.
- És amikor nyilazni tanított, és én sehogy sem tudtam eltalálni a célt, akkor miért nevetett ki?
- Csak azért fiam, hogy dühös legyél magadra, és csak azért is, megtanuld az új kezelését. Ezt hívják nevelésnek.
- Jobb lenne anyám, ha maga se mondana ilyeneket. Most már én vagyok az úr, én parancsolok.

A nagyszonyt újra elkapta a sírás. Mihály meg folytatta:

- Elegendem volt mindenből. Itt hagyom ezt az egész bagázst.
- Hová mennél édes fiam?
- Hová? Elmegyek Sztrahorára. Ott legalább nem látom magát sem, anyám.

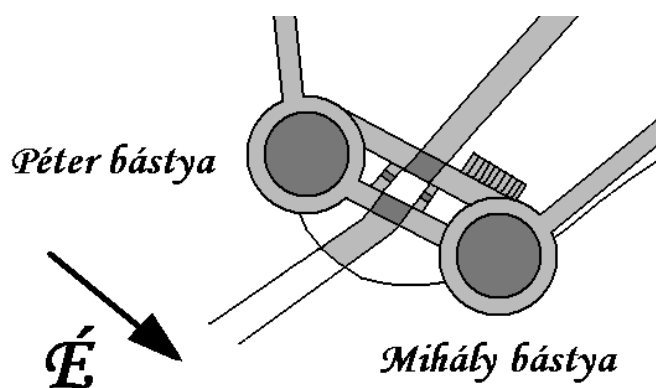
Mária asszony nem tudott válaszolni. Fuldokló sírás gyötörte.

Pár nap múlva tisztességgel eltemették Tarjáni Pétert.

AZ IFJÚ PÉTER A VÁRKAPITÁNY

Azzal, hogy Mihály Sztrahorára költözött, a család minden gondja az ifjú Péter vállaira nehezedett. Segített ugyan Mária asszony is, de a férfidolgokban Péternek döntött. A várat pedig, apja parancsa szerint, tovább kellett építeni. Fabio mester a Barcaságban kamatoztatta tudományát, így Péter gondja lett a vár építésének szervezése és irányítása. Magához hívatta Kovács Lázárt, és az apró irányítási munkákat reábizta. Lázárnak ezen a téren már kellő gyakorlata volt, így az alsó vár építése gond nélkül elindult. Péter, ha nem is korlátlan, de jelentős vagyonnal rendelkezett, az apja körmöci aranyban mérve, számottevő summát hagyott rá. Az elmúlt esztendőkből a termés is jó volt, így a vagyon újabb gyarapodását lehetett várni. Szerencsére Kovács Lázár a tervek és a térképek olvasását is megtanulta Fabio úrtól, így a komolyabb ügyekben is segítségére lehetett az úrnak.

Péter úgy döntött, hogy az alsó várból először a Mihály és a Péter bástyát, meg a köztük lévő kaput építik meg. Ez a munka is eltartott két esztendeig. Az így létrejött torzó, önmagában is védhető erősség lett, hiszen a bástyák közötti átjárás biztosított volt. Úgy nézett ki az egész, mintha Baglyaskő várának egy előretolt megfigyelő helye, egy les hely lett volna.

Mintha az Isten rendelte volna így, a két torony és a kapu elkészülte után, alig egy héttel, sor került a próbára is.

A dolog úgy esett, hogy az öreg Péter bástya tetején álló őr, lovasok érkezését jelezte. Az Ipoly völgye felől jöttek, a Karancs oldalában kanyargó úton. Az őr akkor pillantotta meg őket, amikor felértek a bukkanóhoz, és kezdtek lefelé ereszkedni a völgybe, amelynek közepén Baglyaső vára állt. A várban riadót fújt a kürtös.

Péter úr éppen a Mihály bástya és a Péter bástya közötti kapu két őrszobájának berendezését intézte, amikor megszólalt a kürt. Rögtön bezáratta a bástyák közötti mindkét kaput, és az embereket felparancsolta a gyilkjáróra. Kovács Lázárból az előretolt les hely ideiglenes kapitánya lett. Kétségbe is volt esve, de az úr parancsa megmásíthatatlan. Péter úr a felső várba vágatott és a kapuk bezárultak mögötte.

- Hány embert látsz? – kérdezte az őrszemet.
- Én úgy húszat számoltam, uram!
- Akkor rendben van – mondta fennhangon, majd gyorsan számot vetett a lehetőségekkel. Legalább ötven ember van a várban, az alsó kapuknál is van öt. Ez a húsz lovas nem jelent komoly veszélyt.
- Utóvéd nincs? – szólt fel az őrnek.
- Nincs uram, de mindjárt ideérnek.

- Te csak figyelj, nem látsz-e újabb csapatot a bukkanóban.
Péter kiadta a parancsot.

- Senki sem lőhet! Megvárjuk, mit akarnak.

A lovasok már olyan közel voltak, hogy az arcvonásaikat is tisztán lehetett látni. Elöl egy harcsabajszú, középkorú ember lovagolt. Bőrpáncél volt a felsőtestén, és felül a lábait is az védte. A süvege csúcsos volt, valamilyen prémből készült, de ilyen távolságból azt még nem lehetett megállapítani, hogy milyen állat prémjéből.

A lovasok a felső kapuhoz nyargaltak. A vezetőjük, akinek most már látszott, hogy nyusztprémből készült a süvege, a buzogányával megzörgette a kaput. A többiek fel-alá nyargalásztak, az északi kapu és a felső kapu között.

- Kik vagytok? Mit akartok? – kérdezte a kapuőr.
- Jöttem átvenni a váramat – válaszolta az idegen, és hogy nyomatékosan adjon a szavainak, egyenként, mindkét oldalon, komótosan megpödörte a bajszát.

Az ifjú Péter ott állt pontosan a lovas fölött a gyilokjárón. Egy kicsit előrejött, és már a harcsabajszú is láthatta.

- Nem mondtad még, hogy ki vagy! - kapcsolódott bele a beszélgetésbe.
- Én halmai Halmay Mihály vagyok.
- Nocsak, tán nemes ember kelmed?
- Az vónék.

Péter úr átvette a jövevény beszédmodorát és most már ő kérdezte:

- Oszt mi kéne, ha vóna?
- Mi kéne? Ez a vár, ni!
- Milyen jogon?
- Az erő jogán. Ha nem adja kelmed szép szerivel, elveszem erővel.

Péter most már látta, hogy bolonddal áll szemben, de még tovább feszegette a dolgot.

- Mit akar kelmed huszad magával egy vár ellen? Még ha olyan kicsi is, mint Baglyaskő.
- No, ide figyeljen kend – pödörte meg újra a bajszát a jövevény - kendnek még van másik kettő vára is, nekem meg még egy sincsen. Ez így nem járja. Vagy ideadja, amíg szépen kérem, vagy támadni fogunk.
- No, ezt még megvárom. Mert lehet, hogy kend, amolyan kend féle, de hogy bolond, az bizonyos.

A harcsabajszú hirtelen nem tudott mit válaszolni, csak állt ott a kapu előtt, mint akit leforráztak. Ebben a pillanatban egy nyilvessző süvített el Péter úr füle mellett. Egy kicsit mintha a tolla érintette volna a jobbfülét. Nyilzáró zúdult a fel-alá nyargalászó lovasokra. Kettő már le is bukott a nyeregből. A többiek visszahúzódtak, biztos fedezéket kerestek. Fedezék pedig nem volt. Péter úr jó előrelátónak bizonyult, mert a most megépült kapu és a felső vár közötti területen minden fát és bokrot kiirtatott.

A harcsabajszú csak ekkor vette észre, hogy ő itt maradt a kapu védelmében. Péter úr újra kiadta a parancsot:

- Ne lőjete!

Halmay uram megszégyenülten kullogott el a kapu alól. A várbeliek azt hitték, hogy egy bolonddal kevesebb, de nem így történt. A lovasok fehér zászló alatt visszalopakodtak a vár elé és magukkal vitték a két sebesültet. Úgy egy óráig nyomukat sem lehetett látni, aztán újra megjelentek. Most nem jöttek el a felső kapuig, hanem a Mihály és a Péter bástya körül futkorásztak, mintha csak megkergültek volna. Péter zászlóval jelet adott a leshelyen lévő embereknek. Halmay uramnak mos újabb három embere esett le a nyeregből.

- Ez akkor már öt – jegyezte meg Péter – remélem, most már abbahagyja a bolondok táncát.

De nem így történt. Halmay uram újabb rohamot vezényelt. Most már csak tizenegy katonája maradt. Aztán a bolond ember nagy bátorságával odaugratott a két bástya közötti kapuhoz, és felkiáltott:

- Visszajövök még. Én halmai Halmay Mihály ígérem, nem most jártam itt utoljára. Ez a vár az én váram, és az enyém is marad.

Péter jót nevetett a dolgon, mígnem a következő héten egy örmény kalmártól meg nem tudta, hogy ez a hebehurgya halmai Halmay Mihály országszerte mit híresztel. Azt meséli, hogy az új király neki adta Baglyaskő várát, de az a fránya Tarjáni Péter nem akarja beengedni. Mert, hogy a Kacsicsok bűnösök a király dédanyjának Gertrudisz királynének a halálában, és ezt a titkot ő fedte fel a király előtt.

Péter tudta, hogy ez a híresztelés, ami az alapját illeti, hasonlít az igazsághoz, de ezt a bosszút már Béla király elintézte. István meg nem feszegette tovább a dolgot. Most, hogy az országnak megint új királya van, László személyében, nem lehet újra előrángatni az ügyet. Különben is, ő a király hű emberének számít. Ha nem így lenne, nem kérte volna el még az apjától István király Fabio urat, hogy a barcasági váraknál vizitáljon. De azért nem árt odafigyelni a dolgokra. Kiadta a parancsot:

- Ha Halmay uram még egyszer megjelenik, egyetlen várba sem szabad beengedni addig, míg királyi pátenssel nem igazolja, hogy jogosan kér bebocsátást.

KIRÁLYOK JÖNNEK, KIRÁLYOK MENNEK

Baglyaskő vára még nem épült fel egészen, amikor pontosan két évvel az után, azon a napon, amikor Péter úr már nem ébredt fel a gutaütésből, Mária asszonyt is elszólította az Isten. Nem volt ő beteg, elmenetelének nem voltak előjelei. Egyszerűen csak rá került a sor, és mennie kellett. Nagy temetése volt. Oda temették szépen az ura mellé, a várkápolna altemplomába. Ettől kezdve minden gond az ifjú Tarjáni Péter nyakába szakadt.

A nehézségek ellenére, Baglyaskő vára az ifjú Tarjáni Péter jóvoltából elkészült. Ekkor az Úr 1290. esztendejét írták. Jobban mondva olyan állapotba került a vár, amikor már a teljes védelmi rendszere megépült. Ez természetesen nem azt jelentette, hogy már nem volt mit alakítani, javítani rajta, de katonai szempontból már kész volt. Köztudott, hogy egy vár sohasem épül meg igazán véglegesre, hiszen az idő múlásával újabb és újabb várépítési megoldások születnek, no meg a fegyverzet és a harcmodor is változik. Baglyaskőn is tervbe vették még az alsó várban az istálló bővítését, mert egy portyához nem árt, ha több lovas van, mint korábban. Ami az eredeti elképzelésektől eltért, az az volt, hogy a várnak nem lett szoknyája. Az ifjú Péter nem is bánta, mert különcknek tekintették volna az urak, ha ilyen várat épít. Talán még azt is elterjesztették volna róla, hogy a Szentföldön képzelet magát.

Tény az, hogy az elkészült vár kecses megjelenésével szemet gyönyörködtető építmény lett. Messzi földtől csodájára jártak az emberek, az egyszerű parasztoktól a gazdag nemesekig.

Az 1290. esztendőben meghalt László király, a Lászlók között sorban a negyedik. A nép csak kun Lászlónak hívta. Nem ok nélkül. Bár az édesanyja kun hercegnő volt, és tőle kun nevelést kapott, nem ettől ragadt rá a „kun” előnév. Megpihenni és megnyugodni, csak szeretett kunjai között tudott. Ide menekült az urak zaklatásai elől. Ezért aztán kun Lászlónak nevezték el.

Az Úr 1290. esztendejében új király került az ország trónjára, András, aki az Andrások között sorban a harmadik volt.

Az 1290-es években, új hatalmasság kezdett formálódni a Felföldön. Mikor III. András király összeakasztotta a bajsztát Habsburg Albert osztrák herceggel, egy bizonyos Csák Máté, aki a Vértes hegységben és a Felföldön birtokokkal rendelkező Csák család leszármazottja volt, ebben a hadjáratban, olyannyira kitüntette magát, hogy a király „agasonium regalium magister” címet adományozott neki és kinevezte pozsonyi ispánnak. A „királyi lovászmester” cím, nem beszélve a pozsonyi ispánságról, komoly tekintélyt kölcsönzött Csáknak. Amikor azután 1292-ben a Kőszegi testvérek bevették Pozsony várát, a király parancsára Csák Máté volt az, aki visszafoglalta tőlük, a közeli Detrekő várával együtt. A hadi sikerek láttán, Csák Máté vérszemet kapott, és kezdte egymás után elfoglalni a felföldi várakat. Ez a terjeszkedés úgy tűnt, soha nem akar megállni. A királytól először ugyan nádori címet kapott, meg ő lett a kunok bírása is, de kiskirályi törekvéseinek a híre a király fülét is elérte. Erre a király megfosztotta nádori, meg pozsonyi ispáni tisztégétől, de Csák Máté ezzel nem törődve a nádori címet továbbra is használta.

Csák kedvenc szokása volt, hogy az elfoglalni tervezett következő várat először kikémlelte, ha lehetett, meg is látogatta. Amikor már Drégely, Divény, Gács, Kékkő és Gyarmat is a kezében volt, egyértelművé vált, hogy a Kacsicsok várai következnek.

A Kacsicsok töretlenül hódoltak az Árpád házi királyoknak. Tették ezt azért, hogy I. László király idejében az ő Kacsics a lábát Magyarország földjére tette. Mikor híre jött, hogy András király ágyynak esett, elbizonytalanodtak, mert Andrásnak nem volt vér szerinti utóda. Már előre érezték azt a bizonytalan jövőt, ami aztán tényleg rájuk köszöntött.

Tarjáni Jákónak alapvetően tetszett Csák Máté konoksága, de főként az, hogy szembe mert szállni magával a királlyal is, ha úgy vélte, neki van igaza. András király tutyimutyi ember módjára viselkedett. Mivel üres volt a kincstár, királyi hadsereg nem létezett, a király kénytelen volt az ármánykodás eszközeit elővenni. Az Úr 1198. esztendejében megtartott országgyűlés felhatalmazta arra, hogy véget vessen egyes főurak, de kiváltképpen Csák Máté hatalmaskodásainak. András királynak kapóra jött, hogy az ő elnöklétével létrejött törvényszék kimondta Divéki István bűnösségét, teljes vagyonát elkobozta, őt magát pedig a hóhér kezére adta. Az elkobzott vagyon egyharmada a perben ellenlábba Barleus és Iroszló testvéreket illette meg, kétharmada pedig a királyt. Divéki Istvánnak, aki valójában nem volt olyan ártatlan, mint azt magáról állította, a fejét vették, a király pedig a vagyon rá eső részét is a testvéreknek ajándékozta. De nekik adott más javakat is, amelyeket többek között Csák Mátétól és testvérétől, Csák Istvántól vett el. Egyben felhatalmazta őket, hogy Csáknak ott árthatnak, ahol csak tudnak. Létre jött így egy lényegében Csák Máté ellenes liga, de tettek helyett a sült galambra várt, meg a külföldi segítségben reménykedett. Csáknak megüzenték, hogy Albert római király 1301 tavaszán haddal Magyarországra jön és békét teremt. Abban persze senki sem hitt igazán, hogy ettől a fenyegetéstől Csák Máténak majd inába száll a bátorsága, de Csák mégis úgy tett, mintha ez így lenne. Ünnepelesen megígérte, hogy visszaadja Barlesus és Iroszló grófok birtokait. Az ígéretből annyi teljesült, hogy visszaadta Bossányt és Újfalu, de attól mereven elzárkózott, hogy Majtényt is átadja.

Ezekben a zavaros időkben, amikor királyok jöttek és mentek, és Csák Máté egyre csak terjeszkedett tovább kelet felé, a Kacsicsoknak is dönteni kellett, ki mellé álljanak.

A döntés csaknem egyértelmű volt, mert a Tarjáni fiúk a legfiatalabb, Jákó kivételével a Felföldre indultak feleséget keresni. A Felföld pedig csak nem teljes egészében Csák Máté uralma alatt állt. Az ilyen feleség keresés akkoriban sorozatos látogatásokat jelentett a felföldi nemesi családoknál, kiváltképp azoknál, ahol eladó lány volt. Az ilyen háztűznéző portyák hosszú ideig, néha évekig eltartottak, mire megszületett a döntés, hogy melyik kisasszony kezét kérik meg.

Amíg távol lesznek, Baglyaskő várára is ügyelni kellett valakinek. A legfiatalabb testvérré bízták ezt a feladatot. Ő még ráér asszonyt keresni, ha majd annak is eljön az ideje.

VÁRATLAN LÁTOGATÓ

Az 1300-as esztendő tele szokatlanul komisz volt. Nem csak éjjelente, de nappal is keményen fagyott, és a hóesés mintha soha sem akart volna megállni. Csak szánnal lehetett közlekedni, de csak olyan utakon, amelyet már letapostak a lovak. Naphosszat jeges szél fújt amely átküzdötte magát a legvastagabb bundán is és megkeserítette az utazó ember életét. Ilyen időben meleg szobában volt legjobb ücsörögni, és kártyával, meg finom borok iszogatásával tölteni az időt, no meg világmegváltó gondolatokat cserélni az ország sorsáról.

Jákó, a legifjabb Tarjáni fiú, amíg az idő engedte, gyakran ment el a Karancs rengetegibe vaddisznóra, meg szarvasra vagy őzre vadászni. Általában gazdag zsákmánnyal tért vissza.

Emellett szerette a férfielemek társas összejöveteleit, ahol meg lehetett vitatni a haza dolgait, lehetett kártyázni vagy kockázni, meg finom egri bort inni, a káptalan pincéjéből. Mikor elkezdődött ez az irdatlan hóesés, Jákó éppen Fülek várában múlatta az időt. A korábbi hó, amely úgy összetöpörödvé is egy lábnyi vastag lehetett, már kerges volt. Így ha beszakadt az ember léptei alatt, nehézkessé és fáradságossá tette a járását. Mikor erre a kéregre rájött a friss porhó, szinte lehetetlen volt közlekedni az utakon. De Jákó nem akart visszaélni a vendéglátó jóindulatával, és elindult haza Baglyaskőre. A szánt, amin utazott, a Karancs lábainál farkasok vették körül. De hamar rájöttek, hogy csak a keréknyomban lehet mozogni, az út két oldalán, a mezőn nem. Ezért aztán követték a szánt egészen Tarjániig. Amikor már nagyon megközelítették, a hátvédet adó katonák egyike megeresztett egy nyílveeszt. A leterített farkast azonnal tépni kezdték a többiek, így a szán és a farkasok közötti távolság kissé nagyobb lett. Mire beértek a vár alá, akkor érte őket utól a farkas harmadszor. Itt bukfenchezet fel a harmadik farkas. Amíg a többiek széttépték, a szán gond nélkül belül került a várkapun. A vastag bunda és a pokrócok ellenére Jákó úgy érezte, hogy még a csontja is fázik. Ráadásul úgy el voltak gémberedve a lábai, hogy alig tudott felmenni a lakótoronyba a lépcsőn.

- Uram, egy lélekmelegítőt?

Jákó csak a fejével tudott igent inteni. A fagy kipirosította az arcát, és úgy nézett ki, mintha lázrózsák lennének rajta. Úgy, bundában odaállt a kandalló elé és kezeit a lángok felé nyújtotta. A tűzön fahasábok piroslottak, és pattogva adták át magukat a lángoknak. Egy inas azonnal odaszaladt a tűzhöz, és újabb fahasábokat tett rá. A friss hasábok olyan sercegő hangot adtak, amely leginkább a sírásra emlékeztetett. Amikor Jákó torkán lefutott a pálinka, kellemes melegség járta át a testét, és hamarosan a bunda is lekerült róla.

A várban nagy volt a csodálkozás, hogy az úr ilyen ítéletidőben is visszatért. Pedig már azt tervezgették, hogy a Karácsonyt, meg az Újévet is nélküle töltik el. Nem mintha Jákó rossz ember lett volna, de mégis jobban érzi magát a katonaember, ha nincs ott a fölöttese.

Kora délután volt. Hirtelen szétrnyíltak a felhők, és kisütött a Nap. Mintha csak ő is köszöntené a hazatérő gazdát. A pálinka hatott. Jákó ereibe visszatért az élet, elgémberedett kezeivel újra tudott fogni. Már a lábai sem viselkedtek tuskók módjára.

Miként az télen megszokott volt, a Nap hamarosan túllépett a hegyek karéján. Beesteledt. A felhők újra összezáródtak, és szurokfekete sötétség borult a várra. December huszadika volt.

Úgy estebéd táján, vagy inkább azt egy kissé megelőzően, kürt harsant az alsó vár kapuja előtt. Jákó kinézett az Öreg Péter torony ablakán, de csak a kapu körül lobogó fák-

lyákat látta. Erre valaki fáklyával jelzett. Először a fáklyák nagy kört írtak le a levegőben, majd vízszintesen mutattak jobbra és balra. Jákó értette a jelzést: nagy úrnak nyitnak kaput.

- Ki lehet az ilyen vaksötétben, talán valamelyik bátyám? – futott át az agyán.

De addigra már ott is termett egy csatlós előtte és jelentette, hogy Csák Máté úr és kísérete érkezett és bebocsátást kér.

- Azonnal nyissatok kaput! – adta ki a parancsot. A csatlós mosolyogva válaszolt:
- A vicekapitány úr parancsára, ez már megtörtént. Már jönnek is felfelé az alsóvárban, az úton.

Jákó ismét kinézett az udvarra. Fáklyák sokaságát látta, meg négy vagy öt szánt. A kísérrő katonák számát úgy ötvenre becsülte.

Jákó, nagy igyekezetében, bunda és süveg nélkül rohant le a felső kapuhoz, hogy ott fogadhassa a magas vendéget. Dugdel Barna a vár kapitánya, aki az egykor még az Idősebb Péter által kinevezett Komoróczy uramat követte ebben a tisztségben, csak már nem helyettesként, éppen a felső kaput nyitatta, és jelentett.

- Nagyuram, Csák Máté, Trencsén várának ura, kér bebocsátást.
- Tudom, tudom! Álljon sorfalat az őrség!

Az első szánon magas rangú udvari nép érkezett. Csák uram a második szánnal jött, bájos hölgyek kíséretében. A hölgyekből ugyan alig látszott valami, az orrukat sem merték kidugni a bunda melegéből.

- Isten hozta szerény hajlékomban, nagyuram! - hajolt meg a szánról lelépő Csák Máté előtt Jákó.

Csák nyájasan vállon veregette, és mint aki egyenrangúval beszél, elnézést kért az alkalmatlankodásért.

- Erre jártunk öcsém, de ez a fránya hóvihár annyira megnehezítette a dolgunkat, hogy ránk esteledett, és már nem volt más lehetőség. Baglyaskő volt hozzánk a legközelebb, és reméltük, hogy befogadsz minket egy éjszakára.
- Ugyan kedves bátyámuram, számomra megtiszteltetés, hogy az Isten akaratából pont ide érkeztek, házam a te házad is, érezd magad úgy házad népével együtt, mint a Trencsénben lennél – válaszolta Jákó.

Közben a hölgyek megpróbálták lekászálódni a szánról. Jákó odaugrott és udvariasan lesegítette őket. Aztán előrefutott és mutatta az utat a lakótorony nagytermébe.

Amint a vendégek átlépték a küszöböt, azonnal megéreztek a kellemes meleget, ami a kandallóból áradt. A bundák hamar lekerültek róluk.

- Vitesd fel a csomagokat a vendégek szobájába és gondoskodj róla, hogy mindegyikben égjen a tűz. Frissen vessétek meg az ágyakat is – utasította Jákó Dugdel Barnát.

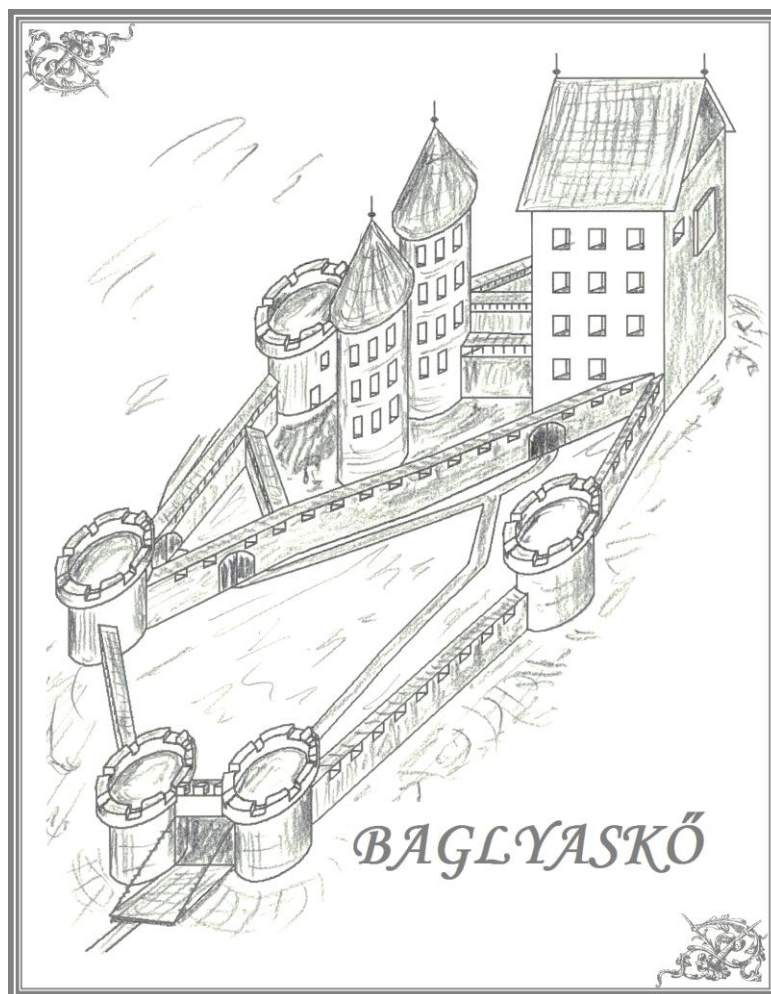
Egy szolgáló forró teát hozott a hölgyeknek. Hársfavirág illat töltötte meg a szobát.

- Nagyuram, ugye nem vetsz meg egy kis szíverősítőt. – mosolygott Jákó, és maga nyújtotta Csák felé a megtöltött poharat.

Pillanatok alatt Csák Máté ereiben is megszűnt a vér dermedése és visszatért a nagyúrhoz az élet.

Jákónak csak most nyílt alkalmat, hogy megszemlélje közelről a Felföld urát, aki királyabb volt a királynál az ország északi részén. Csák Máté egy magas homlokú, akkor 30 év körüli férfi volt, szakállal és vastag bajusszal. Termete átlagosnak volt mondható. Tartása egyenes, mint általában azoké, akik tudatában vannak önnön fontosságuknak. Arcáról értelem sugárzott, és volt benne valami azonnal észrevehető határozottság is, ami arra utalt, hogy gyorsan és jól tud dönteni. Jákónak, aki akkor találkozott először a nagyúrral, határozottan szimpatikus volt. Kicsit az apjára emlékeztette.

Most, hogy a hölgyek is előbújtak a bundákból, sor kerülhetett a bemutatkozásra. Csák odavezette Jákót a felesége elé.

- Szlavia szívem, ez az úr Tarjáni Jákó, a megboldogult Tarjáni Péter legkisebb fia. Derék gyerek, magad is láthatod.

Jákó néma fejbiccentéssel üdvözölte a hölgyet. Most következett a második hölgy, Blanka, aki olyan fiatalnak látszott, hogy még talán a tizennyolcadik életévét sem töltötte be.

- Jákó fiam, ő Blanka, az asszonyom legkisebb húga.

Jákó anyyira rajta felejtette a szemét a szépséges leányon, hogy csak nehezen tudta kimondani az üdvözlő szavakat:

- Isten hozta Blanka kisasszony, a Tarjáni család várában, Baglyaskőn.

Időközben érkezett az estebéd ideje, és a vendégek asztalhoz ültek. Az étkeket egymás után hozták, az asztalok rendelkezett a sorrendről és ügyelt arra, hogy senkinek se maradjon üresen a serlege.

A fárasztó nap, a vacsora, meg az a kellemes meleg, amelybe kerültek elernyesztette a vendégeket, leginkább a hölgyeket. Pilláik le-lecsukódtak, és látszott rajtuk, legszívesebben ágyba bújnának. Csák Máté, látva a hölgyek elernyedését, hamarosan megköszönte a vendéglátást és a vendégek visszavonultak. Csák búcsúzóul még kezet fogott Jákóval és csak annyit mondott:

- Köszönöm öcsém, látom ugyanolyan derék ember vagy, mint édesapád volt. Isten nyugosztalja.

A RÓZSABIMBÓ

Másnap reggel arra virradtak, hogy ismét szakad a hó. Csák gondterhelten állt az ablak előtt, és nem tudta mit tegyen. Ilyen időben, felelőtlenség lenne elindulni. Maradniuk kell. Ki tudja, még mi történhet, ha a szél is felkerekedik.

- Töltsétek nálunk a Karácsonyt, bátyám! – marasztalta Jákó.

Ebben az invitálásban persze, nem csak a tisztelet meg a szeretet vezérelte, hanem az is, hogy tegnap este ugyancsak megakadt a szeme Blanka kisasszonyon. Olyannyira, hogy még vele is álmodott. Az álomban tavasz volt és kettesben futottak a réten, a nyíló vadvirágok között. Blanka kacagott, és úgy szökellt, mint egy őzike. Egy kőben Jákó elbotlott és elterült, mint egy gyalogbéka. Blanka ijedten futott oda hozzá, és kérlelni kezdte:

- Ne halj meg Jákó, ne halj meg. Mi lesz velem akkor.

Jákó mindent hallott, de a szeme csukva volt. Blanka fölé hajolt, megpuszilta a szemhéját. Erre az ifjú kinyitotta a szemét, mintha Blanka ajkának érintése ébresztette volna fel. De a leány rájött a turpisságra.

- Na, megállj! – kiáltotta és apró ökölbe szorított kezeivel dögönyözni kezdte Jákót.

Jákó ebben a pillanatban ébredt fel. Kedvenc vizslája, Buksi nyalogatta a kerevetről lelógó kezét.

A reggelinél Jákó pont szemben ült Blankával.

- Mit szólnának a hölgyek ahhoz, ha itt töltenék a Karácsonyt, Baglyaskőn? – kérdezte.

- Alighanem muszáj lesz – szólalt meg Csák – maradunk, ha kedves öcsémuram ki nem abrudal minket.

- Jobb lenne Trencsényben karácsonyozni – mondta Szlávia – de ilyen időben Karácsonyra már úgyszem érnénk oda. Ugye kedves Jákó, nem baj, ha itt maradunk.

- Jaj, dehogy baj. Itt emészténém el magam, ha elindulnának, és valami bajuk esne.

- Blanka te mit szólnsz a dologhoz? – kérdezte a sógornőjét Csák.

Blanka megrántotta a vállát, és úgy tett, mintha nem is érdekelné a dolog.

- Nekem mindegy – mondta – de a szemeiből látszott, hogy legszívesebben maradna.

- Akkor, kedves bátyám ... nézett rá Csákra Jákó.

- Akkor maradunk – mondta Csák, és sokatmondóan mosolygott.

Jákó elgondolkodott ezen a nézésen. Talán a vendég sejt valamit. Talán észrevette a tüzet az ifjú szemeiben, amikor Blankára nézett. Hát, még ha tudta volna, hogy Jákó szíve úgy vágat, mint egy versenylovó.

A hölgyek is mosolyogva néztek rá, és ettől a mosolytól még inkább zavarba jött. Egy teljes pompájában virító rózsza és egy harmatos rózsabimbó ült vele szemben. Jákónak a szava is elakadt. Úgy tűnt neki, hogy végtelen hosszú idő múlva tudott csak megszólalni, pedig a bűvölet csak néhány másodpercig tartott.

- Boldog vagyok, hogy ilyen szép, mit szép, gyönyörű, hölgyekkel tölthetem a Karácsonyt. Ez bizony az Isten rendelése. Ez az én karácsonyi ajándékom.

- Köszönjük – biccentett – Szlávia.

- Kérem, maradjanak, amíg csak akarnak. Legalább addig, amíg hóvirágok nyílnak a Karancs erdeiben, vagy ibolyanyílásig, vagy májusig.

Itt már a szavak érzellemmel voltak tele, pláne akkor, amikor még hozzátette:

- Maradjanak, ameddig csak akarnak, azt sem bánám, ha örökké.

Ez a mondat már csaknem felért egy leánykéréssel. Blanka el is pirult.

- Azt azért ne kívánd öcsémuram, hogy örökre itt maradjunk, mert jóból is megárt a sok. Meg akkor előbb-utóbb Baglyaskő is Csák Máté vára lesz – mondta mosolyogva Csák.
- Én már azt se bánám. Úgy legalább minden nap gyönyörködhetnék Blanka kisasszony szépségében.

Blanka erre a vallomásra lángvörös lett, és zavarában azt sem tudta hová bújjon.

Reggeli után a hölgyek visszavonultak, Csák és Jákó pedig, férfi dolgokról kezdett beszélgetni. Mi másról szólhatott volna a csevegés, ha nem a várról, meg a hadi dolgokról, no meg arról, hogy a király ágynak esett. Mikor aztán kifogytak a szóból, Jákó javasolta, hogy nézzék meg a várat. Csák örömmel indult a szemlére. Jákó magához hívatta a várkapitányt, aztán hármásban indultak várnézőbe. Mikor már bejárták a felső vár minden zegét-zugát, Csák megkérdezte:

- Hogy lehet az, hogy minden bástyának és toronynak van becsületes neve, ezt a szegény tornyot a Mária torony mellet meg egyszerűen leány bástyának mondják.
- Ennek története van, nagyuram. Mikor az édesapám meg a legidősebb fivérem nevet adtak a bástyáknak, arra gondoltak, hogy lesz majd egy húgunk is, és akkor az ő nevét kapja az a torony. Ha meg nem lesz, akkor az én feleségemről fogjuk elnevezni. Remélem, már nem sokáig marad Leány bástya.
- Én is remélem, mert minden csak rajtad múlik.

Azzal félrehúzta Jákót egy ablakmélyedésbe, és halkán, hogy Dugdel uram ne hallja, megkérdezte:

- Nem szeretem a kertelést, ezért aztán egyenesen kérdezem. Mondd csak fiam, tetszik neked Blanka kisasszony?

Jákó belepirult a kérdésbe.

- Mondd meg egyenesen, ne kertelj!
- Bátyámuram, bevallom, ilyen gyönyörű kisasszonyt még nem láttam. Ha ránézek, a szívem majd kiugrik a mellkasomból. Szó, ami szó, tetszik, nagyon is tetszik.
- Csak azért kérdem – folytatta Csák – mert úgy látom, te sem vagy közömbös neki.
- Nem?
- Nem, bizony. De kérdezd meg te, magad.
- Én, én ... azt nem merem – szontyolodott el Jákó – talán ha bátyámuram megtenné.

Csák Máté elmosolyodott. Ő is ilyen zavarban volt, amikor Szlávia hajlandóságát akarta kipuhatolni. De rajta is segített az apja.

- No, nem bánom – mondta és a kezét az ifjú vállára tette. - Lehet, hogy sógorok leszünk?
- Adná az Isten!

BLANKA HAJLANDÓSÁGA

Karácsony után, kissé megenyhült az idő, de a hó még mindég derékig ért. A tetején, a Nap melegétől már kezdett kialakulni a jégréteg. Ahol a szél megbontotta ezt a vékony kérget, alóla mind kihordta a havat. Gyalogosan nagyon nehéz volt közlekedni. De a lovak is megsínylették a dolgot, mert a jégkéreg néhol penge éles volt és belevágott a lábukba. A felső várban, az udvaron, már eltakarították a havat. Ami pedig a gyilokjárón gyűlt össze, azt egyszerűen átdobálták a falon. Az alsó vár udvarán csak az utat tisztították meg, a többi részen fölösleges lett volna vesződni vele. Az istállókból ugyanis naponta kihozták a lovakat és kissé megjáratták őket. A lovak így az udvar egészén letaposták a havat.

A reggelinél a hölgyek meglehetősen jókedvűek voltak. Folyton sugdolóztak, aztán jókat kacagtak. Olyannyira, hogy Csák rájuk is szólt, mondván:

- Nem otthon vagytok, hogy ilyen idétlenül viselkedjete.
- De kedves bátyámuram – szólt közbe Jákó – én örülök neki a legjobban, ha hölgyek otthon érzik magukat.
- Csak meg ne bánd – mosolygott Csák.

Az asszonyok talán meg sem hallották, amit a férfiak beszéltek, mert egy pillanatra sem állt be a szájuk.

- Azért nem ártana, ha levegőt is vennétek néha – szólt rájuk Csák, de eredménytelenül.

A vihorászás tovább folytatódott. Jákó már kezdett zavarba jönni, mert a sugdolózás közben folytonosan rá-rá néztek. Közben Blanka olyan piros lett, mint a rák. Jákó nem kevésbé. A helyzetet végül Csák mentette meg.

- Említetted öcsémuram, hogy valami különleges ciszternája van a várnak. Meg lehetne azt nézni?
- Természetesen.

Még a felső vár elkészültekor, egy vasajtóval zárták le a megtalált ciszternát. Belül egy hosszú vaslétrát rögzítettek a falhoz, amelyen le lehet mászni egészen a padozatig. A létra két oldalára alig karnyújtásnyira fáklyatartó vasakat is szereltek.

Jákó ugrasztott egy katonát, hogy előre lemászva gyűjtson fáklyákat. A legény egy fáklyát meggyújtott, a többit egy zsákban a hátára kötötte. Amikor elérte az első fáklyatartó vasat, az égő fáklyát belerakta, majd elővett egy másikat, meggyújtotta és a létra másik oldalán lévő fáklyatartó gyűrűbe tűzte. Aztán elővett még egy fáklyát, az égő fölé tartva meggyújtotta és mászott tovább a következő fáklyatartóig. Csák a vasajtó nyílásán át nézte, hogyan halad a katona egyre lejjebb.

- Biztos, hogy le akarsz menni? – kérdezte Jákó.
- Na, hallod. Ilyet nem mindig lát az ember.

Mikor már végig fáklyák sora övezte a lejáratot és a katona is feljött, Jákó ment le először. Ahogy leért a padozatra megkocogtatta a létrát. A hangra Csák is elindult. A ciszternában kellemes meleg volt, legalább is a kinti időhöz viszonyítva.

Az urak ott álltak a padozaton. Csák nagy érdeklődéssel nézte az építményt.

- Hol jön be ebbe a víz? – kérdezte.
- Azon a csövön, bátyámuram, amit ott látsz a túlsó oldalon. Kint a várudvaron az összes esővizet egy helyre gyűjtik, aztán az ezen a csövön keresztül jut a ciszternába.
- És ezt a csövet ki csinálta?
- Tarjáni kovácsmesterek.
- Ilyen hosszú csövet hogyan hoztatok le ide?

- Nem egy darabból van. Embermagasságú részekből rakták össze. A felső mind-ég beleilleszkedik az alsóba, így a víz biztosan lefelé megy, és nem kívánczik ki oldalt a csőből.
- Ördögös dolog, már csak ezért is érdemes volt ide lejönni. De hogyan veszitek ki a vizet a ciszternából?
- Vödörrel, ugyanúgy, mint egy kútból.
- Jó hosszú kötél kell a vödörhöz.
- Nem kötelet használunk, hanem láncot.
- Azt is a kovácsok csinálták?
- Azt is. Van itt egy öreg kovács, akinek még a neve is kovács, mert Kovács Lázárnak hívják. No, ez megtanította a többieket erős láncot csinálni. Ő az intéző a várban, már több évtizede.
- Akkor nem fiatal ember.
- Nem mondanám, hogy az, de a kovácsmesterséghez még mindig ért.

Az urak lenéztek a padozatról a kerek lyukba. A víz szintje most alacsonyabban volt, mint szokott lenni. Nem csoda, télen mindég alacsonyabb, mert nem eső esik, hanem hó.

- Majd tavasszal több víz lesz benne, ha megolvad a hó – jegyezte meg Jákó.
- Ha tavasszal megolvad – ismételte Csák - nem úgy, mint egy női szív, az ilyen zimankóban is meg tud olvadni.
- Mit mondasz bátyámuram? Csak nem Blanka kisasszony szívééről van szó?
- De bizony arról.
- Ő is kedvel engem?
- Meghiszem azt!
- Akkor beszéltél vele?
- Én nem de Szlávia igen.
- És ...?
- Akár örökre itt maradna!

Jákóval verebet lehetett volna fogatni.

- Gyorsan menjünk, hogy minél előbb én is beszélhessek a kisasszonnyal.
- Nem olyan sietős az, öcsém. Hidd el, megvár. Ilyen zimankós időben, még ha akarna is, akkor sem tudna elszökni.

De amikor kiértek a ciszternából, Jákónak inába szállt a bátorsága. Korholta is magát, amúgy befelé.

- Hogy lehet az, hogy ha egy medvével, vagy egy vadkannal állok szemben, nem hátrálok meg, hanem támadok. Most meg ...

Az ebédnél csak annyira tellett a bátorságából, hogy forró pillantásokat lövellt Blanka felé. Blanka szavak híján is érezte, mit akar mondani az ifjú, de az illem betapasztotta a száját. Szemét lesütötte, és csak a pillái alól, mert Jákóra tekinteni.

- Mond csak öcsémuram, meg lehetne tekinteni az alsó vár kapuját is? – kérdezte Csák.
- Természetesen! – tüsténkedett Jákó.
- Amikor jöttünk, a sötétben nem volt módom tüzetesen megszemlélni, csak azt láttam, hogy komoly építmény.
- Ebéd után lemegyünk, megnézzük. Legalább lejárjuk kissé az étket.
- Meg hagyjuk a hölgyeket szabadon pletykálni – gonoszkodott Csák.
- Fúj, csúnya ember – reagált Szlávia mosollyal a szája szélén – meglátja, ezért még megbünteti az Isten.

AZ ALSÓ VÁR DÍSZE, AZ ELŐRETOLT LESHELY

Csák Máté érdeklődéssel nézte a Péter bástya és a Mihály bástya közötti várkaput, amely önmagában is, erődítmény volt. A külső kapu valójában egy felvonóhid volt, melyet éjszakára, meg, ha ellenség járta a vidéket nappal is zárva tartottak. A felvonóhid leeresztett állapotba, ahogyan most is volt, amikor az urak a szemlét tartották, egy árok fölött biztosított átjárást. Az árok aztán a kapu két oldalán, beleolvadt a dombhajlatba, és távolabb már meg is szűnt. A felvonóhid belső oldalán egy leereszthető vasrács biztosította a második védelmet. De leereszthető vasrácsból volt még egy, közvetlenül a belső kapu előtt. A két vasrács között kényelmesen elfért egy szekér lovastól. A belső kapu közvetlenül az alsó vár udvarára nyílt, és a várudvar felől is zárni lehetett. Innen egy keresztgerendával tudták a behatolást meggátolni. A két vasrács között két oldalt őrszobák voltak, melyekből fel lehetett menni a bástyákra. A bástyákon belüli csigalépcsőket szintenként vasajtókkal lehetett lezárni, meggátolva ezzel, hogy az ellenség a bástyák tetejére, és innen a gyilokjáróra jusson.

Csáknak nagyon tetszett a megoldás. Meg is kérdezte:

- Ki volt az a mester, aki ezt tervezte?
- Fabio Trasumennus a neve.
- Mintha hallottam volna már a nevét. Ugye a Dunántúlon is dolgozott?
- Igen. Apámuram mesélte, onnan hívta el, hogy építse fel Baglyaskőt.

Csák Máté a legtöbbet azokban a kamrákban időzött, amelyekben a védőrácsok leengedésére és felhúzására alkalmas szerkezetek voltak. Külön kamra szolgált a külső kapu és a védőrács, valamint a belső kapu rácsának mozgatására.

- Ezt az ügyes szerkentyűt is Fabio úr tervezte? – fordult Jákóhoz.
- Igen ő tervezte, de a kovácműhelyben készült, Kovács Lázár irányítása mellett.
- Bonyolult egy szerkezet.
- Az. Lázár egy kicsit eltért a mester tervétől, mert közben egy új csigarendszert eszelt ki, amellyel egyszerűbb és főleg könnyebb volt a szerkezetet mozgatni.
- Éppen azt nézem, hogy ezt szinte egy gyermek is meg tudná mozdítani, nem igényel komolyabb erőt.
- Így van, de nagyon fontos, hogy a csigák kerekeinek tengelyei rendszeresen zsírozva legyenek.
- Mit ne mondjak, öcsémuram, tetszik nekem az is, hogy az őrség pihenő szobái, a kapu szintjén vannak, míg a kapu fölötti őrszobában, még egy pad sincs.
- Nem ok nélkül, kedves bátyám. Így legalább nem tud az őr elbóbiskolni.

Az őrszem jelentette, hogy egy magányos lovas közeleg. Gyorsan leeresztették a külső vasrostélyt is meg a belsőt is. Csák Máté és Jákó bementek az őrség jobboldali pihenőjébe. A lovas megállt a felvonóhid túlsó végén és belefűjt a kürtjébe.

- Ki vagy! – kiáltott rá az őrparancsnok.
- Salgó várának kapitánya üzent. Itt az írás nálam. Nagyméltóságú Csák Máté nádor úrnak szól.

Azzal előhúzott egy csőformára összetekert pergament a nyeregtáskából.

- A külső rácsot felhúzni! – adta ki az utasítást az őrparancsnok.

A lovas a belső kapu előtti rácsnál állt meg, leugrott a nyeregből és átadta a levelet a parancsnoknak.

- Nagyuram, egy levél! – nyújtotta át a tekercset a nádornak az őr.

Csák olvasni kezdte.

- Na, mit szólsz hozzá öcsémuram. Meginvitált a kapitány Salgó várába.
- Igen? Honnan tudhatta meg, hogy nagyuramat itt találja?
- Magad is láthatod fiam, a hírnek nincs tél meg jég, meg hófúvás, az terjed, mint a járvány.

- Adjatok valami meleg ételt meg italt ennek az embernek! – rendelkezett Jákó. Felhúzták a belső rácsot is, és egy katona elkísérte a lovas legényt a konyhára.
- Nincs kedved, velem jönni, Jákó?
- Lenne, de akkor nincs, aki gondját viseli a hölgyeknek.
- Ejnye de nagy kópé vagy öcsém. Úgy látom, hogy a szíved nagyon odaköt valakinek a szoknyájához.
- Nem tagadom.
- Aztán okos légy. Az asszony népnek varázs ereje van. A nézésében van az ereje.
- És mikor mennél bátyámuram?
- Gondolom, holnap reggel. Ez a legény, aki a levelet hozta, majd elvezet minket. Biztonság kedvéért viszek magammal tíz páncélos vitézt.

JÁKÓ, A HÖLGYEK VÉDELMEZŐJE

Másnap reggel, amint megvirradt, Csák páncélos lovasai már az alsó vár kapujánál álltak, indulásra készen.

- Aztán vigyázz a hölgyekre – mondta mosolyogva, és sokatmondóan nézett Jákóra.

Szlávia és Blanka a lakótorony ablakában álltak és integettek.

A reggelit nagy csendben költötték el. A hölgyek ugyan megpróbálták jókedvre deríteni az ifjút, de sikertelenül. Mintha béna lenne a nyelve.

- Öcsémuramnak görcs állt volna a torkába? – gonoszkodott Szlávia
- Á, nem, nem, csak nagyon elgondolkodtam.
- És min jár az esze a mi kedves Jákónknak?
- Király urunk körül forogtak a gondolataim.
- Sok mindent el lehet hinni, de ezt nehezen, öcsémuram. Ilyen korú embernek, mint kegyelmed, minden percben a lányokon szokott járni az esze.

Jákó olyan vörös lett, mint a rák.

- De a király most beteg – próbált magyarázkodni.
- Tudom, tudom, de attól még egy ifjú ember ifjú marad.
- Igaza van, szépséges asszonyom. Valójában az járt az eszemben, hogy mekkora szomorúság üli meg majd a várat, ha kegyelmetek elmennek innen. Megint egyedül fogom érezni magam. Mert, hogy nagyon megkedveltem önt, asszonyom.
- Ejnye, teremtette. Férjes asszony vagyok. Az uram alig teszi ki a lábát, máris udvarolni kezd nekem?
- Nem úgy értettem asszonyom.
- Akkor hogyan?
- Valójában úgy, hogy mindkettőjüket nagyon megkedveltem.
- Igen? Most akkor tisztázzuk, melyikünket jobban.
- Ne bánts már szegényt! – szólt közbe Blanka, de ebbe az egyetlen mondatba is talpig belepirult.

Jákó megemberelte magát.

- Önt asszonyom, nagyon megkedveltem, tiszteletből, Blanka kisasszonyt pedig a szívem parancsára.

Blanka már az arcát is eltakarta, annyira zavarban volt.

- No, akkor ki vele – gonoszkodott tovább Szlávia – tetszik önnek a kisasszony?

Jákónak néhány pillanatig egy hang sem jött ki a torkán. Szlávia sürgette:

- Nos?!
- Szóval – kezdte szép lassan az ifjú – szeretném megtudni, hogy Blanka kisasszony is szimpatizál-e velem, mert én őt nagyon kedvelem.
- No, végre öcsémuram – mosolyodott el Szlávia – Blanka, erre neked kell válaszolnod!

De Blanka nem tudott kinyögni sem egy nemet, sem egy igent, csak a fejével bólintott, és szinte lángolt az arcocskája nagy zavarában. Jákó felbátorodott.

- Akkor én most tisztelettel megkérem öntől Blanka kisasszony kezét – mondta Szláviának.
- Ne tőlem kérje öcsémuram, anyánk, apánk meghalt, és most az én hites uram a családfő. Tőle kell ezt kérnie.
- Meg is teszem! – bátorodott fel Jákó – Megtehetem? – kérdezte Blankától.
- Blanka ismét csak a szempillája mozgásával mondott igent, megszólalni még mindég nem tudott.

Jákóval verebet lehetett volna fogatni. Egész nap csak futkorászott fel-alá, még dalra is fakadt jókedvében. A hölgyek elégedetten nézték.

- Lépre ment – jegyezte meg Szlávia.

- Ne mondj ilyet – tiltakozott Blanka – ő igazán szeret engem.
- Meglehet, de hátha csak a Csák vagyon kell neki.
- Ugyan már, nem szorul ő arra.
- Majd kiderül – zárta le a vitát Szlávia.

Ebéd után olyan melegen sütött a nap, hogy Jákó sétára invitálta a hölgyeket.

- Migrénem van – panaszkodott Szlávia – de ti csak menjetek.

Két felszerszámozott lovat hoztak elő az istállóból. Személyesen a várkapitány, Dugdel Barna vezette őket. Az egyik hollófekete volt, a másik almásderes. Erre női nyeret tettek. A fekete kanca olyan peckesen járt, mintha táncolna. Mikor meglátta Jákót felnyerített, és szaporázta a lépteit. Ő volt Jákó kedvenc lova. Amikor kilovagolt vele, ló és lovas egygé váltak. A ló előre kitalálta Jákó gondolatait. Pejkió, mert így hívták a lovat, úgy ragaszkodott hozzá, mint a leghűségesebb kutya. Az almásderes kisebb termetű ló volt, és olyan kezes jószág, hogy bárki gond nélkül megülhette. Blanka odament hozzá és valamit a fölébe sűgött. A ló biccentett a fejével, mintha értené. Erre Blanka egy darab kandiscukrot vett a tenyerébe, és odatartotta a lónak. Az szinte mosolygott boldogságában és olyan óvatosan vette ki a kisasszony tenyéréből, hogy az szinte észre sem vette.

- Adj mellénk öt embert kísézőnek – parancsolta Jákó.
- Uram, már ott várnak a kapun kívül.

Amikor átlovagoltak a felvonóhídon, a kíséret is hozzájuk csatlakozott. Kettő előttük ment, három legény meg mögöttük. Persze tisztességtartva, hogy ne zavarják a kisasszonyt, meg az urat.

- Blanka kisasszony, én nagyon boldog vagyok, hogy megismerhettem önt – kezdte Jákó az udvarlást.

Amúgy is olyan bénának érezte magát hölgyek társaságában, pláne, ha még tetszett is neki valamelyik. De most aztán még inkább. Zavarta őt a kíséret is. De sajnos kíséret nélkül nem volt tanácsos kilépni a várkapun, főleg egy hölgynek.

- Igen Jákó, én is örülök.
- És érez valami hajlandóságot irántam?
- Igen, úgy vélem, hogy érzek.
- Boldoggá tesz Blanka kisasszony. De árulja el, mit érez!
- Én nem is tudom, valami olyasmit, amit eddig még soha.
- Akkor talán szerelmes.

Blanka felsóhajtott:

- Bár csak tudnám mi az. Csak azt tudom, hogy rögtön elpirulok, ha önt meglátom.
- Akkor ez szerelem – derült fel Jákó arca.
- Azt mondja?
- Azt, de mindjárt kiderül.

A leány kérdően nézett rá.

- Miből derül ki?
- Abból, hogy mit válaszol a következő kérdésemre.
- Mi lenne az?
- Csak annyi, hogy akar-e az én feleségem lenni?

Blanka, ha lehet, még jobban elpirult és csak nagy sokára mondta ki az igent.

- Jihú! – rikkantott Jákó.

Vágtára ösztökélte a lovát, kantárján maga után húzva az almásderest. Blanka kacagott. Szempillantás alatt utólérték az elővédet. A legények ijedten ugrotta félre. Tarján falu első házainál fordultak vissza, aztán átszáguldottak a várkapun, fel a felsővárba. Blanka még akkor is kacagott, amikor Jákó lesegítette a nyeregből. Közben magához ölelte a leányt és megérezte szapora szívverését.

- Akkor holnap beszélhetek Máté úrral? – kérdezte.
- Igen, igen, igen beszélhet – kiáltotta nagy átszellemüléssel Blanka, aztán egy csókot lehelt Jákó arcára.

Az öreg Péter torony első emeleti ablakában ott leskelődött Szlávia, és mindent látott.

- Ügyes húgom van nekem – jegyezte meg félhangosan – valóságos kis bestia.

MEGHAL A KIRÁLY

Estére Csák Máté is visszaérkezett. Az első szava az volt, hogy:

- Mennünk kell Budára! A király a végét járja!
- Hol járt, kedves uram? – kérdezte Szlávia elbájoló mosollyal.
- Jártam Salgó várában, aztán onnan átmentem Somoskőre, meg tovább Fülekre.
- Szép utat jártál be kedves bátyámuram – mondta Jákó.
- Igen, és a füleki pálos kolostorban mondták a barátok, hogy a király nagyon rosszul van, már csak napjai lehetnek hátra.
- Akkor feltétlenül mennünk kell – lelkesedett Jákó – magam is szándékoztam Budára menni, mielőtt még kedves bátyámuramék megérkeztek volna.
- Mi is megyünk? – kérdezte Blanka.
- Igen, kedves. Ha már Budán elintéztük a dolgunkat, onnan Trencsén felé vesszük utunkat.

A szolganép elkezdte a készülődést a holnapi indulásra. A hölgyek, ha kissé szomorúan is, de beletörődtek a döntésbe.

- Ugyan milyen idő lesz holnap? – kérdezte Jákó. Csák ránézett.
- Nem mindegy? Mennünk kell. Különben úgy nézem, holdfényes éjszaka lesz, és nagyon hideg.
- Beszélhetnék egy kicsit, kedves bátyámuram? Menjünk át, ide a belső szobába, ne zavarjuk a csomagolást.

A többiek észre sem vették, hogy az urak eltűntek.

- No, itt már nem hall senki – mondta Csák és kérdően nézett Jákóra.
- Beszéltem Blanka kisasszonnyal, meg a nagyaszonnyal is.
- És? Mit mondott Blanka?
- Blanka szívesen hozzám jönne, de erről kegyelmednek kellene döntenie.
- Nekem?
- Igen. Szlávia nagyaszony szerint, Csák Máté a család feje, így neki kell döntenie.
- No, ezt jól kifundálta az asszony nép.

Jákó, kis türelmetlenséggel a hangjában kérdezte:

- Akkor nekem adod, kedves bátyám, Blanka kisasszonyt?
- Ejnye, öcsémuram. Tudhatod, hogy egy asszonyszemélynek több esze van, mint kettőnknek együttvéve. Őket nem lehet csak úgy, adni – venni.
- Szóval akkor, remélhetek?
- Jól van, no. Tőlem viheted, ha ő is akarja.
- Akkor sógorok lehetünk?
- Semmi kifogásom ellene, sőt ... - azzal Csák átölelte az ifjú vállát, és jó erősen, amúgy férfiasan, megszorította.

Másnap reggel, már pitymallatkor, Dugdel kapitány a menetet készítette fel indulásra. Jákó meghagyta, hogy minden kényelemről gondoskodni kell a hölgyek számára, így a szánokra a meglévő medvebőrök mellé vastag takarókat, meg Perzsiából származó szőnyegeket tettek. Minden szánra jutott egy kis útikályha is, hogy az utas, meggémberedet kezeit, legyen min, felmelegítse. A várkapitány tíz embert kirendelt kíséretnek, így a kísérő katonák száma Csák Máté embereivel együtt, hatvanra gyarapodott. Egész kis hadsereg. A nap felkelt és ragyogó fényesség borította be a behavazott tájat. Messziről farkasüvöltés hallatszott. De ennyi katona mellett, semmi veszélyt nem jelentettek. Az Úr 1301. esztendejében, január tizenkettedikét mutatott a naptár. Mielőtt elindultak volna, Jákó magához intette a várkapitányt, és rendelkezett.

- Jövök, amikor tehetem! – búcsúzott el – de kelmed felel mindenért.
- Úgy lesz, uram – tüsténkedett Dugdel Barna.

Csák jelet adott az indulásra.

Késő este volt, mire január 13-án Budára értek. Szerencsés útjuk volt. A Duna be volt fagyva, így némi óvatosság után kényelmesen áthajtottak rajta. Csák azt javasolta, hogy menjenek a Nyulak szigetére, amit már akkor Margitszigetnek neveznek. Itt a Domonkos apácáknál bizonyára menedéket lelnek a hölgyek, ők meg, a férfinép, a Domonkos barátokhoz kvártélyozzák be magukat. Úgy is lett. Mind a zárdában, mind a kolostorban nagy szeretettel fogadták őket, és még az utolsó katonának is jutott olyan hely, ahol felmelegíthette elgémberedett tagjait.

- Mi a helyzet a királlyal? – kérdezte Csák a perjelt.
- Rosszul van. Nem tudja elfogadni, hogy az édesanyja, a felséges Tomasina nagyasszony, alig egy hónapja elköltözött az ősökhöz.
- Mitől halt meg a nagyasszony?
- Nem tudni. Sokan azt mondják, hogy megmérgezték. De lehet, hogy ez csak pletyka.
- És a király ágyának esett?
- Igen. Korábban még néha felkelt, de már egy hete folyamatosan az ágyat nyomja. Búskomorság üli meg a lelkét.
- Szegény ...
- De azért még most is kegyes úr. Pont a mai napon ajándékozta meg az apácákat.
- Bízunk Istenben! – mondta Csák a perjel helyett.
- Helyesen mondja nagyuram.

Blanka nehezen tudott elaludni. Folytonosan azon járt az esze, hogy itt a szigeten, az apácák templomában kellene egybekelnie Jákóval.

- De jó lenne – mondogatta magában, aztán elnyomta az álom.

De ugyanígy járt Jákó is. Úgy gondolta, nincs miért halogatni a dolgot. Pap is van, templom is van, itt kell megházasodnia. Aztán ő is elindult az álom birodalmába.

Másnap reggel a vendégek hangos zsolozsmára ébredtek. Szomorúság ült ki a sororok és a fráterek arcára.

- Meghalt a király! – jelentette a perjel Csáknak, aztán hozzátette súgva – azt mondják őt is megmérgezték, mint az anyját.
- Köszönöm, atyám, lehetne valamivel jobb híre is.

Csák magához kérette Jákót.

- Öcsémuram, meghalt a király, az utolsó Árpád. Elhervadt az Árpádház utolsó aranyágacskája.

Jákónak könny szökött a szemébe.

- Most mi lesz?

Csák sokatmondóan ránézett.

- Mi lesz? Küzdelem. Még szerencse, hogy itt vagyunk.

A királyt Budán, a Ferencesek templomában temették el nagy pompával. Ravatalánál tiszteletüket tették az ország nagyjai. Szemükben szomorúság ült. András királlyal együtt az Árpádházat is temette Magyarország. De még teljesen le sem égtek a gyertyák a király sírján, máris felütötte a fejét a pártoskodás.

AZ ESKÜVŐ

Kapóra jött, hogy a király temetése miatt, számos uraság jött el Budára. Az esküvő hírére, mindenki a Margitszigetre akart menni. Arattak a csónakosok.

A temetés utáni napon hatalmas tömeg gyűlt össze a szigeten a Domonkos rendi apácák kolostora körül. Mindenki szeretett volna bejutni a templomba, de ez már szinte lehetetlen volt. A padokban és a karzaton, az ülőhelyeket elfoglaltak, csak az első két sort sikerült fenntartani a családtagok és a magas rangú vendégek számára.

Megszólaltak a harangok. Aranyos hintókon érkeztek a hölgyek és az urak, a Csák és a Tarjáni család tagjai. Jákónak minden testvére jelen volt.

- Na, öcsém, te ügyesebb voltál, mint mi – jegyezte meg Mihály, akit akkoriban már inkább Sztrahorai Mihályként emlegettek.
- Látom, titeket elkerült a szerencse – mondta mosolyogva Jákó -, nekem meg házhoz jött.

Mert, hogy a Tarjáni fiúk hiába járták a Felföldet, mindeddig nem sikerült nekik, menyasszonynak való kisasszonyt találni.

- Majd meglátjuk, kinek nagyobb a szerencséje – gonoszkodott Péter.

A templomba elsőként Jákó lépett be, karján Szláviával. A nagyasszony öltözéke csodálatos volt. Hermelin bundája alól egy arannyal átszőtt ruha villant ki. Nyakában hatalmas arany nyaklánc, rajta egy természetes kereszttel. Fülbevalóin drágakövek csillogtak. Egy hermelin kalap koronázta aranszőke haját. A bunda alól ki-kivillant vele azonos színű kecses csizmája. Jákó öltözéke viszonylag egyszerű volt. Úgy öltözött, mint egy apród, azzal a különbséggel, hogy a ruhája sokkal finomabb anyagból készült, és a kidolgozása is gondos kezekre utalt. Aranyozott övéen ott csillogott a kard, az Öreg Tarjáni Péter kardja. Az apja a halálos ágyán, még amikor tudott beszélni, meghagyta, hogy minden Tarjáni fiúnak ezt kell viselnie, amikor a választottját az oltár elé vezeti. Az övéen, jobboldalon egy, a Tarjániak címerével díszített tarsoly lógott. Abban voltak a gyűrűk.

Másodiknak Csák Máté lépett a templomba, karján az elbűvölő szépségű Blankával. Csák igyekezett úgy öltözni, miként az rangjához illett. Kétségtelen, hogy olyan fenségesen nézett ki, mintha ő lett volna a király. Palástja csaknem a földig ért. Elöl aranykapocs fogta össze. A paláston, aranszállal hímezve, a Felföld leghíresebb várainak képe látszott. Blanka ruhája fehér színű volt, magas, aranszínnel áttört nyakkal. Derekán, lazán megkötött öv, melyre apró rózsákat hímeztek gondos asszonykezek. A ruha fölött, egy elől nyitott, köpenyszerű, újas palástot viselt, melyen aranszínű rózsák látszottak. Fején egy hermelin szegélyű kalap volt, óarany szalaggal átkötve. A szalag vége, a jobboldalon lelógott Blanka barna hajára. A kalap finom szövésű fátyla félig eltakarta az arcát. Lábán finom szattyánbőr csizma, kissé magasított sarokkal. Kezében csokor, melyet gondos apácakezet készítettek, az üvegházuk éppen nyíló virágaiból.

Utánuk jöttek a menyasszony rokonai, majd a Tarjáni fiúk, Mihály, Péter, Leusták és Mikus.

A párt az oltár előtt a perjel fogadta. Mikor Szlávia és Csák leültek, a menyasszony Jákó jobboldalára állt. Elkezdődött a ceremónia.

- Laudetur Jesus Christus! – köszöntötte a perjel a menyasszonyt és a vőlegényt.
- In aeternum! Amen – válaszolta az ünneplők kórusa.

A perjel, ékes magyar nyelven olyan szép beszédet mondott, hogy többen el is pityeredtek. A Tarjáni fiúkban felébredt az irigység, mert, hogy ennek a Jákó gyereknek több szerencséje van, mint nekik. Amikor a gyűrűváltásra került sor, bizony Blanka szemében is könnyek jelentek meg, de ezek a boldogság könnycseppjei voltak. Amikor pedig a csókhöz érkeztek, olyan piros lett zavarában, hogy aligha tudhatta, mi történik vele.

A perjel szép kerekded betűkkel bejegyezte a nagy eseményt az anyakönyvbe. Először a vőlegény nevét írt, latinul, ahogyan az dukált: Jak Tarjaniensis. aztán a menyasszony következett, majd a tanúk, Csák Máté és Szlávia. A legidősebb Tarjáni testvér, Mihály kicsit nehezményezte, hogy Jákó nem őt kérte tanúnak, aztán abbahagyta a morgoló-dást, mert így talán jobb lesz, hiszen hozzá képest Csák Máté, aki Szabolcs vezértől eredezteti magát, csak nagyobb úr, mint ő.

A ceremónia végén az orgona, amely addig csak halk hangulatkeltő aláfestésként jutott szerephez, hirtelen hangosabbra váltott. Az orgonista fráter mindent betöltő fúgával búcsúzott az ifjú pártól. A perjel a bejáratig kísérte őket. Amint Blanka és Jákó kiléptek az ajtón, megszólaltak a harangok, és a templomból kiszorult ünneplők hangos vivátozással köszöntötték az új házásokat.

Amint az illik, Blanka háttal állva az ünneplő tömegnek, feldobta a menyasszonyi csokrot a magasba. Az ifjú leányok ugrottak érte, de hogy, hogy nem, a csokrot egy tíz év körüli gyermekeleánynak sikerült elkapnia. Az ünneplő tömeg kissé csalódott volt, hiszen akkor évekig várni kell, mire újabb esküvőre kerül sor.

Előálltak az aranyos hintók, és az urak a Domonkos rendi fráterek kolostorába hajtottak. Az első hintón természetesen az ifjú pár ment. Nem mintha messze kellett volna menni. De az mégsem járja, hogy az uraknak gyalog kelljen megtenni azt az akár 5 percnyi sétát. Az ünnepi lakomára a fráterek refektóriumában került sor. A meghívottak listáját már jó előre összeállították. Csak annyi vendéget lehetett meghívni, amennyi befért a refektóriumba. Ez 100 embernél többet nem tudott befogadni. A korlátozás miatt, komoly diplomáciai manőverekhez kellett folyamodni, nehogy valamelyik uraság megsértődjön. A problémát az újdonsült sógorok, mármint Csák és Jákó úgy oldották meg, hogy a kint rekedtek közül, azokat, akik a királyválasztásban Csák Máté mellett állnak, meghívják nyári vendégeskedésre Trencsénbe, vagy Basglyaskőre, attól függően, hogy az illetőnek melyik volt közelebb. Ezzel sikerült elejét venni a sértődéseknek, sőt a várakba meginvitált urak úgy is érezhették, hogy ez a gesztus kedvezően megkülönbözteti őket azoktól, akiket csak a refektóriumba hívtak meg.

Az ünnepi lakoma asztalán változatos étkeket lehetett találni. A szárnyasok közül, volt ott sült vadgalamb, fűrj, fogoly, liba, kacsa, de még páva is. Meg lehetett kóstolni a rostos sült őzet, vadkant, házi malacot, meg a birkát is. Volt még halászlé, sült halszeletek, de még mandulatejben párolt osztriga is. Sőt a csemegék között asztalra kerültek a finomabbnál finomabb sajtok, a mézes dió, a mogyoró, és a különböző lepények. Közülük a szilvaslepény volt a legkelendőbb. A fráterek gondoskodtak arról is, hogy az étel jól csússzon. Aki akart, ihatott finom forrásvizet, magát kínáló vörösbort, mézsört, no meg mézzel érlelt szilvapálinkát. Kínáltak friss tej is. Meg kell mondani, hogy legkevesebben a forrásvízre tartottak igényt, de a tej is csak a hölgyek körében aratott sikert. Viszont azt az étvágygerjesztő mézes szilvapálinkát nagyon dicsérték az urak.

A lakoma fénypontja az ajándékozás volt. Elsőként az ajándék tortákat adták át. A legnagyobb tortát Csák Máté, meg Szlávia adta. Akkora nagyságú volt, mint egy kocsikerek. Ennél alig volt kisebb Blanka rokonainak tortája. A Tarjáni fiúk mindegyike hozott tortát. Így összesen hat torta volt az asztalon. Most következett a hagyományos ügyeségi csók. A hat tortát nagyság szerint egymásra rakták, hogy egy torta torony legyen belőle. Az új férjnek és az új asszonynak e fölött kellett megcsókolniuk egymást úgy, hogy a torony el ne dőljön. A próba jól sikerült. Csak a legfelső torta csúszott meg egy kicsit, az is csak azért, mert Blanka beleszédült a csókba.

- Boldogok lesznek! – mondta Szlávia.
- Addig nincs baj, amíg a torony áll – válaszolta kajánkodva Csák. Szlávia ebbe kissé belepirult.

Csák Máté emelkedett szólásra.

- Tisztelt ünneplő hölgyek és urak! Mielőtt még a hozományról szót ejtenénk, szeretnék gratulálni az ifjú párnak, és hogy ez a nap emlékezetes legyen a számukra, felajánlok nekik két falut, a hozzá tartozó földekkel és a benne élő jobbágyokkal együtt. Nekik adom továbbá, azt az ércbányát az egyik falu határában, amelyet még megboldogult Béla királyunk nyitattott meg, és azóta is, kedvező haszonnal működik. Teszem ezt egyrészt sógori, meg násznagyi minőségemben, másrészt azért, mert szépreményű Tarjáni Péter úr, Jákó édesapja nem érhetette meg ezt a napot, így apja helyett is apja szeretnék lenni.

Mondani sem kell, hogy ez a bejelentés megtette a hatását. Az urak hangos vivátozásban törtek ki. Amikor aztán valaki püsszegni kezdett, ráébredtek arra, hogy kolostorban vannak, ahol az Istent nem illik holmi vivátozással zavarni.

Blanka rokonai, akik közül itt volt az édesapja bátyja a nejével, kétszáz hold földet ajánlottak fel a fiataloknak.

- Induláshoz elég lesz – mondta Blanka nagybácsija – aztán majd meglátjuk.

Jákó köszönte szépen az ajándékokat. Kiváltképpen azért volt meghatódva, hogy ha anyóست és apóست nem is, de egy pótapát azt kapott.

- Én csak annyit tudok ígérni, hogy, szerény hajlékomban, Baglyaskő várában, szeretetben élek majd az én Blankámmal, ha ő is úgy akarja.

Blanka zavartan biccentett a fejében.

- Csókot, csókot – hangzott egyre hangosabban a biztatás.

És az is bekövetkezett.

Már csak egy ajándékozás volt hátra. Jákó a perjel elé állt, és egy díszes bőr zsákocskában tetemes súlyú körmöci aranyat nyújtott át neki. Köszönet képen azért – mondta – mert imájával meglágyította az Isten szívét, így a frigy az ő közbenjárása nélkül nem jöhetett volna létre Isten akaratából.

Két nap múlva Tarjáni Jákó és hitvese a kíséző csatlósokkal együtt útban volt Baglyaskő felé. Csák még utána szólt, amint elbúcsúztak:

- Aztán kedves sógor, elvárlak Trencsénbe is!

CSÁK MÁTÉ, ÉS A NAGYPOLITIKA

Csák Máténak igaza lett, amikor azt jósolta, hogy nagy veszedelem fenyegeti az országot. Mikor híre ment, hogy III. András király elköltözött a földi világból, komoly küzdelem indult el a magyar trónért. Egymással versengett a cseh Vencel, az osztrák Ottó és az anjou Caroberto, akit Magyarországon csak Károly Róbertnek hívtak. Az országon, mint már annyiszor, újra úrrá lett a káosz. A legkedvezőbb helyzetben Caroberto volt, aki már akkor felvonult Dalmáciába, amikor hírére vette, hogy a király ágyynak esett. És amikor meghalt, már Zágrábban volt. Csák a három aspiráns közül Carobertót tartotta a legesélyesebbnek. Ezért az Abák nemzetségéből való Amadé, Újlaki Ugrin, meg mások, köztük a Kacsicsok részvételével ligát alapított. Károly Róbertet a Szentatya is támogatta. Károly haddal vonult fel észak felé, és amint kitavaszkodott, Esztergomban, egy sebtében összetákolta koronával, Bicskei Gergely érsek által királlyá koronáztatta magát. Köztudott, hogy az ilyen koronázás Magyarhonban nem érvényes. Csak akkor lehet egy király igazán magyar király, ha István koronáját, a Szent Koronát teszi a fejére. De az sem mindegy, hogy ki koronázza meg. Erre csak az esztergomi érseknek volt joga. Csák Máté soha sem árulta el, hogy emiatt a fiasco miatt, vagy talán másért, de hirtelen átállt a Vencel pártiak közé, sőt ott vezető szerepet vitt. Egy azért kiszivárgott, hogy Szláviának nem kis szerepe volt a pálfordulásban.

II. Vencel az éppen uralkodó cseh király, II. Ottokárnak és IV. Béla magyar király unokájának, Kunigundának volt az unokája, így az Árpádok vére is csörgedezett az ereiben. Megköszönte szépen a magyar urak invitálását, és maga helyett a fiát az ifjú Vencelt ajánlotta. A cseh herceg Magyarországra jött, és felvéve a László nevet, 1301 augusztusában, annak is a 27. napján, János kalocsai érsek által, Székesfehérvárott a Szent Koronával, királlyá koronáztatta magát. De ez a koronázás sem volt elfogadható Magyarországon, mert nem a regula szerint történt, nem az esztergomi érsek tette a fejére a koronát. Csák Máté személyesen is részt vett a koronázáson. Hűségét a király azzal ismerte el, hogy örökjogon neki adományozott két felföldi vármegyét, Nyitrát és Trencsént, no meg a bajmóci várat.

Előállt az a furcsa helyzet, hogy az országnak két megkoronázott királya lett, de igazából egyik sem volt tényleges királyként hatalomra emelve. Továbbra sem a király, hanem sokkal inkább az egyes tartományokat uraló nagyurak rendelkeztek hatalommal.

Mikor aztán Vencel megunt és távozott Csehországba, Csáknak döntenie kellett, hogy a megmaradt két királyjelölt közül, melyik mellé álljon. Károly Róbertet választotta, és királyi parancsra megszállta a visegrádi várat, majd Zólyom vármegyét. Károly Róbertnek azonban még nem jött el az ideje, mert 1305-ben, két évre Ottó foglalhatta el a magyar trónt. Ottó 1261-ben született, mint Henrik bajor herceg és IV. Béla magyar király lányának, Erzsébetnek a fia. Így vérségileg közelebb állt az Árpádházhoz, mint Vencel vagy Károly Róbert. Ottónak azonban, meglehetősen dicstelenül, amit inkább nevezhetnénk menekülésnek, távoznia kellett Magyarországról.

Jákó mindig azt tette, amit a sógora. Amikor Vencel után Ottó lett a király, Csák Máté neki hódolt. Ugyanezt tette Jákó is. Amint Ottó is itt hagyta Magyarhont, nyilvánvaló volt, hogy Károly Róbert lesz a következő magyar koronás király, így – miként ezt Csák Máté tette, ő is az új király híve lett.

Az idő pedig futott, követhetetlenül. Baglyaskő vára gyermeksírától volt hangos. Jákónak három gyermeke született, két fiú és egy leány. A kislány pont akkor látta meg a napvilágot, amikor az Úr 1308. esztendejében Károly Róbert is sorra került, és végre elfoglalhatta a trónt. Ezzel elkezdődött a huzavona Csák és az új király között.

Létrejött a felföldi nagyurak szövetsége, akik Csák Mátét tartották uruknak, és dacolva a királlyal úgy viselkedtek a Felföldön, mintha az nem is lenne Magyarország része. Az urak nem félték a királytól, ellenkezőleg. Állandó hadsereget tartottak, saját pénzt verettek, adót szedtek a paraszttól, és pusztítottak raboltak, zsaroltak, és mindezt büntetlenül.

Csák Máté, ugyan látszólag támogatta az új királyt, ugyanakkor kínosan ügyelt arra, hogy ezt a hűséget nyíltan ne mutassa ki. A király által rendezett ünnepeken soha nem jelent meg személyesen, mindég csak küldöttekkel képviseltette magát. Így ténylegesen azt sem nyilvánította ki, hogy Károly Róbertet elismeri magyar királynak. A feszültség Csák és a király között egyre nagyobb lett, így maga a király volt kénytelen lépni. 1310-ben a fehér barátok pilisi kolostorában, Gentilis bíboros szentszéki követ közvetítésével, létre jött a béke. Csák Máté elfogadta Károly Róbertet magyar királynak, és egyben az ő törvényes urának, aki felé engedelmességgel tartozik. Ígéretet tett arra, hogy a jövőben tartózkodik minden olyan cselekedettől, ami viszályt jelentene a királlyal. A király a hűségesköt azzal jutalmazta, hogy tárnokmesteri címet adományozott neki. De az eskü ellenére, Csák Máté tovább folytatta támadásait.

Időközben, Tamás esztergomi érsek, Amadé nádor és Domokos mester sikeres tárgyalást folytatott Szegeden László vajdával. Ennek az lett az eredménye, hogy a vajda kiadja a Szent Koronát, melyet még Ottó menekített hozzá. Ezzel adott volt annak a lehetősége, hogy Károly Róbertet harmadszor is megkoronázzák, immár a Szent koronával, az esztergomi érsek által. A koronázásra 1310. augusztus 27-én került sor Székesfehérvárott.

Csák Máté ezen a koronázáson sem volt ott. Tarjáni Jákó viszont elment a nagy ünnepekre és részt vett az ezt követő országos gyűléseken is. Arra számított, hogy itt most találkozni fog a sógorával, és legalább alaposan végiggondolják a lehetőségeket. De Csák távol maradt. Jákó nem tehetett mást, úgy döntött, hogy ha már Székesfehérvárig eljött, akkor felkeresi Csákot Trencsénben. Most már sajnálta, hogy Blanka asszonyt és a gyerekeket Baglyaskőn hagyta, de beletörődött abba, hogy a nagy családi összejövetelt egy másik alkalomra kell halasztani.

MI LESZ A HATALOMMAL?

Csák Máté és Szlávia nagy örömmel fogadta Tarjáni Jákót Trencsénben. Jákó elámult a vár méretein. Ehhez képest Baglyaskő olyan kicsi, hogy említeni sem érdemes.

- Nem úgy van az, kedves öcsémuram – vigasztalta a sógor – egy vár nem a méretétől lesz hasznos, hanem attól, hogy hol van. Baglyaskőt nagyon jó helyre építettétek. Fontos hely az, hiszen mind a Zagyva völgye, mind az Ipoly völgye felé olyan, mint a kulcs a zárban. A zárat pedig csak az tudja kinyitni, akinek a kulcs a kezében van.
- Jól van, jól, örülök neki, hogy Baglyaskő is számít, még ha nem is sokat.
- És Blanka? Blanka hol van? Miért nem hoztad magaddal? – kapcsolódott be a beszélgetésbe Szlávia.
- Nem akarta Blankát fárasztani. Az a három gyerek éppen elég gond neki. Különösen a kis Blanka. Hiszen ő még pólyás.
- Szóval akkor Blankának kereszteltétek a kislányt. És a fiukat hogy hívják?
- A nagyobbikat Péternek, édesapám után, a kisebbik meg az én nevemet kapta. Őt Jáknak kereszteltük.

Eltartott még a beszélgetés, egészen az estebédig. Vacsora közben Jákó odasúgta Csáknak:

- Beszédem lenne véled bátyámuram. Komoly beszédem.

Csák tudta, hogy miről akar szót cserélni a sógor, de úgy tett, mintha nem is sejtene. A vacsora végeztével, amikor azt a pohár bort is megitták, ami az emésztéshez feltétlenül szükséges volt, Csák megszólalt.

- Csodaszép a kilátás az öregtorony legfelső emeletéről. Gyere sógor, gyönyörködjünk a naplementében!

Jákó örült az invitálásnak, mert nem olyan dolgot akart megvitatni, amit az asszonyfűlnek feltétlenül hallani kellene.

A kilátás valóban gyönyörű volt. A lemenő nap aranyhidat rajzolt a Vág vizére. A folyón halászcsónakok vártak a naplementére. Állítólag este könnyebb halászni. A halak már nem olyan virgoncak, mint a napsütésben, így ha besötétedik, maguktól beúsznak a hálóba. Ez persze nem volt igaz, de a halászok így mesélték.

Jákó, ha nehezen is, de csak előjött a farbával:

- Bátyámuram! Most, hogy már van koronás királyunk, mi legyen a teendő?
- Azt a pojácát te királynak nevezed? Azt a Carobertót?
- Muszáj, mert csak ő lett a király!
- Öcsémuram, láss is, ne csak nézz! Egyszerűen röhej, hogy ez az anjou utód semmit nem tud erről az országról. Nem tudja, hogy csak az lehet magyar király, akinek az esztergomi érsek a Szent Koronát teszi a fejére.
- De most már így történt, Fehérváron így esett a koronázás.
- Jó, jó, de előtte kétszer már próbálkozott, és mind a kétszer hibázott. Az ilyen embert én nem tudom tisztelni.
- De most végre minden hibátlan volt.
- Az igaz, de ha minden, amit tenni akar, csak harmadszori nekifutással sikerül, akkor jaj, ennek az országnak.
- Igazad van, de most mintha rendeződnének a dolgok.
- Úgy gondolod? Vannak a királynak katonái? Van királyi hadsereg? Van egyáltalán valami tekintélye?
- Most még nincs. De talán lesz.
- Jegyezd meg öcsémuram, manapság a dolgok aszerint dőlnek el, hogy kinek van több katonája. Az, hogy kinek van igaza, teljesen lényegtelen. Az erő a fontos.
- Igen. De ...
- Nincs de. Valami vagy fekete, vagy fehér. Vagy a király, vagy én.

- Én nem azt akartam mondani, hogy én nem tisztelem bátyámuramat. Nagyon is tisztelem. Hiszen eddig mindig azt tettem, amit Csák Máté.
- És megbántad?
- Dehogyan bántam. De most teljesen meg vagyok zavarodva. Amikor a koronázáson az urak sorban azt kérdezték tőlem, hogy hol van Csák Máté, nem tudtam mit válaszolni.
- Én tudom, hogy mit teszek. Sarokba szorítom még én ezt a királyt.
- Az úgy rendben is lenne, de én, mit tegyek?
- Mindég azt, amit mondok öcsém. Nekem tartozol hűséggel, már csak a családi kapcsolat miatt is.
- Az én hűségemben bátyámuram, nyugodtan megbízhatasz. De most az a kérdés, hogy mi legyen a királlyal.
- Vedd észre Jákó, hogy Csák Máté most kivár. Várom, hogy mit fog lépni a király. Nem kell félned, az erő az én oldalamon van. A családomat pedig minden körülmények között megvédem.
- Azt is hallottam bátyámuram – legalább is úgy mesélték -, hogy a király javait dúltad, az országos ünnepek előtti napokban.
- Az ... nem volt több egy kis leckéztetésnél. Kíváncsi voltam, mit tesz a király. Azt nem hallottad, hogy erre mit lépett a király?
- Azt nem.
- Nos, akkor tudd meg, hogy elküldte hozzám a bíborost, Gentilist aki ugyan atyaiag megintett a dúlás miatt, de általa a király nyájas üzenettel hívott magához.
- Igen? Akkor miért nem jöttél Fehérvárra?
- Azért mert ez a nyájasság vagy csapda, vagy egyszerűen a gyengeség jele. És ennek az utóbbinak van nagyobb esélye. Különben is utálok a Német-Újváriakat. Ők meg folytonosan ott lebzselnek a király körül. Ha tudná a király, hogy azok milyen kétszínűek, óvatosabb lenne. Ilyenkor a koronázás után, mindenki rohan a király elébe, fogadkozik, elmondja a hűségesküt, de miért is? Azért mert félti a bőrét, félti a birtokait, meg a pozícióit. A király kegyesen fogadja a hódolatot, az a sok bolond meg azt hiszi, hogy a király majd meg fogja őt védeni. Ugyan ...! Hogyan védje meg? Nincs ereje, nincs hadserege, egyedül csak a becsvágy hajtja, meg a remény, hogy minden sikerül.
- Ezt én értem bátyámuram. De egyszer csak el kell dőlnie, hogy ki az úr ebben az országban.
- Ebben igazad van, öcsém. De ma még a király, csak névlegesen az ország ura. A tényleges hatalmat viszont én képviselem, a hozzám hű urakkal együtt.

A beszélgetés még sokáig eltartott. Közben besötétedett és az urak gyertyafény mellett folytatták az eszmecserét.

Másnap híre jött, hogy a király megfosztotta Csák Mátét tárnokmesteri tisztjétől. Ez önmagában még nem is lett volna olyan nagy baj. A baj az volt, hogy helyette Német-Újvári Miklóst nevezte ki tárnokmesternek. Csák a hírre, éktelen haragra gerjedt. Még aznap haddal vonult a királyi birtokokra és Váctól a Tiszáig, mindent felprédált. Templomokat, kolostorokat rontott le, falvakat gyújtott fel, a megmaradt jobbágyokra meg büntető adókat rótt ki, és ezeket kegyetlenül be is hajtotta.

Jákó egy darabig a haddal vonult, aztán Hatvan tájékán elváltak útjaik. Nem örült annak, amit látott, de úgy gondolta, ez is a stratégia része. Biztos volt abban, hogy Csák Máté nem veszíthet.

A GYERMEKI KACAJ

Valaki hírül vihette, hogy Jákó hazafelé tart, mert Dugdel Barna kapitány tíz emberrel elébe ment. Pásztónál találkoztak.

- Csak nincs valami baj? – kérdezte Jákó ijedtem.
- Baj az nincsen, öröm annál inkább.
- Csak nem a gyerekek?
- De bizony. A kis Blanka akkorákat kacag, hogy öröm hallgatni. A fiúk állandóan játszanak vele. Blanka asszony meg csak boldogan nézi őket. Gyönyörködik a csemetékben.
- És Péter úrfi? Ő hogy halad a hadi tudományokban?
- Nagyon szépen jeleskedik. A lovaglás már jobban megy neki, mint a latin lecke. Azóta is, hogy kegyelmed elment, naponta gyakorolom vele a nyilazás tudományát. Most kezdtük el a mozgásban lévő lóról, a hátra felé nyilazást tanulni.
- És?
- Szépen csinálja. Ügyes az a gyerek.

Jákó lubickolt az apai büszkeségben. Így van ez jól, gondolta, ha a gyermek túltesz az apján.

- Jut eszembe, az a halmai Halmay Mihály, azóta sem jelentkezett? Tudja kelmed, arról a bolondról beszélek, aki még szegény apám idejében akarta átvenni a várat.
- Jaj, majd el felejtettem, uram. Nem az a Halmay Mihály járt itt, hanem annak a fia. No, ez sem kevésbé ütődött, mint az apja volt.
- Miért mondja kelmed, hogy volt? Meghalt?
- Alighanem, mert ez a szerencsétlen meg az apai örökségét akarta átvenni.
- Sokan jöttek?
- Ugyan, egyetlen csatlóssal érkezett.
- És mit tettek vele?
- Semmit. Be sem eresztettük. Bolonddal, csak bolond beszéddel lehet szót érteni. Ezért mondtuk neki, hogy nagyuram nincs itthon, mi meg parancs nélkül nem adhatjuk át a várat.
- Erre ő?
- Káromkodott, meg kell hagyni, elég cifrán, aztán elment.
- A fene egye meg, ez még képes lesz visszajönni.
- Ugyan, ha ilyen sűrűn jönnek, legfeljebb az unoka fog jelentkezni.

Jákónak tetszett, hogy a várnagy ilyen frappánsan elintézte a dolgot. Csak azt nem értette, honnan szedte a már megboldogult Halmay Mihály, hogy Baglyaskő az ő vára.

- Még ha rokon lenne ... - morfondírozott magában – de hála Istennek, nem az.

Blanka az alsó vár kapujában várta az urát, karján a kis Blanka. A gyermek akkor is kacagott, amikor az apja magához emelte a nyeregbe.

- Édesapám, édesapám – kiáltozott a két fiúgyermek. A kisebbik fel akart kéreszkedni Blanka mellé a nyeregbe.

Jákó gyengéden leadta a kislányt a nagyobbik fiúnak, aztán leugrott a nyeregből és magához ölelte Blankát.

- Hiányzott kedves uram, nagyon hiányzott – súgta Blanka a fülébe.

Gyalog sétáltak át az alsóváron. Blanka megállt egy nyírfánál, amit még az öreg Péter ültetett. A fa alatt egy hatalmas takaró borította gyeplet.

- Itt szoktunk játszózni Blankával, a félárnyékban. Nézze meg kegyelmed, hogy mit művel.

Azzal óvatosan letette a gyermeket a takaróra. A kis Blanka azonnal kúszni kezdett, méghozzá olyan gyorsan, hogy alig tudta a nagyobbik fiú elkapni, mielőtt leért volna a fűbe.

- Nem szabad! Értetted?

A kislány kacagott, és ismét megcélozta a pokróc szélét. Most az anyja állította meg. A gyermeknek annyira tetszett a játék, hogy újra kacagott.

- Nem érted, hogy nem szabad?

A gyermek szemében olyan öröm látszott, hogy Jákót azonnal levette a lábáról. Maga is beállt játszani.

- Apa, én is, én is. – kiáltotta a kis Jákó.

Az ő szemében a féltékenység látszott, de az ártatlan gyermeki féltékenység volt. Jákó repdesett az örömtől.

- A fene ott eszi a nagypolitikát, én itt érzem jól magam.
- Hogy van Szlávia? Hogy van Máté? – kérdezte Blanka.
- Csókjaikat küldik általam.
- És el is hozta kelmed? – kajánkodott az asszony.
- De el ám! Ha nem vigyázol, most azonnal át is adom.
- Csituljon kelmed, majd ha kettesben leszünk. - aztán még hozzátette mosolyogva: - Jó?

A KENYÉRTÖRÉS

Bár Gentilis bíboros mindent megtett, hátha a király és Csák Máté között mégis helyreáll a béke, fáradozása hiábavaló volt. Még olyan ígéret is elhangzott, hogy a király kijelenti, amit Csák Máté királyi engedély nélkül elfoglalt, vagy eltulajdonított, az az ő törvényes tulajdonának tekintendő, utódai is örökölni fogják. Csák Máté ezt az ajánlatot sem fogadta el, és végül már a bíboros leveleire sem válaszolt. Ugyanakkor Visegrád várából nap, mint nap portyákat indított Buda felé. Egyre nyilvánvalóbb lett, hogy a végső célja, Buda elfoglalása és a király foglyul ejtése.

Károly Róbert a fenyegetésre karddal válaszolt. Hűséges bárói támogatásával sereget gyűjtött, és ennek vezetését Debreczeni Dózsára bízta. A hadjárat mérsékelt sikerrel járt, de arra nem volt alkalmas, hogy Csák Máté katonai erejét megtörje. Csak olyan volt ez, mint egy szúnyogcsípés a darázsfészekben. Amikor Csák Máté, az Úr 1311. esztendejében, június havának 25. napján ostrom alá vette Budát, a király kénytelen volt meghátrálni, és székhelyét ideiglenesen, Temesvárra tette át.

Végül odáig fajultak a dolgok, hogy Gentilis bíboros az elkövetett gaztettekért és a király ellenes cselekedeteiért, 1311. július 6-án hivatalosan kiátkozta Csák Mátét az egyházból. A kiátkozás akkoriban nagy divat volt, hiszen Károly Róbert érdekében már történt egy ilyen. 1303-ban, alig nyolc évvel korábban, Károly Róbert, aki már átesett az első koronázáson, ostrom alá vette Budát, a pápa pedig kiátkozta a budaiakat, mert Vencel pártján álltak. Erre a budai papság úgy reagált, hogy kiátkozta a pápát.

A kiátkozás kapcsán Csáknak csak két lehetősége volt. Vagy behódol a királynak, vagy nyíltan szembefordul vele. Gentilis bíboros újra akcióba lépett. Személyesen is találkozott Csák Mátéval Kékesen. Ezen az emlékezetes találkozón Gentilis röviden ismertette a király feltételeit. Miszerint:

- 1.) Visszaadja az eltulajdonított egyházi javakat.
 - 2.) A kismemességet nem kényszeríti tovább arra, hogy rabló hadjárataiban részt vegyen.
 - 3.) Visszaszolgáltatja a koronajavaknak legalább egy részét.
- Ha ezt nagyuram megteszi -, tette hozzá Gentilis – a király garantálja, hogy háborítatlanul élhet tovább, mint az ország első zászlósura.

De Csák Mátéra ezek az ígérek már nem hatottak. Rácsapta az ajtót a bíborosra, és faképnél hagyta. Azóta, hogy hírül vette a kiközösítést, haragja nem akart szünni. A dühe legfőképpen az esztergomi érsek és a nyitrai püspök ellen irányult, mert ez a két magas rangú egyházi méltóság a kiközösítés tényét a híveknek kiprédikálta.

Elsőként a nyitrai püspököt leckéztette meg. Rávette a Kachuk nembéli Mihályfi Simont, hogy támadja meg Nyitrát és tegyen mindent földdel egyenlővé. Ez meg is történt. Mihályfi Simon a püspököt is elfogta, és miközben trágárul szidalmazta, tört rántott és le akarta szúrni. Csák Máté, aki nem vett részt Nyitra felprédálásában, akkor lépett színre, mégpedig úgy, mint a püspök megmentője. Csák célja az volt, hogy a püspököt eltántorítsa a király hűségéből. Ennek érdekében rettenetes dolgokat művelt. A jobbágyságot földönfutóvá tette, mindenüket elvette, de a püspök úgy látszott nem fog megtörni.

Hasonló sorsra jutott az esztergomi érsek is. Csák hada rázúdult az érseki birtokokra, mindent felprédáltak, a tehetősebb embereket megkínózták, hogy az utolsó fillérjüket is elvegyék tőlük. Berzence várát Csák ostrom alá vette, és végül lerontotta. Felgyújtotta Szerdahelyt, felprédálta Naszvadot, Gútát, Bajcsot, Gyarmatot, Keszit, és még sorolhat-

nánk azokat a falvakat, amelyek féktelen haragjának áldozatul estek. Már ott állt, a dolog, hogy Esztergomot is ostrom alá veszi, amikor végre a két egyházi méltóság beadta a derekát és mind János nyitrai püspök, mind Tamás esztergomi érsek hűségüket tett Csák Máténak. Ezzel azonban a dolgok nem rendeződtek, a sanyargatásoknak nem lett vége. A nyitrai püspök kénytelen volt elmenekülni Nyitráról, mert Csák teljesen ellehetetlenítette. Erre Csák még a püspökvárat is felgyújtotta, óriási károkat okozva.

Csák Máté, hogy a lakosságot a maga pártjára állítsa, az egyházi birtokok elüldözött jobbágyait soltészek által irányított lehotákba telepítette, biztosította számukra, hogy szabadon élhetnek, és még a püspöknek járó tizedet sem kell fizetniük. Nem csoda, hogy népszerűsége a jobbágyság körében, minden gaztette ellenére növekvőben volt.

Tarjáni Jákó a dúlásokról csak kósza híreket hallott. Csák Máténak a legkisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy ezekben a napokban azon törje a fejét, mikor menjen látogatóba, Baglyaskőre. Az érseki földekről elüldözött jobbágyok Nógrád vármegyében is megjelentek. Jákó készséggel befogadta őket. Ők meséltek aztán olyan történeteket, hogy Jákónak minden kedve elment a háborútól.

Blanka is aggódott, féltette Szláviát a nővérét. Nem értette, miért kell szembe fordulni a királlyal, különösen olyan nagy úrnak, mint Csák Máté. Azt biztosan tudta, hogy Csák nem akar király lenni. De akkor miért küzd a király ellen. Ez számára örök rejtély maradt. Azt azonban ő is látta, hogy a küzdelem a király és Csák között, most már életre-halálra folyik, és ebben a küzdelemben mindenképpen kell lenni győztesnek. Jákó szerint, Csák Mátét nem lehet megtörni. De Blanka nem volt olyan biztos ebben.

A KASSAI FIASKÓ

A Felföld keleti felének leghatalmasabb ura, Aba Amadé nádor úgy élt, Göncön, meg Vizsolyban, mint egy király. Udvartartása volt, főemberei voltak. Audienciákat tartott, hol a faluban, hol meg a Gönc fölé magasodó Amadévárban. Hatalmát meghatározta a törhetetlen királyhűsége. Harcolt Kun László király oldalán a morvamezei csatában, ahol Habsburg Rudolffal szövetségben hatalmas győzelmet arattak II. Ottokár cseh király ellen, aki maga is halálát lelta a csataterén. Amadé úr sok éven át küzdött a kunok ellen, jutalmul nyerve ezzel Ung vármegyét. Volt országbíró és hat alkalommal nádori tisztséget is betöltött. A végsőig kitartott az utolsó árpádházi sarj, András király mellett. Mikor aztán elkezdődött a károm trónkövetelő, Vencel, Ottó és az anjou Caroberto vetélkedője, ő egyiket sem támogatta, hanem bezárkózott birtokaira és a Felföld keleti felét királyként kormányozta. az Úr 1304. esztendejében aztán Károly Róbert mellé állt, és hűséges maradt hozzá haláláig.

Aba Amadé, becsvágyó ember hírében állt. Valójában már mindene meg volt, mégis azon járatta az eszét, hogyan tudná a szülővárosát, a gyönyörű királyi várost, Kassát is birtokolni. A kassai szász polgárok hamar felismerték ezt a szándékát, de nyíltan semmit sem tehettek. A nagyúr szeretett volna részt kapni abból a haszonból, ami a szorgos kassai polgárok munkájából származott. Ezt legegyszerűbben úgy tudta volna elérni, ha maguk a kassai polgárok kérik fel, legyen a védelmezőjük. De erre a városi magisztrátus nem volt hajlandó, mert nem akartak osztozni a hasznon. Erre Amadé úr, hol a kassai hetivásárra igyekvő kereskedőknek állta útját, hol meg vám megfizetésére kötelezte a kassai kereskedőket. Előfordult az is, hogy holmi ismeretlen kalandorok csak fizetség ellenében engedték meg a polgároknak használni a város körüli erdőket, holott ezek királyi erdők voltak. No de itt Aba Amadé volt a király. A nagyúr emberei beszivárogtak a városba, és a csapszékekben, az utcán, de leggyakrabban a piacon Amadé úr jóságáról beszéltek. Így aztán már a polgárok körében is szárnyra kapott a mondás: De másként mennének itt a dolgok, ha Amadé úr oltalmazná a várost.

A polgárok közötti egyenetlenségek és szembenállás megszüntetése végett, nem tudván, hogy mindezt maga Aba Amadé úr szította, a király őt nevezte ki békebírónak. Először úgy tűnt, hogy a nagyúr sikerrel járt, de ez csak átmeneti volt. Az ellenségeskedés kiújult. Erre a király két magas rangú főpapot küldött a béke helyreállítására. Amadé nádor az egyik párt mellett állt, míg fiai a vele szemben álló pártot támogatták. A nádor a békéltető tárgyaláson vehemensen szidalmazta a fiait. Korholta őket, mert ellene mennek a törvénynek és a király akarátának. A hangzavar óriási volt. Végül a két párt tagjai egymásnak estek, és a dulakodásban valaki leszúrta a nádort. Két fiát, Jánost és Dávidot elfogták. De ugyanúgy lefogtak más nemes urakat és asszonyokat is. A tömeg pedig a lefogottak házait kirabolta. Mindez az Úr 1311. évének szeptemberében történt.

Azt, hogy ki szúrta le a nádort, nem sikerült kideríteni. De nyugodtan kimondhatjuk, hogy a kassai polgárok nem is törekedtek arra, hogy ez kiderüljön. Ugyanakkor elkezdtek terjeszteni, hogy a nádor halála sajnálatos véletlen volt. Lelkük rajta.

Károly Róbert azonnal felismerte a lehetőséget. Bár hozzá hű főúr halt meg, mégis látnia kellett, hogy a Felföld keleti felén már nincs meg a király. Aba Amadénak hat fia és egy lánya született. Közülük azonban csak ketten, János és Dávid keveredtek be az országos politikába. A két fiú, apjuk halálát a király ármánykodásának tartotta, és azonnal szembe fordultak Károly Róberttel. Hadat gyűjtöttek azzal a céllal, hogy megtámadják Kassa városát. Ebben az sem zavarta őket, hogy pár nappal a haláleset után, már október 3-án, Tamás esztergomi érsek és István veszprémi püspök közbenjárásával létrejött egy egység az Amadé fiúk és a város között.

- Apánk halálát meg kell bosszulnunk! – mondogatták egymásnak – addig nem nyugodhat békében, amíg vérrel le nem mostuk a gyalázatot.

Az egyesség pedig nagyon kemény volt. az Amadé fiúk nem is gondolták végig mit veszítenek azzal, hogy aláírják a kontraktust. Abban ugyanis a következők voltak:

- 1.) Az Amadé család kötelezi magát arra, hogy Aba Amadé haláláért, meg az akkor elfogott nemes urak káraiért, sem a bíróságon, sem azon kívül elégtételt nem vesz.
- 2.) Az Amadé család soha többé nem kéri a királytól, hogy szolgálataiért cserébe bocsássa rendelkezésük alá Kassa városát.
- 3.) Kötelezik továbbá magukat arra, hogy a kassai polgárságnak a királyi erdők használatára vonatkozó jogát nem korlátozzák.
- 4.) Ugyanígy kiadják a kezükből a szepesi, gölnici és kassai harmincadot, adót és vámot, lebontják a törvénytelenül felállított vámsorompókat, és nem zavarják a kassai vásárokat. Ellenkezőleg, ezeket támogatják.
- 5.) Visszaadják a királynak Zemplén és Újvár vármegyéket.
- 6.) A nemességet nem akadályozzák abban, hogy a vármegye ispánja előtt keresse igazát, továbbá abban, hogy annak szolgáljon, akinek csak akar.
- 7.) Visszaadják a királynak Lubló és Munkács várát, és kötelezik magukat arra, hogy új várat királyi engedély nélkül nem építenek.
- 8.) Mindezekén túl, az Amadék kötelesek örök hűséget esküdni a királynak.
- 9.) Arra vonatkozóan pedig, hogy az Amadék betartják a kontraktust, negyven kezes kötelesek állítani.
- 10.) Amennyiben az Amadék mégsem tartják be az egyességet, a kezesek, akiknek egy éven át Kassán kell tartózkodni, otthagyják az Amadék pártját, és megmaradnak a király hűségén. Ellenkező esetben hűtlenség vádjával illetnek, mely alól csak a pápa mentheti fel őket.

A kontraktus szigorú feltételeiből is látni lehetett, hogy valami lóg a levegőben, valaminek történnie kell. Itt már nem egyszerűen az Amadék és Kassa városa közötti konfliktusról volt szó. Ez az ügy országos méretűvé terebélyesedett. Valami olyasminek kellett történnie, amely végleg eldönti, hogy király lesz-e ténylegesen is Károly Róbertből.

Csák Máté már a gyilkosság utáni második napon hírül vette, hogy Aba Amadét valaki orvul eltette az útból. Először arra gondolt, hogy most aztán eljött az ő ideje. De amikor lenyugodott, már másképpen látta a világot. Csak nem ő fog az Amadékhoz rohanni és segítséget ajánlani. Eljönnek ők maguktól is. Kicsit türelmesnek kell lennie. És a dolog bekövetkezett.

A KÖVETSÉG

Az 1312. esztendő tavasza volt. A két Amadé testvér úgy száguldott át a Felföldön, kelettől nyugatig, mint a szélvész. Ha valaki meg merte állítani őket, kimondták a varázsszót: követség terencsényi Csák Máté nagyúrhoz. Az út azonnal szabaddá vált. A kíséret úgy száz emberből állt. Szekerek nem voltak a menetben. Sietős volt az útjuk.

Az érkezőket először az öregtoronyból látták meg, aztán, amikor már közelebb értek, a délkeleti előretolt bástyáról is látni lehetett őket. A csapat élén az Amadék harci zászlóját lobogtatta a szél. A Nap éppen lemenőben volt, így az érkezők szemből kapták a fényét.

Mikor Csák Máté meghallgatta a várkapitány jelentését, elmosolyodott.

- Csak érdemes volt várni! – morogta a foga között.
- Mit parancsolt nagyuram?
- Semmi, semmi, csak elgondolkodtam. Fogadjátok őket tisztességgel. A kísérő katonák az alsó várba jöhetnek be, a középsőbe nem. Szállásoljátok el őket.
- Igenis, uram! És a követség?
- A követséget magad kíséred fel hozzám.

Pár perc múlva már léptek zaját lehetett hallani a folyosó felől. Kopogtak, majd négy ember lépett be a szobába. A két Amadé fiú és egy-egy kísérő.

Csák Máté, aki erre az alkalomra a legszebb, sujtásos mentéjét vette fel, megölelte a két Amadé ifjút, Jánost és Dávidot.

- A másik két úrban, kit tisztelhetek – kérdezte.
- Ő itt Mogyoródy uram, Amadévár kapitánya, ő meg Beregi János uram, aki Aba-újvár várát vezényli.

Csák biccentett az urak felé.

- Hallottam a szomorú hírt, fiaim. Fogadjátok őszinte részvéteimet.

Az ifjak megköszönték az együttérzést.

- Milyen volt atyátok temetése?
- Olyan felemás. A király sem képviseltette magát. Nagyuramat is hiába vártuk.
- Sejtettem, de úgy döntöttem, jobb, ha itt ülök Trencsénben és várom, hogy mi történik. Mert azt, gondolom, ti is érzitek, nagy dolgok vannak készülőben. A kegyeletemet még később is leróhatom atyátok sírjánál. Biztosan nem fog megharagudni érte – tette hozzá mosolyogva. – de mi járatban vagytok?
- Azért jöttünk hozzád nagyuram, mert tanácsodat szeretnénk kérni. És miután már jól ismerjük gondolatmenetedet, biztosak vagyunk abban, hogy eligazítasz minket.
- Helyesen tettétek. De miben segíthetnék nektek?
- Nagyuram, ha atyánk élne, Csák Máté és Aba Amadé egymással összefogva a világot meg tudná hódítani.

Csák mosolygott. Intett a fejével, hogy folytassák. János vitte a szót:

- Biztosan tudjuk, hogy atyánkat a király ölette meg. Ezzel megszegte azt az egyességet, amelyet az Úr 1304. esztendejében kötöttek egymással.
- Ez bizony így van – jegyezte meg Csák.
- Így van, és mi nem tehetünk mást, mint szembefordulunk vele. Egyben leszámolunk az álnok kassai polgárokkal is. Győzzön a jobbik! Az Isten mellettünk áll.
- Azért nem kell elhamarkodni a dolgot. Csak ki kellene fürkészni a király szándékát.
- Ez már megtörtént nagyuram! Biztos forrásból tudjuk, hogy a király már gyűjti a hadat. Olyan vitéz nemeseket nyert meg, mint a Gyürkyek, Széchenyiek,

Drugethek, de ott találgató mellette Debreczeni Dózsa, Becsei Imre, Széchy Dezső, és Nekcsey Sándor is.

- Nocsak, Nekcsey az Abák nemzetségéből való.
- Valóban, de őt nem lehet eltántorítani Károly Róbert mellől.
- Hát, szó, ami szó, szép lista, de ez még mindég nem elég indok arra, hogy támadjatok.
- Támadni, mi nem akarunk. De készen állunk és várunk a kedvező alkalomra.
- Helyes, ezt így kell tenni. De mit kívántok tőlem? Mert biztos vagyok benne, hogy nem ok nélkül kerestetek meg.

Az ifjak zavartan néztek.

- No, ki vele!
- Arra gondoltuk nagyuram, hogy azt a szövetséget, amelyet Csák Máté és Aba Amadé ilyen vészterhes időben biztosan megkötött volna egymással, nagyuram, talán velünk is megköti. Jól gondoltuk?

Csák nem válaszolt azonnal. Sétált fel- és alá a szobában, és erősen gondolkodott.

- És miről szólna az az egyesség? – kérdezte.
- Csak arról, hogy hadainkat egyesítjük, és Károly Róbertet földig alázzuk.
- És nekem ebből mi hasznom lenne?
- Ha győzünk, mert biztosan győzünk, Sáros vármegyében is Csák Máté lesz az úr.

Csák ismét elkezdte a fel-alá sétálást. Kezét hátrattette, fejét lehajtotta és csak járt az asztal és az ablak között, mintha ez lenne az egyetlen dolga. Már kezdett a séta idegesítővé válni, amikor kinyitotta az ajtót, és kiszólt:

- Hívjátok a deákat!

Az Amadé fiúk összenéztek.

- No, írjad fiam - szólt rá Csák, az azóta megérkezett deákra – az legyen a címe, hogy: „PAKTUM”, alája meg írd a következőt: „amely kötöttett Trencsén várában, az Úrnak 1312. esztendejében, április havának 2. napján, Csák Máté, Amadé János és Amadé Dávid urak között.” Megvan?
- Igen uram!
- Akkor folytassuk! „Az urak megállapodnak abban, hogy Kassa városát egyesített haddal büntetik meg, Aba Amadé nádor úr meggyilkoltatása miatt.”

Dávid közbeszólt:

- Mi a király ellen akarunk menni.
- Ejnye, fiam -, intette le Csák – mi Kassán bosszuljuk meg atyád halálát. Ha meg a király ott lesz, és a városnak fogja pártját, arról mi nem tehetünk.
- Van mit tanulni nagyuramtól – helyeselt János.
- No, akkor folytathatjuk?
- Igen.
- Akkor írd fiam: „Ezért Csák Máté úr vállalja, hogy 2000 embert rendel az Amadé urak parancsnoklása alá, köztük 1700 cseh zsoldost. Ez utóbbiak zsoldjáról jelen paktum aláírása után Amadé János és Amadé Dávid urak kötelesek gondoskodni. A maradék 300 ember nemesi felkelő, akik saját jó szántukból és saját költséjükre mennek hadba. Számukra az Amadé uraságok kötelesek a szabad rablás lehetőségét biztosítani. Kassa városának megbüntetése után, de mindenképpen mától számított egy esztendőn belül, az Amadé urak a kölcsönadott katonákat szabadon elbocsátják azzal, hogy visszatérhetnek urukhoz, Trencsén várába. Ellenzolgáltatásul, az Amadé urak biztosítják, hogy Sáros vármegye teljes területe, a rajta élő lakossággal és javakkal együtt, Csák Máté úr hatalma alá kerüljön. Amennyiben az Amadé urak időközben a paktum ellen cselekszenek, vagy annak egyes részleteit nem úgy hajtják végre, ahogyan itt írva vagyon, kötelezik magukat kártérítésre, nevezetesen Ung vármegye átadására Csák Máté úrnak. Kelt, mint fent, 1312. április havának 2. napján.” Urak, megfelel a szöveg? – fordult Csák az ifjakhoz.
- Igen nagyuram. Nincs más hátra, mint az, hogy aláírjuk.

- Még nem, előbb a deák csinál róla egy másolatot. Aztán az egyik nálam lesz, a másik meg nálatok.

Csák ismét kiszólt az ajtón:

- Hozzatok bort, meg kupákat hozzá! Meg kell innunk az áldomást – mondta mosolyogva.

Mikor a harmadik kupát ürítették ki, a deák hozta a paktumot, két példányban. Az urak aláírták.

- Mikor akartok haza indulni? – kérdezte Csák – no, nem azért mert terhemre lennétek.
- Ha lehet, nagyuram, akkor holnap reggel.
- Rendben, akkor az a kétezer ember már mehet veletek.

Másnap reggel, 1312. április 3-án elindult a sereg.

- Aztán én sem leszek tétlen – búcsúzott Csák Máté – én is ott leszek a közelben, hátha szükségetek lesz rám.

BAGLYASÓ VÁRA FELKÉSZÜL A KIRÁLYI HAD FOGADÁSÁRA

Tarjáni Jákó is észrevette, hogy abból a nagy csendből, ami a Felföldön kialakult, bizony valami komoly dolog is kiszülhet. Arról nem kapott hírt, hogy Csák Máté és az Amadé fiúk között létrejött a paktum, de arról igen, hogy egy komoly had vonul kelet felé. Tudott a kassai fiaskóról, meg arról is, hogy a király a kassaiak pártján áll.

Két nappal az után, hogy az Amadé fiúk visszaindultak Amadévárba, Csák Máté hírnököt küldött Baglyaskőre. A hírnök levelet hozott. Jákó elkomorult, amint olvasta.

- Tudd meg öcsémuram - , írta - hogy a király a kassaiak pártján áll és hamarosan haddal indul Kassa felé.

Jákó még el sem kezdte olvasni a következő mondatot, máris tudta miről fog szólni.

- Baglyaskő vára pedig pontosan az útjába esik.

Aztán intelmek, meg tanácsok következtek. Köztük a legfontosabb az volt, hogy:

- Gyűjts sereget, készítsd fel a várat az ostromra, de bármit ígér a király, a várat fel ne add.

Hogy valami biztató is legyen az üzenetben, Csák még odaírta:

- Pár napon belül magam is haddal indulok keletnek.

A levél végén családi dolgok következtek. Csák Máté kérte, hogy küldje el Blankát a gyermekekkel Trencsénbe. Ott mégis nagyobb biztonságban lennének, mint a király útjában. Blanka azonban nem akart menni. De a gyerekek menekítéséhez örömmel hozzájárult. Így aztán másnap indult vissza a hírnök Trencsénbe, a három gyermekkel. Jákó tíz embert adott melléjük kíséretnek.

Tarjáni Jákó hírnökei járták Nógrád vármegye északi részének falvait, meg tovább Gömör vidékét is, és kihirdették az úr üzenetét: aki katonának áll Ják úr seregébe, annak adóját ebben az esztendőben, meg a következőben is a nagyúr elengedi. Tódult a nép Baglyaskő felé. A tót falvak fiatal legényei csapatostól jöttek, nótaszóval, mintha bálba mennének. Az alsó vár kapuján átlépve, először regisztrálták őket, aztán máris elkezdődött a kiképzés. Legalább ötszáz ember gyűlt ott össze, alig fértek egymástól. Volt, aki a lovát is hozta. Ezeket külön csapatba osztották, és másnap reggeltől már rendszeres portyákra kellett menniük. A kovácsok szünet nélkül készítették a kardokat, meg a lánczsákat. A vár előtti réten íjászatra oktatták a falusi legényeket. Nagy volt a hangzavar. Az újonnan jöttek nehezen találták a helyüket. A dolgok két-három nap alatt persze, rendeződtek.

Jákó örült, hogy az alsó vár falain, egyre több embert látni a gyilokjárón. A varudvaron tartott vívóleckéknek is meg volt az eredménye. Jákó bizakodott. Ennyi ember, már egy komoly hadnak is képes ellent állni, ha a király ostromra vetemedne. Fűrészzei egészen a gödöllői dombokig elmerészkedtek, de hadi mozgásról nem adtak hírt. Jákó már kezdett abban bízni, hogy ha jön is a király, nem a Zagyva völgyén vonul majd felfelé, hanem tovább megy a hegyek lábánál és Diósgyőr után tér fel északra. Ez az út még a had számára is kedvezőbb lett volna, de nincs az az ember, aki beelát a király fejébe.

Jákó értesítette Salgót, Somoskőt, Zagyvafőt, meg északabbra Füleket is az esetleges hadi vonulásról. Aztán az egyik napon, fűrészzei egy portyán elkaptak egy katona formájú embert, még Gödöllő előtt, Domonyvölgynél. Vitték is azonnal Tarjáni Ják úr elé. A várkapitány vezette be a nagyúr szobájába.

- Ki ez az ember – kérdezte Jákó.
- Nem hajlandó megmondani, uram. Pedig megpróbáltuk jobb belátásra bírni, de hiába. Makacskodik, és azt mondja, hogy csak nagyuramnak hajlandó elmondani, amit tud.
- Ki vagy? – nézett az idegenre Jákó.

- Nagyuram! Nem lehetne, hogy ez itt – és a várkapitány felé mutatott - ne hallja, amit mondok?

Jákó intett. Kettesben maradtak.

- Na?
- Uram, Korompai László vagyok, nemes ember, Csák Máté nagyúr küldötte.
- Miért nem mondtad mindjárt a fürkészeimnek?
- A nagyúr megtiltotta. Úgy rendelte, hogy az üzenetet, csak Tarjáni Ják úrnak mondhatom el.
- És ezt én el is higgyem?
- Nagyuram! Mindjárt kiderül, hogy igazat mondok. Csák Máté, az én hatalmas uram, azt üzeni kegyelmednek, hogy a gyermekek sértetlenül megérkeztek Trencsénbe, és csókjaikat küldik. Íme, a bizonyosság!

Azzal egy gyűrűt vett elő a zekéje belső zsebéből és Jákó kezébe adta. Pecsétgyűrű volt, közepes méretű zöldes színű jade kővel, rajta a Csák nemzetség címere. Alul, a ferdén álló pajzs, egy ágaskodó oroszlánnal, a pajzson egy lovagi sisakkal, azon meg egy másik oroszlánnal.

Jákó megnyugodott.

- Mást nem üzent az én bátyámuram?
- De igen. Azt üzeni, hogy április 20-án a királyi sereg elindul Kassa felé. Készülni kell a fogadásukra.
- Ez már megtörtént. Maradsz a várban, vagy máshová is menned kell?
- Ha lehet, maradnék.

Jákó kinyitott az ajtót. Mögötte ott várt a várkapitány.

- Vidd Csák Máté úr hírnökét, bánj vele úgy, mint nemes emberrel illik. Nálunk maradj.
- Igenis, uram! – Miért nem mondta kegyelmed, hogy Csák Máté nagyúr küldötte? – kérdezte a kapitány az idegent.
- Mondtam volna, ha tehettem volna, de az én nagyuram megtiltotta.
- Csak azért mert akkor nem vertük volna meg. Bocsánat.
- Semmiség.
- De azért én bánom, hogy azt a nagy pofont lekevertem.
- Rá se ránts on kapitány uram. Azt tette, ami a kötelessége volt.

Jákó újra parancsokat osztogatott. Hosszan elnyúló ostromra felkészülve egy marhacsordát hajtattott fel az alsó várba, és elrendelte, hogy amíg az ellenségnek nincs nyoma, ezeket naponta ki kell hajtani legelőre a vár elé. Néhány disznót is felhozott az előre elkészített ólakba. Gondoskodott arról, hogy az állatok számára is legyen élelem, de főként arról, hogy a lovak ne szenvedjenek hiányt semmiben. Elrendelte azt is, hogy a lovakat minden nap meg kell futtatni, lehetőleg a váron kívül. A ciszterna is tele volt vízzel. Még a patakából is hordatott bele.

Jákó lelkiileg is felkészült. Az eszébe sem jutott, hogy ő még komoly harcot nem élt át. Várostromról meg csak az öregek meséiben hallott. Ennek ellenére tele volt tervekkel. Végiggondolta, mit fog tenni akkor, ha az ellenség már benn van az alsóvárban és a felső várat veszi ostrom alá. Csak az aggasztotta, hogy Blanka nem ment el Trencsénbe. Ott mégis jobb helye lenne.

Jákót látszólag, valami nagy, nagy nyugalom szállta meg. Ez azonban csak a felületen szemlélő számára volt nyugalom, ezt csak úgy magára erőltette. Belül tele volt kételyekkel, bizonytalansággal, de ugyanakkor tenni akarással is.

Alkonyodott, amikor kinézett az Öreg Péter torony ablakán, és csak úgy magának, megjegyezte: no, akkor már jöhet a király.

Ahogy leszállt az este, a tábortűz mellett felcsendült a leánycsúfolódó nóta:

Nincs szebb ólat a kecskéénél,
Á tarjóni menyecskénél
Retkes lóbót a patakban mosi
Hideg a víz oszt kikapdosi.

A versszak végén férfiröhögés indult és nem is akart megállni addig, amíg el nem kezdtek újra:

Nincs szebb ólat a kecskéénél ...

A nótázás úgy éjfélig eltartott, akkor a várnagy takarodót rendelt.

A KÖVETEK

A királyi had pedig jött. Április 20-án valóban elindult Budáról a sereg, és két nappal később már jelezték a tornyokra kiállított őrszemek, hogy csapatok tartanak Baglyaskő felé. Hogy miért nem Csák Máté ellen indult a király, azt nem lehetett tudni. Lehet, hogy tartott Csáktól? De az is lehet, hogy ez egy csel volt, annak érdekében, hogy Csák Mátét kimozdítsa Trencsén várából.

A had lassan körülfolyta a várat. Tisztes távolságban táboroztak le, ügyelve rá, hogy nyílvessző sem tehessen kárt bennük. Tarjánt is előzőnlőtték, meg az apró, néhány házból álló Baglyas falut is, a vár lábánál. Még az erdőt is kiirtották egy részen. Csak akkor derült ki, hogy mi volt az irtás célja, amikor felállították Debreczeni Dózsa sátrát arra a kis halomra, amelyet addig az erdő fái eltakartak. Egy napig semmi sem történt. A királyi sereg úgy viselkedett, mintha csak kirándulni jött volna. Egy napra rá, amikor a Nap már elérte az Öreg Péter torony tetején a gombot, két katona közeledett az alsó vár kapujához. Kezükben fehér zászlót lobogtatott a szél. Csak amikor közelebb értek, akkor lehetett észrevenni, hogy a fehér zászló, jobb alsó sarkában, kicsiben ugyan, de rajta van a király címere. A címerpajzs bal oldalát árpádsávok díszítették, a jobboldalon pedig a teljes mezőt anjou liliomok töltötték ki. A pajzs fölött egy koronás sisak látszott.

- Nyissatok kaput a király követének! – kiáltotta a zászlót tartó katona.

Tarjáni Jákó, ha nem is olyan formában, mint Csák Máté, de hűséges volt a királyhoz, így erősen gondolkodott azon, mit tegyen, ha a király küldöttei felszólítják a vár átadására. Gondolkodóban volt, mert a sógora meg azt üzenté, hogy semmi körülmények között fel ne adja a várat. Meg azt is üzenté, hogy haddal elindul keletnek. Így azután, amikor a követeket elébe vezették, már tudta mit tegyen. Kedvesen fogadta az urakat, akikről azonnal kiderült, hogy nemes emberek, helyel, meg itókéval kínálta őket.

- Mi járatban vagytok nemes uraim? – kérdezte.

- Hoztuk volna király urunk levelét – ezzel egyikük átnyújtott egy papírtekercset Jákónak.

Jákó nagy óvatossággal, kitekerte, és olvasni kezdte a szöveget.

- Nemes hívem, Tarjáni Ják uram, a Kacsicsok nemzetségéből, felszólítalak királyi szóval, hogy fegyvereseiddel csatlakozz hozzánk. Kassa városát nagy sérelem érte. Oda igyekszünk, hogy rendet tegyünk és visszaállítsuk a korábbi békés állapotokat.

Jákó, miközben olvasott, gyönyörködött azokban a gyönyörű betűkben, amelyekkel a levelet írták. Az ő kézirása nem érte el a művészi szintet, de vágyakozott arra, hogy egyszer ő is olyan szépen formálja a betűket, miként azt a királyi kancellárián teszik. Olvasta tovább:

- Békével add hatalmunk alá Baglyaskő várát, amelyet, ha a hadjáratnak vége lesz, újra birtokodba vehetsz. Ha ezt vonakodnál megtenni, vagy egyenesen megtagadod, a királyi kegy védelmét tovább nem élvezheted. Akkor a várat ostrom alá vesszük, és úgy bánunk el veled, miként a lázadó Amadékkal fogunk.

Ilyen levélre kétféle képen lehetett reagálni. Vagy elzavarja a követeket, és akkor hamarosan elkezdik az ostromlétrákat hozzátámasztani az alsó vár falaihoz, vagy nyájasan bánik velük. Jákó ezt a megoldást választotta.

- Nem olyan sietős a dolog, uraim, innen már csak egy ugrás Kassa városa. Magam is örülnék annak, hogy végre rend lenne, és az Amadék, meg a kassai polgárok megbékülnének egymással.

- Így lenne jó nagyuram. Jól látja nagyságod. De most sajnos nem a latolgatásoknak van itt az ideje. A király Tarjáni Ják úr válaszát várja.

- A király is jött a haddal?

- Ő nem, de Debreczeni Dózsa úr az ő nevében érkezett.

- És később sem jön?

- Azt nem lehet tudni, nagyuram. De ez most nem is fontos.

Csend ülte meg a szobát, a várakozás csendje. Jákó fejében gondolatok cikáztak. Az egyik követ megszólalt:

- Akkor, mi a válasza nagyuramnak?
- Nagyon kérem az urakat, ne sűrgessenek. A döntést a feleségemmel is meg kell beszélnem. Miként, gondolom, tudják, a nagyasszony Csák Máté nagyuram hitvesének testvére, és így engem is rokoni szálak kötnek a Csák házhoz. Nem tehetek a sógorom ellenében sem, de király urunkkal sem szeretnék szemben állni.
- Megértjük nagyuram, de minket meg tényleg sűrget az idő. Nekünk választ kell vinnünk, legyen az igen, vagy akár nem.
- Jó. Mondjátok meg Debreczeni Dózsa úrnak, akit én személy szerint nagyon tisztelek, hogy adjon nekem még két nap haladékot a döntéshez. Két nap múlva ugyanebben az órában megadom a választ.

A követeknek nem nagyon tetszett a dolog, de nem tehettek mást, vitték vissza Tarjáni Ják úr üzenetét.

Jákó pedig azon morfondírozott, hogyan tudná Csák Mátét értesíteni.

- Időt kell nyerni, időt kell nyerni – morfondírozott magában – de hogyan?

Végül Blanka tanácsát fogadta meg. Megpróbál hírnököt meneszteni Csák Mátéhoz. A várnagy egy gyereket hozott elébe. Úgy tizenkét – tizenhárom esztendősnak látszott.

- Mit akar kelmed ezzel a gyerekkel? – kérdezte megrökönyödve.
- Ő lesz a hírnök!
- Egy gyerek?
- Nagyuram ez a gyermek már csak a termete miatt látszik gyermeknek. Több esze van ennek, mint kettőnknek egybevéve. Már bocsánat uram, de nem úgy értette.
- Jó, jó, ne szabadkozzon kelmed. Inkább azt mondja meg, hogy fog ez a gyerek kijutni a várból.
- Az alagúton keresztül.
- Milyen alagúton?
- Hát azon, amelyik a ciszternából megy az Idegér felé.
- Az lenne az, amelyiken a ciszternából le lehet vezetni a fölös vizet?
- Igen, az.
- Azon még nem jártam. Járható?
- Igen uram, a kölyök jól ismeri.

Jákó elgondolkodott. Van-e egyáltalán értelme segítséget hívni? Ki tudnak-e addig tartani? Csák Máté meghallja-e a segélykérő szót? Aztán odafordult a gyerekekhez:

- Fiam, írott üzenetet nem viszel. De amint Csák Máté nagyúr elé jutsz, megmondod neki, hogy Baglyaskőt körülzárták és ostromolja a király hada, és már fogytán az ereje. Bizonyosságul pedig, hogy a nagyúr lássa, igazat beszélsz, átadsz neki egy gyűrűt.

Azzal odament az almáriumhoz, és az egyik fiókból elővette azt a jade köves gyűrűt, amit még Csák Máté küldött neki, Korompai László által.

- Indítsd el a fiút, most azonnal – parancsolta a várnagynak – majd gyere vissza.

Mikor a várnagy visszajött, Jákó intézkedett.

- Ha azon az alagúton ki lehet menni, akkor azon be is lehet jönni. Azonnal torlaszoljátok el a folyosót. Ne mindjárt a kijáratnál, hanem egy kicsit beljebb. Úgy nézzen ki, mintha egy barlang lenne, aminek a vége beomlott.
- Igenis, uram.

A HADÜZENET

1312. április havának 24. napját mutatta a naptár. Szentgyörgy napja volt. Az alsó vár kapuja előtt ismét megjelentek a követek, de most nem ketten voltak, hanem hárman. A harmadik az a fiú, akit Jákó követségbe küldött Csák Mátéhoz.

- Alea iacta est! – morogta a foga között Jákó a nagy római Julius Caesar szavait, amelyeket állítólag akkor mondott, amikor átlépte a Rubicont.

A kocka bizony, egyértelműen el volt vetve. Jákó bizonyítottan letért a királyhűség útjáról, így más kiút nem maradt, mint védeni a várat.

Amikor a küldöttség elérkezett a kapu elé, az egyikük felkiáltott a kapuőrnek:

- Tarjáni Ják úr válaszát megkaptuk – mondta, és az elfogott fiúra mutatott – tudomásul vesszük, és ettől kezdve az Isten irgalmazzon uratok népének.

Azzal sarkon fordultak és visszamentek a táborba.

A várban mindenki meg volt győződve arról, hogy az ostrom azonnal megkezdődik. De nem ez történt. A megfigyelők, sem csapatok gyülekezését, sem innen-oda mozgó hadakat nem láttak. A királyi táborban nyugalom volt. Talán két óra lehetett ebéd után, amikor újabb, ezennel csak kétfős követség közeledett az alsó vár kapujához. A fehér zászló most is náluk volt. Ugyanaz a két ember jött, aki két nappal ezelőtt.

- Őfelsége Károly király küldöttsége kér bebocsátást – jött a kiáltás a várárok túlsó oldaláról, ugyanis a felvonóhidat, a reggeli követjárás óta felhúzva tartották.

Leeresztették a felvonóhidat. A láncok csikorogtak, és a külső védőrács is felemelkedett.

- Vezessetek Tarjáni Ják úr elibe! – mondta köszönés helyett a magasabbik.

Lovaikról leszállva, gyalog mentek át az alsóvár udvarán. Jákó már várta őket.

- Köszöntöm a király követeit! Mi hírt hoztak az urak nekem?
- Nem túl jó hírt.
- Nocsak.
- Debreczeni Dózsa úr, a király nevében azt üzeni általunk, immáron utoljára, hogy add kezünkre Baglyaskő várát békével, és csatlakozz hozzánk.

Jákó nem válaszolt azonnal. Az ablakhoz ment és hátat fordított a követeknek. Újra végiggondolt mindent.

- Nagyuram még nincs vége az üzenetnek!
- Akkor folytassa kelmed!
- A király úr még azt is üzeni általunk, hogy jó lenne, ha nem folyna testvéri vér. A magyar ne támadjon a magyarra.

Ismét feszült várakozás volt a levegőben. A követek a nagyúr válaszát lesték. Tarjáni Ják végre megszólalt:

- Uraim! A király úrnak, teljesen igaza van. De értsék meg, nem tehetem meg, amit kér. Mennék én szívesen, hogynem mennék a király táborába, de a fivérem Baglyaskő védelmével bíztak meg. És én nem szeretném elveszteni a bizalmukat. Meg aztán a sógorom is ..., hiszen tudják ...

Az urak megértően nézték Jákó gondterhelt arcát, de egy követ csak azt mondhatja, amivel megbízták.

- Nagyuram! Akkor nincs más hátra, döntsön a kard!

A követek meghajoltak, és kihátráltak a szobából.

- Most aztán már végképp el van vetve a kocka – összegezte a követjárás eredményét Jákó. – Várnagy ide! – rendelkezett.

Futó léptek kopogtak a folyosón.

- Teljes készülség! ! Az emberek fele a falakra, a többi, védett helyre, tartalékba. Az ispotályban álljanak készen a doktorok!
- Igenis uram. De, hát nincsenek ostromgépeik!
- Szerencsére! De így is elég bajunk lesz velük.

Egy fertályóra múlva megbolydult a királyi tábor. Égő nyílvesszők erdeje zúdult a várra. Egy szénakazal lángra kapott az alsó várban, az udvaron. Azonnal eloltották. A nyílzápor után csend lett. A falakról látni lehetett, hogy előkészítik az ostromlétrákat, meg azokat a nagy paravánokat, amelyek alatt az ostromlók el tudnak jutni a falakig. Jákó az öreg Péter torony legfelső szintjéről nézte, hogy mi történik.

- Kár, hogy mégsem lett szoknyája a várnak – morfondírozott.

Kürtszó harsant, majd újabb zúgó felhő közeledett a várhoz. A nyílvesszőket csaknem függőlegesen lőtték ki. Amikor azok elérték a legnagyobb magasságot, lefelé fordultak, és majdnem függőlegesen érkeztek a várba. Lángcsóva úszott a nyílvesszők erdeje után, félelmetes lángfelhő. Egy pillanat múlva már el is érte a várat, és hullott az áldás. Szerencsére komolyabb tűz most sem keletkezett. Egyetlen ember sérült meg, ő is csak azért, mert nem időben emelte védelemre a pajzsát.

A királyi táborban ismét csend lett. A katonák nem mozdultak. A nagy várakozásban egyszerre csak megszólalt egy hang. Olyan erős volt, mintha maga az Isten szólna.

- Nézze csak, nagyuram! Ott a sátor előtt, Debreczeni Dózsa sátra előtt, áll egy ember. Szócső van a kezében. Ő kiabálhat.

Valóban. A szócsőből pedig félelmetesen dőlt a szó.

- Ide figyelj te Tarjáni Jákó. Ide figyelj te Csák Máté rokon. Ez még csak ijesztgetés volt, de ami holnap jön, azt nem fogod megköszönni, bizonyosan. Eltörlünk a föld színéről!

Jákó a fenyegetéstől nem esett kétségbe. Csak annyit mondott a mellette álló várnagynak, hogy:

- Jön még kutyára dér!

De ami ez után következett, azon ő is elcsodálkozott. Egy másik hang, ugyanazt a szöveget, ami magyarul elhangzott, elkezdte tótul mondani.

- Ezek tudják, hogy tele vagyunk tót legényekkel. Legalább az emberek fele tót.
- Nem jelent ez semmit, nagyuram – próbálta nyugtatni a várnagy – azt hiszik, hogy ettől a tót legények majd megijednek. De nagyon tévednek.
- Adja az Isten, hogy így legyen!

AZ OSTROM

Másnap reggel még csak pitymallott, amikor elindult a támadás a vár ellen. Jákó már fent volt. Úgy tűnt, hogy a roham csak az alsó vár ellen irányul. Az alsó várat úgy a dereka táján lehetett leginkább megközelíteni. Természetesen itt támadtak először a király katonái. A keleti oldalon, a Péter bástya és a Leusták bástya közötti szakaszon jelentek meg először az ostromlétrák. Hullott rájuk az áldás, záporoztak a nyílvesszők.

Dugdel Barna egy különleges fegyvert is kieszelt. A vár körül több helyen is fekete követ lehetett találni, amelyekről kiderült, hogy égnék. Emiatt aztán a kovácsok előszeretettel használták őket. A várkapitány nagy kondérokban, paraszat készítettett a fekete kövekből, aztán a kondérok tartalmát az ostromlétrákon felfelé mászó katonák nyakába zúdította. Az eredmény nem maradt el. Az ostromlók kétségbeesett kiáltásokkal visszazuhanáltak. Ruhájuk lángolt. Néhol maga az ostromlétra is tüzet fogott. A paravánok teteje a legkisebb parázsdarabtól is meggyulladt, így használhatatlanok voltak. A király katonái először találkoztak ezzel a félelmetes fegyverrel.

A nagy vehemenciával indult támadás hamar kifulladt. Az ostromlók visszavonultak. Jákó számba vette a veszteségeket. Összesen két halott volt, és hat ember sérült meg. Mindenki nyílvesszőtől. Parancsba adta, hogy nem szabad támadni a király katonáit, amikor a sebesültjeiket, meg a halottaikat gyűjtik össze.

- Kapitány uram, kelmed aztán egy furfangos ember. Miért nem szólt nekem erről az ördögösségről, a fekete kövekkel.
- Meglepetésnek szántam uram.
- Ez a meglepetés sikerült – mosolygott Jákó – de főként eredményes volt.

Estig már nem történt semmi. Éjszaka meg, csak nem annyira bolondok, hogy támadjanak.

- Ugyan merre lehet Máté? – szólalt meg Blanka, miközben az Öreg Péter torony ablakánál állva kettesben bámulták az éjszakát.
- Mi lehet a gyerekekkel? – tört ki az apai érzés Jákóból.
- Énnekem is minden gondolatom velük van. Ugyan mikor láthatjuk őket újra.
- Annak is eljön az ideje.
- Megéljük, kedves uram?
- Meg! Érzem, hogy Csák Máté már közeledik, kedves – mondta Jákó és gyöngéden végigsimította Blanka hosszú barna hajját.
- Honnan érzi, kedves uram?
- Csak úgy belülről. A sógor, engem nem hagy cserben.

A következő reggelen újra indult az ostrom. A támadás ugyanúgy a leggyengébb pontra, a Péter és a Leusták bástya közötti falszakaszra irányult. Meg-megújuló hullámokban jöttek Debreczeni Dózsa katonái, de hiába. Csak egy pillanatra fordult elő, hogy az ellenség átlépve a falon, a gyilokjáróra tette a lábát. Ez is csak egy katonának sikerült, de bár ne tette volna. Lándzsa járta át a testét. A védők az ostromlétrákat kampós végű rudakkal tolták el a faltól. Ha a létra túljutott a holtpontra, a rajta lévőek mind a földre hullottak. Amikor túl erős volt a támadó hullám, ismét bevetették az égő követet. Sikeresen. Az ellenség támadó kedve, nem akart lankadni, pedig már kezdett sötétedni. Mire a Nap lebukott a Cserhát hegyek mögé, Debreczeni Dózsa kürtösei a harc végét jelezték. Persze csak arra napra.

A következő napon, április 27-én reggel csendes volt a királyi tábor. A várban voltak, akik azt hitték, hogy a királyi had felhagy az ostrommal, hiszen a Napnál világosabb, hogy Baglyaskő vára bevehetetlen.

A békében reménykedőknek csalódniuk kellett. Dél tájban indult meg a sereg a vár ellen, de nem ott, ahol várták. Az ostrom negyedik napján a Mihály bástya és az Északi bástya közötti falszakaszt támadták. Jákó nem értette, hiszen ezen az oldalon kedvezőtlenebbek a terepviszonyok, mint a Péter és a Leusták bástya között. Mikor át akarta vezényelni a védőket erre az oldalra, Dugdel Barna kapitány megtagadta a parancsot.

- Nagyuram ez csel. Ez csak színlelt támadás lehet.

De az ostrom olyan erővel zúdult erre a másik falszakaszra, hogy úgy tűnt, Jákó látja jól a dolgot. A keleti oldalon csend volt. Csak az őrszemek ügyeltek a két bástya tetején. Ekkor azonban érdekes dolog történt. Miközben az ostrom erőssége a nyugati oldalon nem akart mérséklődni, a keleti oldalon elkezdtek szállingózni a katonák a falhoz. Először csak egy-kettő, aztán egyre többen. Ostromlétrák helyett most kötél volt a kezükbe, a végén vasmacskával. A csatazajtól meg sem lehetett hallani, hogy vasmacskák repülnek a mellvértre, és egyre többen másznak felfelé a várba. Az örök próbáltak jelezni, de a nagy zajban nem hallotta meg őket senki. Végül, talán az utolsó pillanatban, egyiküknek eszébe jutott, hogy meg kellene fújni a kürtöt. De ekkor már többen felértek a falra és éppen a mellvéden másztak át, amikor Dugdel Barna úgy ötven emberrel oda érkezett. Ádáz tusa indult, test, test ellen, kard, kard ellen. Mindkét oldalon sok volt a halott és a sebesült. De a győztesek a várbeliek lettek. Ez alatt a Mihály és az Északi bástya között is lanyhult a támadás ereje. Debreczeni Dózsa kürtösei hamarosan visszavonulót fújtak. A csatazaj elült. A várban rekedt, és elfogott királyi katonákat, sebesültjeikkel és halottaikkal együtt, Jákó fegyvertelenül kiengedte a Péter és Mihály bástyák közötti Északi kapun. Szó szerint, kitették a szűrüket a várból.

Mikor Debreczeni Dózsának jelentették, hogy a királyi sereg elfogott katonái, kíséret nélkül jönnek vissza a táborba, nagyon elcsodálkozott.

- Vagy nagyon gáláns ember ez a Tarjáni Ják, vagy valami susmus van a dologban. Hozott valaki valami üzenetet? – kérdezte.
- Igen, uram – állt elő az egyikük – Tarjáni Ják úr általam üzent.
- És mit üzent?
- Csak azt, hogy ebből is láthatja kegyelmed, ő nem szívesen harcol a király katonái ellen. Arra kéri nagyuramat, hagyjon fel az ostrommal és Baglyaskő alá, menjen békével tovább. Ne kényszerítse őt arra, hogy szembe szálljon a király seregével.
- Mást nem üzent?
- Nem.

Debreczeni Dózsa összehívta a haditanácsot.

- Uraim, a Napnál is világosabb, hogy Tarjáni Ják nem azért eresztette vissza elfogott katonáinkat, mert annyira jóságos ember, hanem azért, mert időt akar nyerni.
- Uram, csak napok kérdése, és ezt a légyiszkot bevesszük. Aztán akkor már nem lesz szüksége Ják úrnak időre, feltéve, ha életben marad – mondta az íjászok kapitánya.
- Meglehet urak, hogy így lesz, de minket keményen szorít az idő. Minél később érünk Kassa alá, az Amadé fiúk annál erősebbek lesznek.
- És Csák?
- No, ez az – folytatta Debreczeni Dózsa – senki sem tudja, hol van Csák Máté. Kibújt-e Trencsén falai közül, vagy még most is ott ül bezárkózva. De ha kibújt, akkor hová indult? Keletre az Amadékhöz, vagy ide, Baglyaskő alá. Talán Tarjáni Ják tud valamit, amit mi nem.
- Csák Mátét, azért nem volna jó bevárni - hangzott el egy ellenvetés – ki tudja, milyen erős haddal jön, ha egyáltalán jön.

A haditanács meglehetősen sokáig eltartott, végül Debreczeni Dózsa lezárta a vitát:

- Uraim, a legjobb taktika előre menni. Minden erőnket be kell vetni, hogy Baglyaskőt elfoglaljuk. Ennek a huzavonának néhány napon belül véget kell vetni.

Felvirradt az ostrom ötödik napja, aztán a hatodik, meg a hetedik is, minden eredmény nélkül. Baglyaskő tartotta magát. Igaz, hallani lehetett olyan hangokat is a várban, hogy az ellenállás fölösleges, hiszen ez kész felségárulás. De miután Dugdel Barna felhúzatta a hangadót egy kötélre az alsó várban a nyírfára, a sugdolózásnak egy csapásra vége lett.

Elérkezett a május első napja, és Baglyaskő várának még mindég Tarjáni Ják volt az ura. Az ostromhullámok naponta ismétlődtek. Sok dolguk volt a felcsereknek is meg a sírásoknak is, de a helyzet nem változott. Baglyaskő vára ellenállt a királyi akaratnak.

Egy nappal később, amikor a csatazaj már elült, a várakozás nyugalma szállta meg a várat.

- Hol van Csák? Miért nem jön? – morfondírozott Jákó – ugyan meddig bírjuk még?
- Szerelmetes uram, én rosszat sejtek – suttogta Blanka – meglátja kelmed, szörnyű dolgok fognak itt történni.
- Ezt jósolta egykor az én édesanyám is, Isten nyugosztalja. Bárcsak ne lenne igazatok.

A sötétség beköltözött a vár minden apró zugába, csak az őrség szobáiban hajladozott a gyertyaláng.

Jákó zajra, kiáltásra ébredt. Rohant az ablakhoz. Amit látott, attól elborzadt. Az alsóvárat fáklyák erdeje világította meg, a kapu nyitva, tódultak be rajta a király katonái. Dugdel Barna karddal a kezében harcolt. A védőkkel együtt hátrált a felső vár kapuja felé. Az ellenség nyomása feltartóztathatatlanul látszott. A felső vár kapuja kinyílt, aztán újra bezárult, az ellenség kívül maradt.

A várkapitány több sebből vérezve állt Ják úr előtt.

- Nagyuram, árulás történt. Valakik kinyitották a kaput.
- Kik tették? A tót legények, A palócok?
- Nem tudom uram, de nem hinném, hogy ők tették volna.
- Akkor kik?
- Csak az a pár flamand zsoldos lehetett. Más nem tesz ilyet.
- És ezek most hol vannak?
- Nem tudom, nagyuram. A nagy kavardásban elvesztettem őket. Egy biztos, hogy itt a felső várban nincs belőlük egy sem. Lehet, hogy elestek.
- Lehet! De az is lehet, hogy átálltak Debreczeni Dózsához.

Blanka alig állt a lábán, az ájulás környékezte.

- Nyugodj meg, kedves – vigasztalta Jákó – nincs még minden veszve.

De Blanka ezt már nem hallhatta. Jákó szelíd mozdulattal fektette a kerevetre.

- Hozzatok levendula olajat – kiáltotta.
- Uram, egy felcserek sikerült velünk bejutni a kapun – szólalt meg a még mindég ott álldogáló Dugdel Barna.
- Jöjjön!

A felcserek két szempillantás múlva már ott is állt Blanka fölött. A pulzusát tapogatta.

- Előbb a kapitányt kötd be – parancsolta Jákó.
- De a nagyasszony ...
- Most a kapitány a fontosabb!

A felcserek döbentően néztek Jákra. Ilyesmivel eddig még nem találkozott. Azonnal teljesítette a parancsot.

Már reggel felé tartott az idő, mikor Blanka is magához tért. Odakint az alsó várban már a király katonái voltak az urak. A felső várat feszült csend, ülte meg. Csak az őrk kiáltása hallatszott. Ha megvirrad, az ítélet napja következik.

BAGLYASKŐ ELESTE

Még csak éppen megjelent az ég alján az első fénypont, amikor elkezdődött a felső vár ostroma. Az ostromlétrák garmadáját támasztották a falakhoz. A támadás főként az Északi és a Déli kapu ellen irányult. Tüzes nyilak özöne zúdult a két kapura. Ennek az lett az eredménye, hogy az Északi kaput sikerült lángra lobbantani. Ekkor vetették be a faltörő kost, amely lényegében egy vastag fatörzs volt megfelelő fogantyúkkal a két oldalán. Tíz ember mozgatta. A faltörő kos neki-nekivágódott a kapunak. A kapu recsegett, ropogott, de sokáig állta a sarat. A sorozatos ütések végül a keleti belső udvar felőli keresztgerenda nem bírta, szilánkokra esett szét. A faltörő kos sikeresen betörte a kaput. Élet-halál harc kezdődött a Keleti udvarba szorult védők és a király katonái között. A harc nem tartott sokáig. Volt, akit levágtak, volt, aki foglyul esett. Ezután innen, meg a Felső kapu felőli oldalról támadták a várat. Itt már szó sem lehetett a különleges fegyverről, az égő kőről. Minden az alsóvárban maradt. Lángoló nyilvesszők záporoztak a védőkre. Szerencsére a tornyok tetejét nem érték, így nagyobb tűz nem keletkezett. A szünni nem akaró rohamok hullámai megtörni látszottak a védők ellenállásán. Ez azonban délutánra már kezdett megfordulni. A védők egyre jobban fáradtak, miközben Debreczeni Dózsa újabb és újabb csapatokat vezényelt a falakhoz. Hullottak az emberek mindkét oldalon. Az Öreg Péter torony tetejéről jól lehetett látni, hogy két katapultot is vontatnak a felső vár felé. Nagyszarvú szürke marhák húzták őket. Mögöttük szekereken hozták a köveket.

A Felső kapunál, úgy két óra tájban történt valami. Hiába volt a védők heroikus küzdelme, az ellenség feljutott a gyilokjáróra, sőt mi több, meg is vetette ott a lábát. Először még úgy látszott, hogy visszaszorítják őket, de most is érvényesült a sok lúd disznót győz elv, amely eddig már nagyon sok csata sorsát eldöntötte. Aztán a támadók leküzdötték magukat a várudvarra, és a Felső kapu hamarosan kinyílt. A király katonái beözönlöttek. Ádáz tusa indult mindenfelé. Jákó katonái elszántak voltak, de már csak kevesen maradtak. Rátörték az ajtót arra a szobára is, ahol Blanka feküdt férje védelmében. Jákó csupasz karddal rontott nekik. Ezt olyan hevesen tette, hogy a támadókat kiszorította a szobából. Üldözte őket a folyosó végéig.

Blanka minden ízében remegett a félelemtől. Úgy meg volt rémülve, hogy észre sem vette azt az embert, aki beosont a szobába. Sikoltozni kezdett, amikor meglátta, de a hangját elnyomta a csatazaj. Az idegen a szájára tapasztotta a kezét, majd egy hirtelen mozdulattal gyengéden a karjába kapta, és vitte kifelé a folyosóra.

- Jákó segíts! Segíts! – kiáltotta, de hiába. A kardok csattogását, meg a férfi káromkodások zaját nem tudta elnyomni a kétségbeesett asszony hangja.

Blanka még látta, hogy Jákó a lépcső tetején küzd a betolakodókkal, aztán elvesztette az eszméletét.

Az ostrom még órákig tartott. Debreczeni Dózsa katonái csak nehezen jutottak előre. Minden toronyért, minden szobáért meg kellett küzdeniük. A legtovább az Öreg Péter torony tartotta magát, annak is a felső két emelete. Oda csak akkor jutottak be a támadók, amikor a védők közül már egyetlen élő ember sem maradt.

A reménytelennek látszó helyzetben, többen megpróbálták a ciszternán át menekülni, de szembe találták magukat az eltorlaszolt folyosóval. Számosan fogságba estek. Ezeket a nyugati és a keleti belső udvarra terelték. Nagyon sokan zsúfolódtak össze a szűk helyen.

Szent Flórián napja volt, 1312. május negyedike. Baglyaskő vára elesett. Debreczeni Dózsa elégedetten dörzsölte a tenyerét. Amint a király anjou liliomos zászlaja felkerült az Öreg Péter torony tetejére, azonnal hírnököket menesztett a királyhoz. A herold vitte a hírt:

- Szabad az út Kassa felé.

BLANKA MAGÁHOZ TÉR

Amikor Blanka magához tért, egy sátorban találta magát. Egy kereveten feküdt, gondos kezek által betakarva.

- Hol vagyok? – kérdezte elhaló hangon.

Bár még nem nézett körül, de úgy tűnt számára, hogy nem egyedül van. Egy női hang válaszolt:

- Az én uram, Debreczeni Dózsa sátrában.

Blanka a hang felé fordította a fejét. Egy fiatal lányt látott. Öltözéke alapján cigánylánynak látszott, de a beszédén ez nem érződött.

- Hogy kerültem ide?
- Az én uram parancsára. Ő küldte a várba Apátfalvi Jánost, hogy önt asszonyom menekítse ki a harc sűrűjéből.
- És az én uram, Tarjáni Ják úr hol van? – nézett rá kérdő szemekkel a lányra.
- Azt én meg nem mondhatom.
- De él?
- Azt sem mondhatom meg. Az én feladatom csak az, hogy önnek gondjárt viseljem, ha magához tér.

Blanka megpróbálta könnyekkel meglágyítani a lány szívét, de próbálkozása eredménytelen volt.

- És hol van most a király hadvezére, Debreczeni Dózsa úr?
- Ő mindjárt itt lesz, úgy ígérte. Csak egy kis dolga akadt a várban.
- A várban? A várban az én szerelmes uram parancsol.
- Már nem!
- Nem? Miért? Mi történt?
- Azt én nem mondhatom el asszonyom.

Blanka már beletörődött a sorsába, hogy várnia kell, amikor valaki félre libbentette a függönyt a sátor bejáratánál. Egy daliás, férfi állt előtte, teljes harci öltözékben. Kezében buzogány, oldalán kard.

- Ő lenne Debreczeni Dózsa – gondolta magában. De mielőtt kimondta volna a nevet, a férfi bemutatkozott:
- Király urunk akaratából e had parancsolója vagyok. Debreczeni Dózsa Endre a becsületes nevem – mondta és meghajolt.

Blanka riadtan nézte. Közben az őrzésével megbízott leány kiosont a sátorból. Kettesben maradtak. Blanka felült a kereveten. Tele volt bizonytalansággal, de nem tudta tovább magában tartani a szót.

- Hol van az én uram, Tarjáni Ják?

Debreczeni nem válaszolt azonnal a kérdésre. Sisakját levette és a tábori asztalra tette. Blanka kérdően nézett rá. Látszott, hogy a férfi belül önmagával küzd. Megmondhatja-e az igazat az asszonynak vagy hitegesse. Lehet, hogy a hír hallatán összeroskad, az is lehet, hogy azonnal meghal. Női lélek kiismerhetetlen. Végül mégis úgy döntött, elmondja mi történt.

- Asszonyom, Tarjáni Ják úr igazi orozzlánként küzdött.
- És?
- És ő tartott ki legtovább.
- Fogságba esett?
- Nem asszonyom.
- Akkor hol van? Mindet el tudnék hinni róla, de azt, hogy megszökött, azt nem.

Blanka már kezdte érezni, hogy valami szörnyű dolog történt, de arra gondolni sem mert, hogy Jákó elesett. Kérdően nézett a férfire. Nehezen tartotta magát. szemében már megint megcsillantak a könnyek.

- Asszonyom, a szörnyű igazság az, hogy Tarjáni Ják úr az ön védelmében esett el. Egy dárda szúrta át a szívét. Azonnal meghalt.

Úgy tűnt, Blanka nem tudja felfogni, amit a férfi mondott. Csak nézett maga elé. Debreczeni Dózsa már arra gondolt, hogy hívhatja a felcsert, amikor az asszony végre megszólalt.

- És mikor találkozhatok vele? – mondta mosolyogva – ugye azt üzente, vár engem.

A férfi döbbenten nézte. Blanka szemében valami furcsa tűz lobbant.

- Táncoljak önnek? – kérdezte – és rákacsintott.

Debreczeni továbbra sem tudott megszólalni.

- Ne féljen – mondta Blanka kislányos mosollyal – nem fog megharagudni. Az én szerelmetes párom nem olyan. Ő is szereti, ha táncolok neki.
- De asszonyom, Tarjáni Ják már nem él. Dárda járta át a szívét.
- Ugyan már, csacska beszéd. Az én Jákóm nem hagy itt engem. Én tudom, hogy vár rám, csak ön nem akarja megmondani. Talán féltékeny kegyelmed?

Az a furcsa tűz egyre jobban elhatalmasodott az asszony szemében. Mozdulatai kislányosak lettek. Debreczeni nem tudta mit tegyen.

- Asszonyom, a sátramot tekintse a sajátjának. Engem elszólít a kötelesség. Bocsánat.

Kiszólt a sátorból.

- Mária hol vagy, az asszonyod hívat. Mert, hogy asszonyom, ezt a lányt az ön szolgálatára rendeltem.

Azzal szó szerint kimenekült a sátorból.

A BÉNÁK

Debreczeni Dózsa úgy rendelkezett, hogy a foglyokat szét kell válogatni. Azok, akik ki-nyitották az alsó vár kapuját, szabadon elmehetnek, vagy beállhatnak a királyi seregbe. Ha a király katonái lesznek, akkor még jutalmat is kapnak, néhány körmöci aranytallért. A kaput nyitó flamandok közül csak hatan éltek át az ostromot, és mind a hatan beálltak a királyi seregbe. A magyar vitézek szintén választhatnak, habár Debreczeni Dózsa megüzente nekik, hogy jobban járnak, ha beállnak a seregébe, mert ha a szabad elme-netel mellett döntenek, bizony lehetséges, hogy a király haragja eléri őket. Ennek ellené-re többen távoztak, volt aki Sztrahorára, de még többen Salgóra, Somoskőre, meg Fülekre. Azokat a tót atyafiakat viszont, akik Tarjáni Ják hívó szavára, az adó elengedésé-nek reményében nem átallottak a király katonáival szembeszegülni, egyszer s mindenkorra meg kell leckéztetni, hogy utódaik se vetemedjenek többet ilyesmire.

Ennek a parancsnak aztán szörnyű következményei lettek. Volt, akinek a fülét vágták le, volt, akinek az orrát. De ők még jól is jártak. Sokuknak a kezét csapta le a bárd, hol a jobbat, hol a balt, ahogyan esett. A vérvő, jajgató csapat átvonszolta magát a királyi táboron. Először Dugdel puszta felé mentek, aztán Etes felé. Dugdel pusztánál kicsit megpihenve, tanácsot ültek. Mert el kellett döntenet, hová mennek. Vissza a falujukba nem mehettek, mert azt a szégyent nem élnék túl, ami ott várna rájuk, ráadásul a kinézetük miatt úgyis elzavarnák a szerencsétleneket. A döntés azért is fontos volt, mert egyre többüknél jelentkezett a sebláz, ami önmagában is elég volt ahhoz, hogy ne bírjanak tovább menni.

Véletlen, vagy Isten rendelése volt, ki tudja, de volt közöttük egy fiatal legény, akinek csak a bal fülét vágták le, és akinek a közeli Etes faluban rokonai voltak. Ismerte a bírót is. Ez a bizonyos Sirkó nevű ember azt tanácsolta, hogy menjenek Etesre, mert ott olyan segítőkészek a népek, hogy talán még be is fogadják őket. Így esett, hogy Dugdel pusztánál Etes felé vették az irányt a dombokon át.

Meg kell hagyni nagy riadalom támadt, amikor a faluban megjelent a megcsonkított had. Véres kinézetük még inkább ijesztővé tette őket. Futottak is azonnal a bíróhoz, hogy jöjjön, mert még ilyet nem látott. Ami igaz, az igaz, a bírónak álmában sem jutott volna eszébe, hogy ilyen szörnyűséggel fog találkozni. Amikor aztán meglátta a Sirkó nevű rokont, felderült a lelke.

- Mi történt veletek, fiam? – kérdezte.
- Védtük volna Baglyaskő várát, de a király serege olyan hatalmas volt, hogy már tartani nem tudtuk. Baglyaskő elesett. Minket meg mindannyiunk szégyenére megcsonkított Debreczeni Dózsa úr, hogy elmenjen a kedvünk a királlyal való szembenállástól.
- Úristen! Mit tegyek most veletek.
- Azért jöttünk ide, hátha tud kelmed segíteni. Valami alkalmas hely kellene, ahol letelepedhetnénk. Ígérem nem lesz sok baj velünk.
- Jól, van, jól. Segítetek, persze, hogy segítetek – elgondolkozott egy kissé aztán folytatta - mit szólnátok ahhoz, ha itt a domb mögötti völgyben berendezkednétek. Van ott forrás, van ott patak, szóval kellemes hely.
- Megnézhetjük?
- Persze, gyertek velem. De várjunk, előbb kerítetek egy szekeret, hogy akit már nagyon gyötör a sebláz, ne kelljen gyalogolnia.

Így esett aztán, hogy a menekülteket az etesiek befogadták. Segítettek nekik, amiben csak tudtak. Segítettek a házakat felépíteni. Malacokat kaptak, meg csibéket felnevelés-re. Kutyák meg kerültek a kóbor jószágok közül.

Egy éven belül takaros kis falu alakult ki a völgyben, amit az etesiek már csak Béna völgynek hívtak, a patakot pedig Béna pataknak. Olyan elzárt hely volt ez, hogy még annak sem vették hírét, mi történt később Baglyaskő várában, és hová vonult tovább a királyi had.

A KÍSÉRTET

- Hová lett Ják úr hitvese?
- Nem tudom nagyuram, az előbb még itt volt. Beszélgettünk.
- Beszélgettetek? Miről?
- A férfiakról. Azt mondta a nagyasszony, hogy ő meg fogja hódítani nagyuramat.
- Badarság! – döbönt meg Debreczeni Dózsa – nekem családom van. Netán boldog ez az asszony?
- Alighanem, nagyuram, olyanokat mond, hogy magam is megdöböntem. És folyton nevet, meg kacsingat. Rám is.
- Ez már több mint sok. Azonnal elő kell keríteni. Még kárt tesz magában.

*

A vár őrségét már Debreczeni Dózsa katonái adták. Késő este volt. A Mikus bástyán a Mária torony mellett ketten teljesítettek szolgálatot. A Hold hol előjött a felhők mögül, hol meg elbújni volt kedve. Ilyenkor olyan sötét lett, hogy a két őr – hiába álltak talán két lépésnyire - alig látták egymást. Éjfél tájt járhatott az idő, amikor az egyik felkiáltott:

- Láttad?
- Mit?
- Valami fehér mozgott a sziklákon.
- Ugyan már, csak káprázik a szemed.

A Hold előjött a felhők mögül. Tisztán lehetett látni mindent. De fehérségnek nyoma sem volt.

*

Blanka mezítláb járta körbe a várat. Úgy osont, mintegy éjszakai állat, nesztelenül. Egy fehér túll kabátka volt rajta. A szél néha belekapott és meglengette.

- Megyek az uramhoz. Ő hívott. Most is hallom a hangját – mondogatta.

Még a választ is hallotta. Szinte felderült tőle a hangja:

- Megyek már, megyek. Ne sürgess, hiszen látod, jövök én egyetlen szavadra is. Hová menjek? Oda az Öreg Péter toronyba, oda, ahonnan elraboltattok Debreczeni Dózsa. Hősöm, hősöm, jövök már. Nyújtsd a kezed, akkor egyszerűbb lesz felmászni a sziklákon. Köszönöm.

*

- Na, látod? Most is ott libbent valami.
- Libbent az eszed tokja.
- De én tényleg láttam.
- Talán valami kísértet – röhögött kajánul a magasabbik – de tudhatnád, hogy kísértetek nincsenek.
- Nem, nem képzeldök. No, nézd, ott van. És jön felfelé.
- Te ott tényleg mozog valami. Ember lenne? Vagy mégis vannak kísértetek?
- Talán Tarjáni Ják szelleme. Biztos furdalja a lelkiismerete, hogy itt hagyta az asszonyt.
- Tarjáni Ják fehérben, mi?
- Tudhatnád, hogy kísértetek fehér lepedőben járnak.
- Persze, te nagyokos.

*

- Már csak egy lépés, kedves, máris ott vagyok. Jól van már, ne durcáskodj, láthatnád, megyek. Nem, nem az őrk nem láthatnak engem, csak te láthatsz, én szerelmetes uram.

*

- Na, figyelj! Ha kísértet, akkor nem fogja a fegyver. Ha meg nem, akkor minek mászkál itt.

Azzal az őr előhúzott egy nyílveesszőt a tegezből. Célzott. Várt egy kicsit, amíg a fehér valami nyugalomba kerül, aztán lőtt. Egy elhaló sikoltás volt a válasz. Utána hallani lehetett, hogy valami tompa puffanásokkal gurul le a hegyoldalon, és néha odacsapódik a sziklákhöz.

*

- Nem láttátok a nagyasszonyt? – kérdezte a cigánylány.
Kicsit lihegett, mert egy szuszra rohant fel a bástya tetejére. Még a lépcsőket is kettesével szedte.

- Őt nem, de egy kísértet járkált a sziklák között, azt lelőttem. De azt hiszem mégsem kísértet volt.

*

Másnap Tarjáni Jákót és Blankát együtt temették el a várkápolna altemplomába, Tarjáni Péter mellé.

AZ AMADÉK ÉS A KIRÁLY

Debreczeni Dózsa állandó őrseget hagyott Baglyaskőn, és indult tovább Kassa felé. Bár a baglyaskői kaland komoly emberveszteséggel járt, mégis hasznos volt, mert önbizalmat adott a katonáknak. Úgy érezték, hogy Debreczeni Dózsa vezéri pálcája alatt a világot is le tudják győzni.

- Mit nekünk, Amadék, mit nekünk Csák. Győzni fogunk – énekelték az esti tábor-tüzeknél.

Csák Máté még csak Körmöcbánya felé tartott, amikor híret vette, mi történt Baglyaskőn. Éktelen haragra gerjedt.

- Ezek a gazok meg merték támadni az én váram. Ezért bosszút állok! Megölték az én rokonaimat. Az én legkedvesebb sógornőmet.

Őrültké módjára tombolt dühében. Aztán kissé lecsendesedett. Felülkerekedett benne a józan ész. Leginkább az keserítette el, hogy Blanka és Ják már nincsenek az élők sorában. Nem is merete megüzenni Szláviának a szörnyű hírt. Legszívesebben azonnal Baglyaskő alá vonult volna, de kötötte az ígérete.

- Előbb utólérem, ezt az átkozott Debreczeni Dózsát – mondta, és folytatta útját Kassa felé.

Az Amadék már elég erősnek érezték magukat ahhoz, hogy megtámadják Kassa városát. Ugyan tudtak róla, hogy királyi had érkezik a város megmentésére, de ezzel nem törődve, Kassa ostroma mellett döntöttek. Az sem tántorította el őket, hogy a királyi sereget a félelmetes hadvezér Debreczeni Dózsa vezeti. Eljutott hozzájuk Baglyaskő eleseték híre is, de erre sem változtatták meg szándékukat. Igazi támadásra szerencsére még nem került sor, inkább csak kerülgették a várost, amely bezárkózott kapui mögé.

Debreczeni Dózsa, hallván az Amadék mozgolódását, meg azt, hogy már Kassa városát kóstolgatják, gyorsította a had mozgását, hogy még időben oda érkezzenek, mielőtt még a diadalittas Amadék megtörné a város ellenállását. Hamarosan a király is csatlakozott a hadhoz. Közben egyre többen álltak a királyi zászló alá. Ott volt már Tamás, az Esztergomi érsek, az egri, a váci, a váradi és a veszprémi püspök, Kopasz nádor, az erdélyi vajda, Miklós, Széchenyi Tamás, Drugethi Fülöp, Nekcsei Sándor, a Gyürki testvérek, György és Mihály, Gál-Szécsi Péter, Nagy-mihályi Gergely, a Guthkeled nemzetségbeli Ivánka és János, a Balog-Semlyén nemzetségből Apród Miklós, Mihály mester, és mások. A királyi sereghez csatlakoztak a jeruzsálemi Szent János lovagrend magyarhoni tagjai is.

Az Amadék annyira biztosak voltak saját erejükben, hogy még az 1312. esztendő márciusában Sárospatakra támadtak. Ez a kaland számukra balul ütött ki, mert Gál-Szécsi Péter és Tamás gróf fiai megleckéztették őket. A vereség bosszúba csapott át, az Amadék Gálszécsét felprédálták. Ezt követően sietve a sárosi várba menekültek, ahol Demeter volt az úr. De nem ez volt az egyetlen összetűzés.

Közben a sereg immáron a király vezetésével tovább haladt Kassa felé. Torna előtt az előhad szemben találta magát Sáros urának, Demeternek egy kisebb hadával. A fürkészek jelezték ugyan az ellenséget, de erejét felmérni nem tudták. Összeecsaptak. Először úgy tűnt, hogy Demeter katonái kerülnek ki győztesen az ütközetből. Olyannyira rosszul állt a szénája a királyi hadnak, hogy az előhadat vezénylő Visontai Kompholthy László elesett. A királyi sereg létszámban messze felülmúlta Demeter seregét, így mikor a derék had a csata színhelyére ért, Demeter katonái meghátráltak, majd menekülésbe kezdtek. És futottak mindaddig, míg be nem csapódott mögöttük a sárosi vár kapuja.

A király legfontosabb feladata az volt, hogy megerősítse Kassa városának védelmét. Ezért serege egy részét Kassa védelmére hagyta, maga pedig előbb megszállta Munkácsot, majd Sáros vára alá vonult, hogy a lázadókat onnan kifüstölje. Április 10-ét mutatott a naptár, amikor az ostrom megindult. Amikor a királyi had gyűrője bezárult a vár körül, a várkapitány, a Balassa nembéli Demeter sárosi ispán, éppen nem volt otthon. Helyette a várat tarkói Rikalf fia, Henrik parancsnokolta. Az ostrom sokáig elhúzódott. Az egymást követő rohamok eredménytelenek voltak.

A király megtudta, hogy a várórségben vegyesen megtalálhatók voltak Amadé és Aba fegyveresei. Megpróbálta őket egymás ellen kijátszani. Kapóra jött, hogy a várban fogytán volt az élelem. Csák Máté felmentő seregéről sem érkezett biztos hír, ugyanakkor az ostrom nem hozott döntést egyik fél számára sem. A király tudta, hogy Csák hada közelel, csak azt nem tudta, hogy pontosan hol jár. Arról viszont pontos értesülése volt, hogy Csák 1700 páncélos lovagja, akiket az Amadé fiúknak kölcsön adott, Sáros várának felmentésére indult. A király követeket küldött Henrik várnagyhoz. A követek meglehetősen kalandosan, egy föld alatti folyosón keresztül, jutottak be a várba, és a király nevében egyességet ajánlottak. Henrik hajlott a békére, de közölte, hogy nehéz dolga lesz, mert az Aba párti fegyveresek hallani sem karnak a megadásról. Henrik megüzente a királynak azt is, hogy csak azzal a feltétellel nyitná ki a vár kapuit, ha ő a jövőben hivatalosan is sárosi ispán lehet, és testvérét, Kakas mestert a király a szepesi vár kapitányának nevezi ki. Az egyesség létrejött, és május második napján Henrik lefogatta Demeter katonáit, és megnyitotta a kapukat a király előtt. A király első dolga volt, hogy Henriket megerősítette várkapitányi minőségében, és egyben sárosi ispánnak nevezte ki. Ezt követően, meglehetősen megdöbbenve, Demeter katonáit, fegyvereik nélkül, szélnek eresztette. Ezek aztán beálltak újra a lázadók seregébe.

Mikor a király Sároson mindent lerendezett, Lublóra indult, amelynek várát a királyi had egy része már elfoglalta. Ez alatt Kopasz Borsa nádorispán nemesi gyűlést hívott össze, Sáros vára alá. Itt már az Amadé fiúk is megjelentek. Ezzel is jelezni akarták, hogy vége a nyílt ellenállásnak, meghódolnak a királynak. Úgy tűnt, hogy a Felföld keleti felén helyreállt a béke, de ez a nyugalom csak látszólagosnak bizonyult.

Csák Máté folytatta útját Kassa felé.

A ROZGONYI CSATA

Az Abák és Zólyomi Demeter hadainak egyesülése után, az Amadé fiúk sürgették a döntést, hogy a had minél előbb vonuljon Kassa ellen. A királynak a Szepességben szerencséje volt, mert a szepesi szászok fegyverre keltek és Görgei István, meg két testvére, Arnold és Jordán vezetésével csatlakoztak a királyi hadhoz. A király így már elég erősnek érezte magát ahhoz, hogy Kassát a lázadók nyomása alól felmentse. Seregével Eperjesen át a Hernád völgyében haladt dél felé.

Mikor Demeter hírül vette a királyi had közeledtét, a kassai hegyen állást foglalt és csatára készen várta a had érkezését. A király látva a lovasság számára kedvezőtlen terepviszonyokat, meg a kassai hegy nyugati oldalát benövő sűrű rengeteged, dél felől Széplakapátinál megkerülte Demeter állásait, majd a Tarca völgyében felfelé haladt, Rozgony felé. A célja az volt, hogy a lázadók hátába kerüljön, és egyben elvágja a számukra egyetlen visszavonulási útvonalat. Rozgonynál a Tarca völgye kiszélesedik. A völgy nyugati oldalát a kassai hegy szegélyezi, a keletit pedig Rozgony felől, a Tarca és az Ósva közötti hegyhát. A völgy itt többnyire 6-7000 lábnyi széles, így alkalmasnak látszott a csata elfogadására. Észak felé, Benyéknél a völgy csaknem teljesen összezárul, de ugyanígy leszűkül délen is Olcsvárnál. A királyi sereg Rozgony fölött megállapodott.

Az Úr 1312. esztendejében, június havának 15. napját mutatta a naptár. A király fürkészei jelentették, hogy Demeter úr elhagyni készül állásait a kassai hegyen, és már szállingóznak lefelé a katonái, a Tarca völgye felé. A királyi táborban könnyörgő istentisztelet kezdődött. A király a hozzá csatlakozott urakkal a hevenyészett oltár előtt térdelt, és imádkozott:

- Add Uram, hogy szerény szolgád győzelemre vigye az ország akaratját. Békét szeretnék hozni, erre a sokat szenvedett hazára. Állj mellénk Uram és vezesd seregeinket.

Az urak, elsőként a király, a szent áldozáshoz járultak. A mise végeztével, a király riadót rendelt. Felharsant a kürt, és a királyi sereg Rozgony fölött hadrendbe állt.

A lázadók seregét Balassa Demeter és Aba nembeli Nagy Aba, vagy ahogyan sokan hívták, a Szép Aba vezette. A sereg erejét a nehézlovasság képviselte. Időközben Demeter Lengyelfalva és Beszter között szintén hadrendbe állította csapatait és elindult észak felé.

A király látva az ellenség közeledtét színlelt visszavonulásba kezdett. Húzódott vissza, Benyék, és Vajkár felé. A Szép Aba és Demeter ezt látva, azt hitték, hogy a király megfutamodik. Seregükkel azonnal a utána eredtek. Ekkor a király, fordulást rendelt, és a futó sereg, támadásba ment át. Ádáz küzdelem kezdődött. A lázadók egyetlen kemény rohammal kívánták megtörni a király erejét. A nehézlovasságban volt minden reményük. A királyi dandárt támadták a leghevesebben. A lázadók vezérei átkaroló hadmozdulatokra, a királyi had szárnyainak visszaszorításra nem törekedtek. Először úgy tűnt, hogy ez a taktika beválik, és a király, veszteni fog. Aratott a halál. Elestek legjobb vitézei, Kakas mester a Rátoltiak közül, Tamás gróf fia László, Ivánka mester, Görgei Jordán, Gyürki György és testvére Mihály, és sokan mások. Gyürki György volt a király zászlótartója, így elestével a király zászlaja is lehanyatlott. Sikerült azonban Nagy-Mihályi Gergelynek, Szécsényi Tamásnak és Drugeth Fülöpnek feltartóztatni az ellenséget. A kritikus helyzetben érkeztek meg a johanita lovagok, és a királyi sereg ellentámadásba ment át. A királyi zászló lehanyatlása után a johaniták zászlója alatt támadott a király hada. A lázadók közül is sokan elhullottak. Elestett Maga Balassa Demeter, a Nagy-Aba, az Amadéközül Miklós és Dávid, és számos névtelen vitéz. A király seregének gyalogosai, a szepesi és a kassai felkelők oldalról támadták a lázadókat. A vezér nélkül maradt sereg,

bomladozni kezdett, és hamarosan futásnak eredt. A Tarca vize piroslott a kiömlött vértől. Elesett katonák tetemei borították a völgyet.

Ez alatt Csák Máté Rimaszombatig jutott. Itt értesült a csúfos vereségről. Azonnal visszafordult. Biztos volt benne, hogy a királyi had néhány napig a sebeit fogja nyalogatni, így elérkezett az ő ideje. Serege érintetlen, akár önállóan is kibírna egy csatát a király ellen. Mit kibírna, győzni is tudna. De Csák Mátét nem olyan fából faragták, hogy hebehurgyan belemenjen olyan dolgokba, amelyek hosszú távon hátrányt okoznak neki.

- Kivárok — döntötte el magában – de itt az idő a családi bosszúra.

Azzal kiadta a parancsot:

- Irány Baglyaskő!

CSÁK MÁTÉ BOSSZÚJA

Sötét éjszaka volt. Az eget felhők borították, szurok feketeség ült rá Baglyaskő várára. Az alsó vár kapubástyáin alkalmi tűz égett. Az őrség gyújtotta, hogy legalább egymást lássák a nagy sötétségben. Csák Máté csapatai Dugdel puszta körül letáboroztak. A várból nem lehetett látni őket.

Másnap délelőtt. Csák Máté összeállított egy száz fős dandárt. A dandár királyi zászló alatt lovagolt. A kopják végén is anjou liliosos zászlócskákat lobogtatott a szél. A király parancsát vitte a dandár a várba. A parancsot még az éjjel íratta Csák a deákjával. Egy nagy pecsét is lógott rajta, a királyi címerrel. Természetesen az írás hamisítvány volt, a király ilyen oklevelet nem adott ki. A levélben az állt, hogy a király rendeletére a dandár veszi át Baglyaskő őrzését, míg az őrségnek azonnal csatlakozni kell a győztes királyi sereghez. Amikor a dandár az Ipoly völgye felől felért a bukkanóba, és kezdett leereszkedni a völgybe, kürtszó jelezte a várőrségnek, hogy a király katonái érkeznek. Nagy nyüzsgés támadt erre Baglyaskőn, parancsok hangzottak, és felkészültek a fogadásra. Leeresztették a felvonóhidat az alsó várban, és az őrség sorfalat állt az udvaron. Egy fertály órába sem tellett, a dandár katonás rendben átvonult a felvonóhídon, és az őrség sorfala között beérkezett az alsóvárba. A dandár megtartva az alakzatot, megállapodott, de a katonák nem szálltak le a lovaikról. A parancsnok a várkapitány elé ugratott és úgy lóhátról, átnyújtotta neki az összetekert oklevelet. A kapitány olvasni kezdte.

- Mikor kell indulnunk? – kérdezte.
- Azonnal! Így szól a parancs.
- De, akkor ...
- Nincs de akkor kapitány uram, így szól a parancs.

A kapitány újra olvasni kezdte az oklevelet. Mikor a végére ért, felnézett.

- De hiszen, a király aláírása nem ilyen ...
- Ön kételkedni mer a király parancsában? Ez felségárulás!

De akkor már a várőrség tagjai közül is többen mozgolódtak. Cselekedni kellett.

- Fogjátok el a felségárulót! – adta ki a parancsot a dandárparancsnok.

Ez pillanatok alatt megtörtént, sőt magát a várőrséget is lefegyverezték. Nem volt nehéz, több mint háromszor annyian voltak.

A vár átvételét kürtszó jelezte Csák Máténak. Kíséretével azonnal odalovagolt. Elégedetten nézte a sértetlen várat.

- Bármit tesz a király, ez a vár mégis az enyém – mondogatta.

Aztán az elfogott őrséggel hatalmas gödröt ásott a váron kívül. Először leszedték a gyepet a gödör helyén, aztán szedték ki a földet. A rabok azt hitték saját sírjukat ássák. Mikor a gödör elkészült, felhozatta a várkápolna altemplomából Tarjáni Péter, Mária asszony, Tarjáni Ják és Blanka kőből készült szarkofágját. Ezeket a megásott sírba tették. A tábori lelkész még az elhantolás előtt elmondott egy miatyánkot, majd megszentelte és megáldotta a sírt. Visszatöltötték a földet, lovakkal jól megjáratták, aztán visszarakták a gyeptéglákat. Éjszaka kiadós eső hullott. Reggelre már nyomát sem lehetett látni a sírnak.

Csák Máté a második napon parancsot adott a vár felgyújtására. Az éjszakai eső ellenére a gyilokjáró tetőzete úgy égett mintha előzetesen megszírozták volna. Szél kerekedett. A lángok belekaptak a tornyok tetejébe. Délutánra már nem maradt éghető a várban. Ekkor jött az utolsó és egyben legborzasztóbb parancs:

- Lebontani a falakat!

Feszítő vasakkal, gerendákkal, faltörő kosokkal estek neki a falaknak. Azok egyre alacsonyabbak lettek. Harmadnapra már alig maradt belőlük valami. A ciszterna felső boltozata beomlott. Az így keletkezett gödröt telehordták kövekkel. Csak a felső vár tartotta magát egy ideig. Itt a Felső kapu körül nem bírtak a kövekkel a romboló kezek.

Baglyaskő vára önmaga roncsa lett. Olyan volt, mintha egy súlyos megsemmisítő ostromot élt volna át. Egykor a Felföld egyik legszebb vára volt, és most kőhalom lett belőle.

Csák Máté elégedette nézte a rombolás eredményét.

- Ha már nem lehet az enyém, másé se legyen, soha – mondta.

Azzal bántatlanul elbocsátotta a régi várőrséget. Előbb ugyan felajánlotta nekik, hogy beállhatnak a seregébe. Aki ezt nem teszi, a fegyvereit nem viheti magával. Ennek ellenére kevesen álltak be hozzá. Mintha csak érezték volna, hogy Csák Máté napja leáldozóban van.

A következő napon Csák Máté elindult vissza Trencsénbe.

A király sem pihent sokáig Rozgony alatt. Seregével indult vissza Budára. Előbb ugyan arra gondolt, hogy soha nem lesz jobb alkalom arra, hogy Csákkal megütközzön, de erről hamar letett. Csak az aggasztotta, hogy serege érintetlen, és alighanem a legerősebb is az országban. Mikor aztán meglátta, hogy Csák Máté mit tett Baglyaskővel, szó szerint dührohamot kapott. Nem bírták lecsillapítani. Kiadta a parancsot:

- Irány Trencsén!

De még csak Selmecebánya alatt járt, amikor híre jött, hogy Csák Mátét az Úr magához szólította. A király ekkor döntött úgy, hogy Buda felé veszi az útját.

UTÓHANG

Baglyaskő vára pedig ott maradt mementónak. Abban az állapotában olyan volt már, mint egy csontváz, amelyről a farkasok csaknem teljesen lerágták a húst. Nem próbálta meg újjáépíteni senki. Aztán a hosszú évszázadok alatt csak fogyott, fogyott, és idővel már az sem látszott, hogy itt vár állott valaha. Történetét viszont nem koptatta el, hanem egyre szebbé tette az idő. Csillogó szemű gyermekek hallgatják, és a képzeletükben újjá épül a vár, kecses tornyaival, zegzugos folyosóival. Ők látják, hogy még működik a felvonóhíd és lovas vitézek nyargalásznak a vár körül. Látják Blanka szellemét is, ahogyan fehér köntösében lépdel a sziklákon, és hallják a nyílvessző süvítését, amely kioltotta az életét. Az idősebbek talán érzik azt is, hogy van mit tanulni a múlttól, vitéz elődeinktől. Mert bizony példát mutattak ők vitézségből, férfiúi furfangból és leleményességből. Nekünk pedig az a dolgunk, hogy mi is tanulságok legyünk majdani utódaink számára.

TARTALOM

Előhang	5
A mester	7
Alkot a mester	11
A mesebeli vár	13
Épül a vár	17
Kik ezek a népek?	19
Anyagi gondok, politikai bonyodalmak	21
A névadás	23
A riadalom	26
Fabio úr megkerül	28
A ciszterna	31
Tarjáni Pétert eléri a végzet	34
Az ifjú Péter a várkapitány	39
Királyok jönnek, királyok mennek	42
Váratlan látogató	44
A rózsabimbó	47
Blanka hajlandósága	49
Az alsóvár díszje, az előretolt leshely	51
Jákó, a hölgyek védelmezője	53
Meghal a király	56
Az esküvő	58
Csák Máté és a nagypolitika	61
Mi lesz a hatalommal?	63
A gyermeki kacaj	65
A kenyértörés	67
A kassai fiaskó	69
A követség	71
Baglyaskő vára felkészül a királyi had fogadására	74
A követek	77
A hadüzenet	79
Az ostrom	81
Baglyaskő eleste	85
Blanka magához tér	87
A bénák	89
A kísértet	91
Az Amadék és a király	93
A rozgonyi csata	95
Csák Máté bosszúja	97
Utóhang	99